

MODERNÍ VYUČOVÁNÍ

leden - únor / 2013

Snažíme se děti
nadchnout pro
přírodní vědy
a inovace

Antonio Payano

výkonný ředitel
BAYER ČR a SR

**Téma:
KLÍČOVÉ KOMPETENCE**

Cena 59 Kč / 2,50 € 01-02/2013

Digitální verze časopisu zdarma

WWW. jsns .CZ

Filmy do vaší školy

online

POUŽÍVEJTE NOVÝ WEB
JEDNOHO SVĚTA NA ŠKOLÁCH.
VAŠI ŽÁCI TO OCENÍ.

Jeden svět na školách

ČESKÁ REPUBLIKA
POMÁHÁ

Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR

ALTER

nakladatelství

Nakladatelství ALTER, s. r. o.
Nad Pahorkem 403/24
140 00 Praha 4

ZLOMKY a DESETINNÁ ČÍSLA již od září 2013 na 1. stupni ZŠ

Využijte učebnice
matematiky pro 4. a 5. ročník **ALTER**,
které toto učivo obsahují

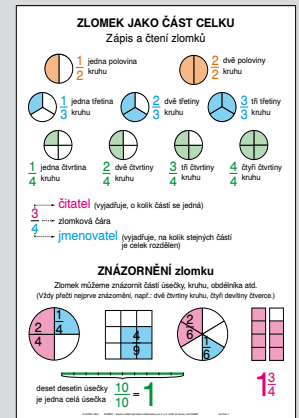
Zalistujte si ukázkami stran
na www.alter.cz.

Všechny učebnice a přehledy
jsou k dispozici i v elektronické
podobě, využitelné
na interaktivních tabulích.

Dále nabízíme:

- Soubor nástěnných tabulí
– **zlomky**
- Soubor nástěnných tabulí
– **desetinná čísla**

viz **e-shop** na www.alter.cz

LANOVÁ CENTRA PROUD PRAHA + OLOMOUC

Pro žáky 1. a 2. stupně ZŠ a studenty SŠ
připravujeme:

- školní výlety
- programy s příběhem
- adaptační programy
- soutěže
- výchovně vzdělávací programy

- více než 13 let zkušeností se školními programy
- důraz na bezpečnost
- systém vzájemného jištění podporující spolupráci a osobnostní rozvoj žáků

AKTUÁLNÍ AKCE - DUBEN 2013:

Zábavná a dobrodružná soutěž týmů
Expedice Karakoram 2013

www.lanovecentrum.cz
www.facebook.com/lanovecentrumproud

paha@lanovecentrum.cz, 605 215 396
olomouc@lanovecentrum.cz, 605 215 348

Editorial

obsah čísla

KOMPETENCE...

Na počátku bylo slovo. Tedy kromě toho počátku, který vás asi napadl, bylo slovo také na počátku redakčních debat o tom, jakému tématu věnujeme toto číslo časopisu. To slovo bylo „kompetence“. I zdálo se v redakci, že je to dobrý nápad. Zdálo se to jasné, užitečné a potřebné. Tedy na počátku, jak jsem již řekl. S postupujícím časem se to začalo komplikovat. Ukázalo se, že pod slovem „kompetence“ si představuje každý něco trochu jiného. Rozhodli jsme se tedy, že se poptáme na dalších důvěryhodných místech, abychom si uměli svoje dosti rozházené pohledy trochu sjednotit. To jsme si dali. Pokud očekáváte, že po diskusích s dalšími lidmi - učiteli a řediteli škol, zaměstnavateli, zástupci veřejnosprávních institucí, experty na trh práce, ... - se míra nejednotnosti ještě zvýšila, váš odhad je správný. Věřím názorů

na to, co si pod pojmem „kompetence“ představit, se košatil.

Jak se tedy - alespoň nahrubo - vyznat ve všech těch názorech a příkladech? Podstatnou dělicí čarou, která se pomyslně prolíná celým tématem, je to, že něco si pod kompetencemi představují vzdělavatelé a něco trochu jiného si o tom myslí odběratelé jejich „produktů“ - tedy zaměstnavatelé a trh práce. To zní jako katastrofa, ale skutečnost je tentokrát růžovější - rozpor je hlavně v nejednotné terminologii - na meritu věci se našťestí docela dohodnou.... Ale dohodli by se jistě lépe, kdyby mluvili společným jazykem.

Budeme-li tedy chtít - nejen my v redakci, ale my všichni - najít skutečný konsensus nad tím, co si pod slovem kompetence představujeme, bude to asi ještě chvíli trvat.... Do té doby se musíme spokojit s tím, že nabízené pohledy jsou spíše popisem stavu rozmanitosti, než jednoznačně přijímaným shrnutím. O to větší prostor tak dostávají kompetence laskavého čtenáře. Třeba zrovna ty, které se ve vzdělávacích programech škol nazývají „kompetence k řešení problémů“.

Za redakční radu vám příjemné čtení přeje

Ivo Jupa

Moderní vyučování v novém ...

Digitální verze Moderního vyučování spolu s archívem zdarma – stačí se jen zaregistrovat na www.modernivyucovani.cz

Digitální verze Moderního vyučování je otevřena všem čtenářům, aktuální vydání je pak přístupné zdarma všem učitelům a rodičům žáků předplatitelských škol a institucí.

Otevřenost rodičům.

Školy nyní mohou rodičům svých žáků nabídnout zdarma přístup k digitální verzi časopisu a napomoci tak zvýšení informovanosti rodičů o moderních trendech, příkladech dobré praxe a aktualitách v oblasti vzdělávání. Stačí jen, aby vaše škola měla předplatné a rodiče se tak při zaregistrování přihlásili právě k vaší škole.

Ke své práci přistupujeme odpovědně – Moderní vyučování tiskneme na certifikovaný FSC papír a snažíme se tak podporovat ekologicky šetrné, sociálně prospěšné a ekonomicky životaschopné obhospodařování lesů.

Editorial	3
Klíčové kompetence	4-5
Diskuse: klíčové kompetence	6-13
Ředitelská diskuse	14-15
Rozhovor s Antonínem Payanem	16-18
Program rozvoje kompetencí	19
Evropské jazykové portfolio	20
Hospodaření nanečisto v Duhovce	21
Rozhovor s Miroslavem Procházkou	22-23
Dětská laboratoř Kids' Lab Abrakadabra	24
Projekt Active Citizens	25
Česko mluví o vzdělávání	26-27
Inspirace z Walesu: asistenti ve školách	28-19
Projekt Extra třída	29
Sít inkluzivních škol	30
Projekt ŠIKK	31
Lifelong English Achievement Project	32-34
Dnešní finanční svět	35
Europe is our playground	36-37
Zahraniční inspirace	39
Kdo otevře bránu	40

Moderní vyučování

Časopis na podporu rozvoje škol
XVIII. ročník, číslo vydání 01-02/2013
Výšlo dne: 20. 2. 2013
Vydává AISIS Kladno,
občanské sdružení, IČ 67 79 88 53
Reg-MV ČR VS1/1 - 1/38514/98-R

Náklad: 2800 ks

Adresa redakce: Floriánské náměstí 103, Kladno 272 01

Šéfredaktorka: Leona Gergelová Šteigrová
e-mail: redakce@modernivyucovani.cz
Inzerce: Kateřina Vágnerová
e-mail: katerina.vagnerova@aisis.cz

Grafický design, sazba, tisk:

Tiskárna Macík. s.r.o.
www.tiskarnamacik.cz

Distribuce: Česká pošta, s.p.

Předplatné: Předplatné si můžete objednat

- přes web modernivyucovani.cz,
- e-mailem na adrese postabo.prstc@post.cz
- telefonicky na bezplatné lince České pošty 800 300 302 nebo na čísle 954 302 001

Registrace: MK ČR E 7091, ISSN 1211-6858

Cena: 59 Kč / 2,50 €

Klíčové kompetence včera a dnes

Málokterý pojem související se změnami v našem školství vyvolal tolik kontroverzí jako klíčové kompetence. Pro učitele je spojen s prací na školních vzdělávacích programech. Ta v první fázi nebyla jednoduchá. Učitelé učili podle státem schválených osnov, ale zároveň jim přibyla povinnost vytvořit vlastní školní programy. Součástí práce na novém dokumentu (ŠVP) bylo i zpracování vlastních osnov a práce s novými pojmy, například klíčové kompetence...

Postoje ke klíčovým kompetencím proto byly v počátcích zavádění rámcových vzdělávacích programů velmi rozmanité. Od těch víceméně kladných k naprostému odmítnutí. Tam, kde byl alespoň náznak snahy postupovat při tvorbě ŠVP společně, se nutně objevila otázka „proč?“. A ta otázka je logická. Začneme naši malou rekapitulaci tématu klíčových kompetencí pokusem o odpověď na ni.

Naše názory vychází ze zkušenosti získané vzděláváním učitelů v oblasti tvorby školních vzdělávacích programů a v oblasti forem a metod práce, kterému se intenzivně věnujeme posledních téměř patnáct let.

Co se vlastně změnilo, že potřebujeme do výuky ve školách zavádět nějaké novinky? Odpověď je prostá a jasná. S jistou nadsázkou řečeno: změnilo se všechno. Základní změna a také základní argument pro změnu konceptu vzdělávání je viditelné zrychlování vývoje společnosti. Délka života lidí se prodlužuje a prodlužuje se i délka období, po které jsou společensky aktivní. Poznatky a dovednosti získané ve škole rychle zastarávají a lidé jsou vystaveni permanentní změně ve všech oblastech života. Jedinou jistotou se stává nejistota, a to se týká blízké i vzdálené budoucnosti. Stále více je zřejmé, že lidé se o svoji budoucnost musí postarat především sami.

„Vyučil jsem se knihkupcem, nastoupil jsem jako knihkupec a do důchodu odejdu jako knihkupec,“ už v naprosté většině profesí neplatí. Profese se v lepším případě mění, častěji zanikají a vznikají nové. V této situaci se stávají důležitými jiné výsledky vzdělávání, než tomu bylo v předchozí době. Žijeme on-line. Informací je obrovské množství a jsou dostupné okamžitě. Svět se globalizoval, naše životy ovlivňují události, které se dějí na druhém konci Země. Mohli bychom pokračovat dále. Svět není horší nebo lepší, je jiný. Jiné musí být i vzdělávání.

Snaha expertů na vzdělávání na evropské i národní úrovni vyústila ve srozumitelný popis obecných cílů, na které se má

vzdělávání soustředit. Klíčové kompetence popsané v rámcových vzdělávacích programech od předškolního až k střednímu vzdělávání vyjadřují soubory znalostí dovedností, postojů a hodnot vzájemně propojených a prolínajících se, které s jistou nadsázkou naplňují onen známý bonmot: „Vzdělání je to, co ti zůstane, když zapomeš, co ses ve škole naučil.“ Jsou, nebo by měly být, spolehlivým základem pro úspěšný osobní, společenský i pracovní život.

Pro učitele, počínaje druhým stupněm základních škol, bylo toto sdělení velmi zneklidňující. Jako odborníci na jednotlivé obory se cítili ohroženi tím, že by měli kromě svých oborů odpovídat ještě za další výsledky vzdělávání. „Tak si vyberte, buď budu učit matematiku nebo ty vaše kompetence.“ „Kdy to jako mám dělat?“ Jiný poněkud extrémní postoj se dá shrnout do věty: „To my všechno dávno děláme.“

Mezi prvními kroky a současným stavem uplynulo více než sedm let. Nutno říci, že ve vývoji vzdělávací soustavy to není dlouhá doba. Nicméně je dostatečně dlouhá na krátké ohlédnutí. Co se tedy mezi tím stalo?

Mnozí učitelé pochopili, že klíčové kompetence jsou obecným popisem vzdělávacích výsledků žáků a že pro svoji práci ve škole je musí podrobně rozpracovat společně s ostatními učiteli. Pochopili, že je ke klíčovým kompetencím potřeba přistupovat tak, aby byly rozvíjeny při každé vhodné příležitosti v průběhu školní výuky. Klíčová slova jsou SPOLEČNĚ, SYSTEMATICKY a DLOUHODOBĚ. Mimochodem, mnohé studie ukázaly, že většina dobře zvládnutých dovedností vyžaduje trénink v rozsahu tisíců hodin. Učit žáky o klíčových kompetencích je nesmysl. Klíčové kompetence vznikají na základě promyšlených činností žáků v průběhu tisíců hodin výuky zaměřených na jejich rozvoj.

Mnozí učitelé pochopili, že klíčové kompetence žáků rozvíjejí oni tím, že dohodnou společné postupy, metody, formy výuky,

které pro rozvoj klíčových kompetencí poskytují příležitost. Klíčovými slovy jsou ČINNOST, STRATEGIE, METODY. S úlevou si ověřili, že lze kvalitně vyučovat svůj konkrétní předmět a dělat to takovým způsobem, který zároveň rozvíjí klíčové kompetence žáků. Opustili postoj „buď a nebo“ a pracují efektivně způsobem „to a současně tohle“. Pochopili, že ve svých předmětech by měli žáky naučit nejen nové vědomosti a dovednosti, ale také to, jak je získávat, jak se učit jednotlivým oborům, jak s využitím výukových témat komunikovat s vrstevníky i dospělými, jak řešit problémy, konflikty vznikající při společné práci, jak si práci organizovat, jak se v určitých situacích zachovat. Nic z toho není vázáno na jeden konkrétní vyučovací předmět, na jeden ročník.

Mnozí učitelé pocítili ODPOVĚDNOST za to, zda jejich žáci budou v dospělosti spokojení a úspěšnými lidmi a pochopili, že musí svým žákům poskytnout více než jen soubor poznatků svého oboru. Mnozí si uvědomili, že mají výjimečnou příležitost vyrovnat nebezpečně se prohlubující nerovnost mezi žáky vznikající velmi rozdílným rodinným zázemím. Klíčové kompetence nejsou jen věcí školy. Na jejich rozvoj má samozřejmě vliv rodina i společenské prostředí, ve kterém dítě vyrůstá. Vzdělávání ve škole však může mít významný vliv.

Vlády a zaměstnavatelé už velmi jasně dávají najevo, že vzdělávací systém zaostává za vývojem a potřebami společnosti. To, že vzdělávací výsledky žáků nejsou takové, jak bychom si přáli, není důsledkem špatné reformy. Je to důsledkem toho, že nebyla realizována důsledně. Nepotřebujeme jinou reformu, jiné kompetence, potřebujeme udělat pořádně to, co bylo započato.

Evropský parlament vydal v listopadu 2012 (s platností od 19.2.2013) písemné prohlášení k podpoře talentu v Evropské unii. Jedna věta zní obzvláště mrazivě: „Vzhledem ke znepokojující skutečnosti, že v Evropě je objevováno stále méně a méně nových talentů,“ Totéž sdělují

třeba jinými slovy naše vysoké školy a zaměstnavatelé. Společnost potřebuje mladé lidi, kteří jsou schopni se učit, komunikovat v mateřském jazyce i jazycích cizích, řešit problémy, získávat, třídit a využívat informace, vytvářet inovace, zapojit se jako aktivní občané do života demokratické společnosti, schopné rychle se orientovat, naučit se novou práci, spolehlivě plnit svoji roli, zapojit se do činnosti týmu. To vše není nic jiného než soubor klíčových kompetencí.

Lidé se stále častěji stávají nezaměstnatelnými proto, že jim chybí právě klíčové kompetence.

MŠMT vydalo v lednu 2013 upravený RVP ZV s účinností od 1. 9. 2013. Pedagogové základních škol se tedy budou v následujících měsících znovu vracet ke svým ŠVP a zapracovávat úpravy. Je to příležitost k tomu, znovu se vrátit i ke klíčovým kompetencím a jejich rozpracování. Žádná obecná rada „z Prahy“ zde není možná. Jak už bylo řečeno. Jsou školy, které mohou být příkladem dobré praxe v této oblasti a jsou školy, kde si dodnes myslí, že „přece všechno dávno dělají“, ale výsledky v rozvoji klíčových kompetencí žáků jsou žalostné.

Shrnutí na závěr tohoto krátkého ohlednutí. Klíčové kompetence zůstávají jedním z nosných prvků vzdělávání. Postupně si nacházejí místo v našich školách a jejich rozvoj se stává pro mnoho učitelů přirozenou a důležitou součástí jejich práce. Bohužel mezi jednotlivými školami v této oblasti existují velké rozdíly. To, co můžeme udělat my, je nabídnout svoje zkušenosti a zprostředkovat je formou vzdělávacích akcí pedagogům, kteří o ně mají zájem.

Mgr. Anna Doubková

je původní profesí učitelka biologie a chemie na druhém a třetím stupni škol. Učila na základní škole a pracovala i jako výchovná poradkyně. Téměř patnáct let se věnuje oblasti osobnostní a sociální výchovy. Po praxi na základní škole pracovala jako metodik DVPP na tehdejší pedagogickém centru. Po jeho zrušení přešla do soukromé firmy jako ředitelka sekce vzdělávání a v téže firmě po dvou letech postoupila na pozici ředitelky a jednatelky. Po celou dobu působila jako lektorka DVPP s tématy OSV, zážitkové pedagogiky, metod a forem práce učitele a do školství postupně přenášela i svoje poznatky z vedení firmy. Kombinace zkušeností z práce ve škole, z oblasti DVPP a z práce s lidmi v komerční firmě jsou východiskem pro realizaci různých projektů a vytváření různých seminářů.

PaedDr. Karel Tomek

původní profesí učitel prvního stupně ZŠ, ředitel ZŠ. Téměř celou profesní dráhu se věnuje jako lektor i autor dalšímu vzdělávání pedagogů. Redaktor KAFO-METU – katalogu forem a metod práce, který více než deset let zprostředkovává výměnu zkušeností mezi pedagogy mateřských i základních škol v ČR i na Slovensku. Jeden z propagátorů reformy školství, v letech 2000 – 2005 ředitel odboru předškolního, základního a základního uměleckého vzdělávání MŠMT. V současnosti pracovník Národního ústavu pro vzdělávání a lektor DVPP. Zkušenosti z mnoha vzdělávacích akcí pro pedagogy i ve firemní sféře a manažerská praxe při vedení lidí v institucích a projektech.

PaedDr. Karel Tomek, Mgr. Anna Doubková, lektori a konzultanti pro oblast školství, www.annadoubkova.cz

Řešíte, jak do školních vzdělávacích programů **zapracovat finanční gramotnost** a jakými metodami ji úspěšně rozvíjet?

Kladete si otázku, jak **efektivně inovovat svůj ŠVP** v souvislosti s vydanými úpravami RVP ZV?

V tom případě vám může pomoci absolvování seminářů lektorské dvojice Mgr. Anna Doubková a PaedDr. Karel Tomek:

Umění
učit se

Svět peněz prakticky – finanční gramotnost v praxi s ukázkou možností zapracování do ŠVP, seminář nejvhodnější pro sborovny.

Jak rozvíjet čtenářskou gramotnost – seminář, který pomůže při plánování rozvoje čtenářské gramotnosti, vhodný pro sborovny nebo skupinu několika menších škol.

Info na: 777 820 428 nebo www.eshop-rychle.cz/www.annadoubkova.cz

Diskuse s učiteli o klíčových kompetencích

Diskuse probíhá i na webu a Facebooku Moderního vyučování. Připojte se se svým názorem!

Klíčové kompetence se vyskytují ve školních vzdělávacích programech a stojí na myšlence, že v průběhu vzdělávání je nutné žáky vybavit nejen vědomostmi, ale i dovednostmi, které budou reprezentovat jejich postoje a hodnoty v další profesní kariéře a hlavně v jejich běžném osobním životě. Slovo kompetence obecně je něčím, co nám umožňuje vykonávat nějakou činnost. Kompetenci klíčovou pak můžeme chápat jako klíč k rozluštění a osvojování si znalostí, které všeobecné vzdělání nabízí. Jak na koncept klíčových kompetencí nahlíží učitelé základních a středních škol? A odnáší si žáci ze škol potřebné dovednosti pro život?

NEMYSLÍM, ŽE BY SE MĚLA DÁVAT PŘEDNOST NĚKTERÝM PŘED JINÝMI. VŠECHNY JSOU STEJNĚ DŮLEŽITÉ A NAVÍC PROVÁZANÉ
Roman Anýž, ZŠ Malíka

Změnil koncept rozvíjení klíčových kompetencí váš přístup k výuce?

Naprostě. Když jsem začal učit, byly v platnosti ještě staré osnovy. Na fakultě mě z pedagogického řemesla nenaučili nic. Uměl jsem vyložit žákům látku a napsat zápis na tabuli. Rámcový vzdělávací program s klíčovými kompetencemi, očekávanými výstupy a průřezovými tématy byl pro mě doslova *bombou*. Jednak proto, že jsem se nikdy dříve s ničím takovým nesetkal a dalo velkou práci se tím prokousat, pochopit a především uvést do praxe, tedy přetavit to ve školní vzdělávací program a hlavně v konkrétní práci ve výuce.

Na druhou stranu to však umožnilo dělat ve škole mnoho zajímavých věcí. Nejenže umožnilo, dokonce doporučilo, resp. nás tím pověřilo!

Mají podle vás školy v rámci výuky dostatečný prostor pro rozvoj klíčových dovedností?

V RVP ZV je psáno, že jde především o to. Školy jsou tedy povinny vzdělávat žáky tak, aby co nejefektivněji přispěly k tomu, že žáci budou schopni v dalším životě (nikoli tedy pouze ve škole!) se dále vzdělávat, řešit problémy, komunikovat, spolupracovat s jinými lidmi, být dobrými občany a pracovat. Chápu-li to tedy správně, řekl bych, že školy mají povinnost si na to čas udělat. Mají na to zhruba 30 hodin týdně. Když to vynásobíme čtyřmi týdny a deseti měsíci, vyjde nám slušný počet vyučovacích hodin v jediném ročníku druhého stupně základní školy. To je spousta času. Avšak pouze pokud celou věc škola pochopí správně, totiž tak, že je třeba vytvořit školní vzdělávací program

tak, aby vše, co se ve škole odehrává, krůček po krůčku od první do deváté třídy, od září po červen, od matematiky po tělocvik vedlo k získávání klíčových kompetencí. Pokud si školy, potažmo učitelé, stěžují, že mají stihnout učivo a k tomu mají ještě učit nějaké klíčové kompetence, potom celou věc pochopili špatně a nestihnou nic. Chtěl bych ale věřit, že takových škol přeci jen již ubývá.

Kterým klíčovými kompetencím by se v současné době měly školy věnovat přednostně?

Nemyslím, že by se měla dávat přednost některým před jinými. Všechny jsou stejně důležité a navíc provázané. Nezdá se mi, že je moudré pokaždé, kdy „někdo něco zjistí“ nějakým průzkumem, okamžitě vydávat doporučení na čem se má přednostně a více pracovat. Pokud má škola promyšlený program a plán a nevynechá nic důležitého z RVP, dělá podle mě nejlépe.

Můžete uvést konkrétní formu nebo metodu práce, kterou rozvíjíte klíčové kompetence při výuce svého předmětu?

Například tím, že v hodinách pracujeme s každodenními mediálními zprávami, s obrazy, fotografiemi, filmy a dokumenty. Věřím, že moji žáci tak zjišťují, že zdroje, které je třeba umět kriticky číst, posuzovat a využívat jsou všude kolem nás a nejen v podivném zapšklém světě školních učebnic.

Cítíte dostatečnou metodickou podporu, abyste mohl klíčové kompetence efektivně rozvíjet?

Ano. Dnes existuje mnoho návodných kuchařek pro všechno a tedy i pro pedagogiku, pokud učitel vládne některým ze světových jazyků, což by podle mě měl, zajímavých inspirací najde vždy dostatek. A materiál pro metody, ten je všude kolem nás.

Při rozvíjení klíčových kompetencí je vhodné vedle hodnocení žáka učitelem

průběžně zahrnovat do výuky i sebehodnocení žáků. Jak probíhá sebereflexe vašich žáků?

Opět pro to existuje mnoho postupů a strategií. Podle Kritického myšlení je (sebe)reflexe nutnou součástí každé vyučovací lekce. Žáci například na konci lekce mohou dokončit věty typu zaujalo mě, netušil jsem, chtěl bych ocenit, podařilo se mi apod. Důležitou podmínkou sebehodnocení žáků je také srozumitelný a předem známý systém hodnocení. Jenom tehdy může žák pochopit, co se mu daří, co ne, v čem a jak by se mohl zlepšit. Za funkční metodu také pokládám možnost napravit, resp. opravit svůj neúspěch v testu, při referátu atd.

CÍLEM HODINY NEJSOU ZNALOSTI, ALE TO, CO S NIMI ŽÁK DOKÁŽE
Za Základní školu Kunratice svou odpověď připojuje pan ředitel Vít Beran (VB), paní zástupkyně ředitele, Olga Králová (OK), a také pan učitel Jakub Svatoš (JS), třídní učitel třetí třídy, čerstvý absolvent pedagogické fakulty

Změnil koncept rozvíjení klíčových kompetencí váš přístup k výuce?

VB: Na tuto otázku je potřeba hledat odpověď od stanovování cílů při plánování hodiny. Cílem hodiny nejsou znalosti, ale to, co s nimi žák dokáže. Učitel musí umět rozpoznat, že učení proběhlo úspěšně a co je důkazem tohoto učení. Tedy, co musí dělat žák, aby se učil tomu, čemu se učít má. Postupně si čím dál, tím víc uvědomuji, že do vyučování všech našich učitelů, do plánování jejich učení se dovednosti klíčových kompetencí dostávají nějak samozřejmě. Například referáty nedáváme dětem, aby se naučily nějakou znalost, ale zejména aby uplatnily a rozvíjely své vědomosti a dovednosti.

Mají podle vás školy v rámci výuky dostatečný prostor pro rozvoj klíčových dovedností?

VB: Opět jsme u cílů a učitelských strategií. Pokud učitel učí frontálně, těžko bude dovednosti klíčových kompetencí rozvíjet. Popište alespoň jednu metodu, jak frontálně budete žáky učit komunikací nebo spoluprací? Nebo, například, že bychom občanské postoje učili na definicích a testech? „Dobrý den děti ... posadte se ... otevřete si sešity ... pište. Dnes se naučíme co je to DEMOKRACIE.“ ... a následuje přednáška a žákům se od sešitů jenom „kouří“ a učitel nestačí mazat tabuli. :-)

OK: Pokud si učitelé uvědomují důležitost dovedností KK, jistě si časový prostor najdou. Klíčové kompetence patří do každé hodiny vyučované ve škole.

JS: Sílu v rozvoji klíčových kompetencí u žáků třetí třídy vnímám hlavně v tom, že, podle mých zkušeností, se děti rády podílejí na tvoření, regulování, dodržování a sankcionování třídních pravidel. Dále cokoliv zařizují, zjišťují či vyřizují. Klíčové kompetence nacházíme v RVP a určitě je máme v našem ŠVP.

K uvedenému příkladu vybírám tyto dovednosti:

- samostatně řeší problémy; volí vhodné způsoby řešení; užívá při řešení problémů logické, matematické a empirické postupy;
- kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí;
- podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, na základě ohleduplnosti a úcty při

jednání s druhými lidmi přispívá k upevnování dobrých mezilidských vztahů, v případě potřeby poskytnete pomoc nebo o ni požádá;

Klíčové kompetence jsou rozvíjeny i mimo vyučovací hodiny. Času je tedy více, než by se mohlo zdát.

Zážitek tedy děti často mají, ale už mám pochybnosti o tom, že si tento zážitek, např.: „vyřízení telefonického hovoru pro školní družinu“, přetaví v nějakou zobecnitelnou zkušenost. Dětem často zůstane v hlavě pouze izolovaný model konkrétního telefonátu. Pro získání zkušenosti, a tedy získání kompetence je potřebná reflexe (Evokace – Uvědomění – Reflexe). Jak ale reflektovat kompetence, když při hodině často vnímáme jako cíl výsledek práce, nikoliv proces?

Kterým klíčovým kompetencím by se v současné době měly školy věnovat přednostně?

VB: Všem ;-). Výstupem základní školy je žák, který se dobře dokáže zapojit do studia na střední škole. Tedy upřednostňoval bych ty dovednosti klíčových kompetencí, které budou u žáků budovat dovednosti a postoje efektivních a úspěšných studentů.

OK: Na tuto otázku je těžká odpověď. Jednoznačně se dá říct, že bez žádné se člověk ve svém životě neobejde a tudíž jsou důležité všechny. Ale jistě platí, že tak, jak jsme každý člověk jiný, tak jednotlivé dovednosti klíčových kompetencí máme různě zvládnuté, zvnitřněné. Od tohoto se odvíjí jedinečná potřeba jejich rozvoje pro každého z nás.

JS: Kompetencím občanským. Zejména v kompetenci: „respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí“, vidím obrovský záber. Pokud si budu vážit druhého člověka, nikdy ho nebudu urážet,

a tedy nebudu šířit nepříjemnou atmosféru ve třídě. Dále mám šanci, že se naučím spolupracovat, protože když si někoho vážím, budu mít chuť s ním vycházet. Nechuť je totiž mnohdy překážkou ve skupinové práci. Pokud se žáci ve třídě budou respektovat, nebudou se stydět si sdělovat poznatky a názory, které vedou k rozvoji kompetencí komunikativních.

Můžete uvést konkrétní formu nebo metodu práce, kterou rozvíjíte klíčové kompetence při výuce svého předmětu?

OK: Předmět Dramatická výchova se přímo váže na klíčové kompetence komunikační, sociální a personální, kompetence k učení, k řešení problémů a v neposlední řadě občanské.

Dramatická výchova je zaměřena na osobnostní a sociální rozvoj jednotlivce prostřednictvím prvků a postupů dramatického umění. Předmět Dramatická výchova rozvíjí u žáků tělesné a duševní schopnosti, herní a komunikační dovednosti. Dává příležitost prozkoumávat postoje a motivace jednání vlastního, ale i fiktivních postav. Směřuje žáky k tomu, aby porozuměli rozličným způsobům mezilidské komunikace. Dále je vede k aktivní účasti na společné tvorbě a případné prezentaci. Učí je vnímat nejruznější problémové situace a hledat různé způsoby řešení, při respektování názorů druhých, schopnosti argumentovat a sdělit svůj názor.

VB: I když učím přírodopis, tak se snažím se žáky pracovat s texty, z textů vybíráme podstatné, sestavujeme myšlenkové mapy ... bádáme, plánujeme, diskutujeme, ale také spolupracujeme ve skupině, rozdělujeme si role, prezentujeme, oceňujeme a doporučujeme ... sebehodnotíme a hodnotíme. Na práci s textem, či na prezentaci referátu, přípravě pracovního listu pro žáky ... se žáci učí o savcích či mechorostech.

Cítíte dostatečnou metodickou podporu, abyste mohli klíčové kompetence efektivně rozvíjet?

OK: V oblasti Dramatické výchovy si myslím, že podpora je dostatečná (odborné knihy, časopisy, semináře a kurzy...).

JS: Metody RWCT vnímám jako metody, které výrazně pracují s klíčovými kompetencemi žáků. Za mé krátké působení v ZŠ Kunratice jsem prošel dvěma školeními, ve kterých byly tyto metody rozebírány. Tedy ano, cítím metodickou podporu.

VB: Souhlasím s Jakubem. Díky kurzům Kritického myšlení jsme se zdokonalili i v plánování učení, formulování cílů, vedení vyučovací hodiny podle modelu E-U-R, hodnocení a v neposlední řadě rozvíjíme u sebe i našich žáků dovednost se sebehodnotit a na této reflexi plánovat další učení. Velmi silným nástrojem pro rozvoj učitelů ve škole je cílené sdílení, návštěvy ve vyučovacích hodinách, poskytování vyžádané zpětné vazby ... Podporujeme cílený a učitelem plánovaný pedagogický rozvoj. Tedy vytváříme podmínky pro podporu, na kterou všichni snadno dosáhneme a toto doporučujeme každému pedagogickému sboru.

Při rozvíjení klíčových kompetencí je vhodné vedle hodnocení žáka učitelem průběžně zahrnovat do výuky i sebehodnocení žáků. Jak probíhá sebereflexe vašich žáků?

OK: Sebereflexe žáků v hodinách Dramatické výchovy je nedílnou součástí každé hodiny. Jednotlivě řešené situace a reakce žáků na ně jsou reflektovány a prozkoumávány, z různých úhlů pohledu.

NA ROZVOJ KOMPETENCÍ SE SOUSTŘEĐUJEME PROTO, ABY JE ŽÁCI MOHLI VYUŽÍVAT V KAŽDODENNÍM ŽIVOTĚ

Iva Jehličková, Jitka Krausová, ZŠ Malíka, Chrudim

Změnil koncept rozvíjení klíčových kompetencí váš přístup k výuce?

Změnil. Při stanovování cíle každé vyučovací hodiny přemýšlíme a společně diskutujeme o tom, které kompetence žáci využijí k jeho dosažení. Na rozvoj kompetencí se soustředujeme proto, aby je žáci mohli využívat v každodenním životě. O tom vypovídá také název našeho školního vzdělávacího programu „Umět a znát, abychom si v životě věděli rady.“

Mají podle vás školy v rámci výuky dostatečný prostor pro rozvoj klíčových dovedností?

V každém vyučovacím předmětu je možnost rozvíjet nějakou z klíčových kompetencí. Záleží na tom, jak zohlední učitelé při tvorbě vlastního ŠVP fakt, že rozvíjení klíčových kompetencí vyžaduje více času než pouhý výklad nebo cvičení z učebnice. Když vznikl náš ŠVP, spolupracovali všichni vyučující. Rozhodovali o zařazení témat do ročníků a předmětů, aby se nestalo, že jedno téma se objeví současně ve více předmětech. Tím jsme získali čas a prostor na rozvíjení klíčových kompetencí.

A přestože se v hodinách jedná o fiktivní situace a osoby, což je podstatou dramatické výchovy, myslím si, že dochází u žáků k uvědomování a po absolvování základní školy i k vytváření postojů.

JS: Já se pokouším o reflexi zejména v práci ve skupinách. Žáci pracují ve skupině a na závěr připraví krátký popis toho, jak probíhala jejich spolupráce. Pokud ale chceme vyslechnout každou skupinku, navázat na jejich projevy, a ty dále facilitačním způsobem rozvíjet, je složitě zvládnout reflexi v krátkém času, jako je deset minut. Sebehodnocení, či sdílení sebehodnocení v malých skupinách s využitím kritérií a indikátorů proces zefektivní. Mimochodem se žáci zdokonalují v dodržování pravidel komunikace, spolupráce a rozvíjí své morální vlastnosti.

VB: Zejména pokud má učitel ve třídě hodně žáků a pokud je chce naučit učit se, je důležité, aby žák dokázal popsat, co se mu daří a v čem se může zlepšit. Není potřeba známkovat, ale je důležité naučit žáky rozpoznat, co se jim daří a bezpečně ovládají a na co je potřeba se zaměřit a co bude potřeba udělat pro to, aby se i toto výborně zvládlo a nastalo zvnitřnění. Je důležité se naučit pracovat s kritérii a indikátory, které může učitel tvořit i společně se žáky. A toto nás znovu posouvá na začátek této diskuse. Společně se žáky můžeme například tvořit kritéria kvalitního referátu,

Kterým klíčovými kompetencím by se v současné době měly školy věnovat přednostně?

Podle našeho názoru by se školy měly věnovat stejnou měrou všem klíčovými kompetencím.

Můžete uvést konkrétní formu nebo metodu práce, kterou rozvíjíte klíčové kompetence při výuce svého předmětu?

Ve všech předmětech pravidelně využíváme kooperativní výuku, která vede k rozvoji kompetence k řešení problémů. Při řešení problému spolu žáci komunikují – rozvíjejí tedy kompetenci komunikativní. V neposlední řadě dochází k rozvoji kompetence sociální a personální, protože žáci pracují v jednotlivých rolích. Při zařazení metody skládkového učení rozvíjíme u žáků také kompetenci k učení.

Cítíte dostatečnou metodickou podporu, abyste mohli klíčové kompetence efektivně rozvíjet?

V naší škole mají všichni pedagogové možnost vzdělávat se na seminářích organizovaných pro celý pedagogický sbor. Případně jsou vyučující vysíláni na semináře, kterých se ještě nezúčastnili v rámci koncepce vzdělávání pedagogů naší školy. V posledních letech jsme se zapojili do projektů Rozumíme penězům a Průřezová témata a čtenářství. Pro pedagogický sbor školy připravilo vedení školy i vlastní, již ukončený projekt Technickou gramotností pedagogů ke zvyšování kvality

přednesu básně, badatelské aktivity ... Učíme děti učit se, spolupracovat, komunikovat, budujeme u nich občanské postoje, pracovní návyky. S problémy se setkáváme všichni prakticky na každém kroku. Budujeme u dětí životní dovednosti, učíme se s nimi pro život.

Základní škola
Kunratice

a efektivity výuky, v současné době realizované projekty Moderní efektivní škola a Program rozvoje kompetencí. V rámci těchto projektů se jednotliví učitelé i celý pedagogický sbor zúčastňuje celé řady vzdělávacích akcí.

Při rozvíjení klíčových kompetencí je vhodné vedle hodnocení žáka učitelem průběžně zahrnovat do výuky i sebehodnocení žáků. Jak probíhá sebereflexe vašich žáků?

Sebehodnocení žáka, jeho schopnost posoudit jak výsledek své práce, tak i vynaložené úsilí a osobní možnosti a rezervy, je součástí celkového hodnocení žáka. Sebehodnocení žáka je nejen nedílnou součástí procesu hodnocení, ale je současně považováno za jednu z významných kompetencí, kterou chceme žáky naučit. Pro sebehodnocení žáků se používají v 1. – 3. ročníku týdenní plány, ve 4. a 5. ročníku hodnotící listy. Ty obsahují místo pro vyjádření žáka, jak si myslí, že si učivo osvojil. Součástí kooperativního vyučování je reflexe procesu. Žáci hovoří o tom, jaké kompetence potřebovali ke zvládnutí úkolu, co příště musí udělat jinak, jak a proč.

METODICKÁ PODPORA JE DO-STATEČNÁ, ZÁLEŽÍ NA KAŽDÉM PEDAGOGOVÍ, ZDA SE O NI ZAJÍMÁ A NÁSLEDNĚ JI VYUŽÍVÁ PŘI VÝUCE

Barbora Lankašová, ZŠ Smržovka

Změnil koncept rozvíjení klíčových kompetencí váš přístup k výuce?

Nezměnil. Dle mého učitelé na prvním stupni mají více možností rozvíjet žáky všemi směry ve všech předmětech. Vědomosti, dovednosti a postoje se snažím u žáků prohlubovat a propojovat od začátku. Vždy se to odehrává s ohledem na věk dětí.

Mají podle vás školy v rámci výuky dostatečný prostor pro rozvoj klíčových dovedností?

S NEUSTÁLÝM ROZVOJEM TECHNOLOGIÍ BY SE MĚLI ŽÁCI VÉST KE VHODNÉMU VÝBĚRU A ZPRACOVÁNÍ INFORMACÍ

Jana Kopecká, ZŠ Smržovka

Změnil koncept rozvíjení klíčových kompetencí váš přístup k výuce?

Samostatně se v pedagogické praxi pohybují teprve krátkou dobu. Z tohoto důvodu se můj přístup k výuce s ohledem na koncept rozvoje klíčových kompetencí nijak nezměnil. Již během studií na univerzitě jsme aktivně pracovali s otázkami praktického užití úkolů a činností, při kterých se u žáků tyto kompetence rozvíjejí.

Mají podle vás školy v rámci výuky dostatečný prostor pro rozvoj klíčových dovedností?

Ano, mají, ovšem vždy to záleží na lidech. Mám na mysli nejen pedagogy ve třídách, ale také jejich vedení, které by je v tom mělo podporovat. Na prvním stupni má učitel ve své kmenové třídě prostoru dost, může si výuku uspořádat dle svého v rámci celoškolské pedagogické domluvy. Na druhém stupni už to tak jednoduché není. Zde považují za důležitou spolupráci mezi učiteli, jejich komunikaci. Jestliže „jdou“ jedním směrem, žáci vědí, co se od nich vyžaduje, považují to za normu. Důležitá je také spolupráce pedagogů prvního a druhého stupně.

Kterým klíčovým kompetencím by se v současné době měly školy věnovat přednostně?

Upřednostňovala bych toto pořadí následujících kompetencí: kompetence sociální a personální, kompetence komunikativní, kompetence k řešení problémů, kompetence k učení, kompetence pracovní, kompetence občanská.

Můžete uvést konkrétní formu nebo metodu práce, kterou rozvíjíte klíčové kompetence při výuce svého předmětu?

Využívám hlavně metod kritického myšlení, kooperativního učení, práce ve skupinách. Propojením těchto metod a forem práce se mohou rozvíjet všechny klíčové kompetence. Věnuji se jim od první třídy, seznamuji s nimi i rodiče. Považuji za podstatné, aby rodiče věděli, co se od dětí ve škole žádá, jaký důvod k tomu máme.

Domnívám se, že míra rozvoje klíčových dovedností plně závisí na schopnostech konkrétního učitele a jeho vlastní představě o přínosu pro děti během zvolené aktivity. Možností na uplatnění jednotlivých kompetencí je v daných předmětech a ročnících několik.

Kterým klíčovým kompetencím by se v současné době měly školy věnovat přednostně?

Z mého pohledu, učitelky žáků mladšího školního věku, by bylo vhodné zaměřit se především na řečový projev dětí. Dbát by se mělo na vhodnou a přesnou formulaci myšlenek, rozvoj slovní zásoby a podporu celkového kultivovaného projevu. S tím souvisí i práce s novými informacemi kolem nás. S neustálým rozvojem technologií by se měli žáci vést ke vhodnému výběru a zpracování informací. Mezi další primárně rozvíjené kompetence bych zařadila schopnost řešit problémy. Děti by měly mít možnost proniknout do postupu, kterým se dají konkrétní situace vyřešit. Od identifikace samotného problému, přes plánování a návrh různých řešení až ke způsobu výběru nejvhodnějšího řešení, na které navazuje posouzení a vyhodnocení celého procesu.

Můžete uvést konkrétní formu nebo metodu práce, kterou rozvíjíte klíčové kompetence při výuce svého předmětu?

Žáci se při osvojování gramatických jevů učí výstižně vyjádřit pravidlo svým

Táhnout s rodiči za jeden provaz je pro rozvoj klíčových kompetencí významné.

Cítíte dostatečnou metodickou podporu, abyste mohla klíčové kompetence efektivně rozvíjet?

Metodická podpora je dostatečná, záleží na každém pedagogovi, zda se o ni zajímá a následně ji využívá při výuce. Jde o to chtít, stále se vzdělávat, vyhledávat, přebírat zkušenosti od jiných učitelů.

Při rozvíjení klíčových kompetencí je vhodné vedle hodnocení žáka učitelem průběžně zahrnovat do výuky i sebehodnocení žáků. Jak probíhá sebereflexe vašich žáků?

Od první třídy učím své žáky hodnotit se slovně, pomocí dramatizace, písemně – nejprve formou obrázků, smajlíků, přiřazováním samolepek k určitým kritériím apod. Využívám také sebehodnocení v týdenních plánech. Zde se často projevuje podceňování, nebo naopak přeceňování sebe samých. S žáky o jejich výrocích mluvím, píši jim své komentáře, jak to vidím z pohledu učitele. V průběhu času se většinou podaří, aby se žáci sebehodnotili reálně, vyjadřovali vlastní postoj k jejich práci. Před konkrétní činností žákům sdělují, na co se mají u sebe zaměřit, co budou v závěru hodnotit. Starší žáci si v pololetí psali také své hodnocení ve formě vysvětlení – následně jsem jim zaznamenávala své posudky k jejich výroky.

spoluzákům za použití vhodných termínů a grafických značek, které pomohou pravidlo zjednodušit a snadněji uchopit či zapamatovat. Děti jsou schopné uvést několik příkladů na vysvětlení.

Cítíte dostatečnou metodickou podporu, abyste mohla klíčové kompetence efektivně rozvíjet?

Do jisté míry ano. Většinu námětů z oblasti metodické podpory rozvoje klíčových kompetencí čerpám z internetových portálů, často zahraničních. Blízká mi jsou pojetí hodnocení klíčových kompetencí na Novém Zélandu, kde mají propracovanou síť nejrůznějších forem sebehodnocení žáků od předškolního až po střední vzdělávání.

Při rozvíjení klíčových kompetencí je vhodné vedle hodnocení žáka učitelem průběžně zahrnovat do výuky i sebehodnocení žáků. Jak probíhá sebereflexe vašich žáků?

Ve třídě, kde vyučuji, mají žáci zavedené týdenní plány, jejichž součástí je sebehodnocení konkrétních výstupů v jednotlivých oblastech. Žák má tedy prostor pro hodnocení své aktuální práce průběžně celý týden. K již ohodnoceným cílům se v rámci týdenního zhodnocení vyjadřuje i učitel. Jako další prostředek sebehodnocení žáků nám slouží jejich portfolia, ve kterých se shromažďují veškeré materiály dětí a jejich poznámky. Díky systematickému členění může žák pozorovat svůj vývoj v daných oblastech.

PODLE DOSTUPNÝCH STATISTIK ZMĚNÍ V BUDOUČNU KAŽDÝ DNEŠNÍ MLADÝ ČLOVĚK SVOJE ZAMĚSTNÁNÍ PATNÁCTKRÁT ZA ŽIVOT

Šárka Kvasničková,
Gymnázium Na Zatlance

Změnil koncept rozvíjení klíčových kompetencí váš přístup k výuce?

Jako asi každý absolvent učitelství jsem nastoupila do svého prvního zaměstnání na gymnáziu s přesvědčením, že mým jediným a nejdůležitějším úkolem je „narvat“ do studentů maximum faktických znalostí. Už tehdy jsem však zjistila, že velké procento studentů nemá schopnost ani chuť přijímat přírodní vědy v té podobě, v jaké jim jsou předkládány. Výsledkem byla pouze nechuť, nezájem a téměř naprostá absence jakéhokoli trvalého pochopení. Tato zkušenost však byla v naprostém rozporu s mým osobním přesvědčením, že přírodní vědy (a speciálně matematika) jsou jedním ze základních pilířů moderního lidského myšlení a náhledu na svět. Neschopnost zprostředkovat studentům tento pro mě zcela zásadní pohled na svět mne vedla k přehodnocení stylu mé pedagogické práce. K tomu mi velmi napomohl kurs RWCT (Čtením a psaním ke kritickému myšlení), který mi zprostředkoval metody a pomohl účinně stanovovat a plánovat cíle výuky. Tedy ne koncept rozvíjení klíčových kompetencí, ale přímá potřeba změnit práci v hodině, mě vedla k odlišnému přístupu. Domnívám se, že koncept rozvíjení klíčových kompetencí je jen jednoznačným vyústěním potřeb naší společnosti.

Mají podle vás školy v rámci výuky dostatečný prostor pro rozvoj klíčových dovedností?

Domnívám se, že v této oblasti spíše než prostor chybí podpora ze strany státu a zřizovatelů. Odborná pedagogická literatura se hemží spíše novými nebo jinak strukturovanými oborovými poznatky. Zcela postrádám metodiku, která by učitelům systémově pomáhala v rozvoji kompetencí. Samozřejmě najdou se i výjimky. Příkladem je Nápadník pro rozvoj klíčových kompetencí, což je metodika vydaná společností Scio. Také metodický portál RVP je plný nápadů k jednotlivým oborům a tématům učiva. Nejedná se ale o systémový přístup k celé problematice, metodický portál RVP se v poslední době stal spíše uložštěm ppt prezentací pro jednotlivá předmětová témata. Jako kdyby ppt prezentace bylo něco víc, než jen jiná forma frontální výuky. Metodikou rozvoje klíčových

kompetencí se uceleně zabývá již zmiňovaná společnost Kritické myšlení, o. s. Finanční prostředky pro školy na vzdělávání pedagogů v této oblasti jsou ale stále menší, záleží tedy spíše na aktivitě, vůli, ochotě a energii každého jednotlivého učitele, jak se s tímto problémem popere.

Kterým klíčovým kompetencím by se v současné době měly školy věnovat přednostně?

Neumím si dost dobře představit, že by se některé kompetence upřednostňovaly před jinými. Pokud nám jde o komplexní rozvoj žáka, nelze jednotlivé dovednosti od sebe oddělovat. Navíc v dnešní rychle se měnící době nelze vůbec předvídat, která dovednost bude pro každého z nás do budoucna klíčová. Vždyť podle dostupných statistik změní v budoucnu každý dnešní mladý člověk svoje zaměstnání 15krát za život. My přece vůbec nemůžeme vědět, pro které zaměstnání tedy připravujeme. Je tedy podle mého nanejvýš důležité rozvíjet a vzdělávat žáky co nejobecněji a komplexně.

Můžete uvést konkrétní formu nebo metodu práce, kterou rozvíjíte klíčové kompetence při výuce svého předmětu?

Výborným prostředkem pro rozvoj kompetencí je projektová výuka. Nejvíce se mi osvědčila simulace reálných situací v podmínkách školy. Se žáky jsme například již několikrát uspořádali vědeckou konferenci na různá odborná témata (Atmosférické jevy, Energie, Světlo, atd.). Domnívám se, že simulace konference napomáhá tomu, aby žáci byli motivováni připravit si své referáty opravdu dobře, zároveň se tvorbou „powerpointových“ prezentací podpoří informační gramotnost studentů a vystupováním na vědecké konferenci se studenti učí prezentovat na veřejnosti, zvyšují si sebevědomí. Vystoupit ve třídě a vystoupit na konferenci prostě není totéž. Odborným cílem konference bývá prozkoumání některého zajímavého jevu, prostudování odborné literatury, věcné správné referování o dané problematice a psaní stručného výtahu z přednášek do sborníku. Kromě kompetence k učení se při organizaci takové konference rozvíjí i kompetence sociální a komunikační. Studenti si volí role, ve kterých pracují v době příprav i v době samotné konference. Pokud učitel dobře promyslí úkoly pro jednotlivé role, může pak veškerou práci nechat na studentech. To je také na celé akci velmi přínosné. Naše role obvykle vypadají následovně:

Předseda konference (uvádí konferenci, hlídá časový harmonogram přípravy konference, hlídá časový harmonogram průběhu konference)

Registrační agenda (vybírá registrační poplatek, rozdává program konference, shromažďuje abstrakty jednotlivých přednášek, sestaví sborník a předává ho technické podpoře a předsedovi konference)

Technická podpora (zajišťuje místnost, PC a další potřebnou techniku, tiskne cedule potřebné k jednotlivým stolům, tiskne programy konference, tiskne sborník s jednotlivými abstrakty pro všechny, zajistí místo pro vyvěšení posterů)

Občerstvení + public relations (zajišťuje občerstvení v průběhu konference, vyrábí a distribuuje pozvánky na konferenci pro hosty)

Finanční agenda (připraví rozpočet, určí registrační poplatek, připraví vyúčtování po skončení konference)

Účastník (přednáší na konferenci, připraví abstrakt přednášky k tisku, který předá registrační agendě, připraví odborný plakát na téma přednášky, který bude vystaven v době konference na výstavním panelu)

Zpracovatel reflexe (připraví dotazník o průběhu konference pro všechny zúčastněné, statisticky zpracuje a ostatním přednese výsledky dotazníku)

Oponent (klade otázky přednášejícím, opouje text, který chce přednášející zveřejnit ve sborníku, to je důležité hlavně proto, aby si studenti uvědomovali, že oponentní posudek není osobní útok, ale příležitost k zlepšení vlastní práce)

Tisk (pořizuje fotografie, píše reportáž na webové stránky školy, pořizuje rozhovory s účastníky, připraví nástěnku na chodbě školy)

Samotná konference probíhá většinou v aule školy, přicházejí se podívat i někteří pozvaní vyučující a nechybí ani spolužáci z ostatních tříd. Referáty mívají vysokou úroveň. Každý student obdrží od studenta v roli technické podpory sborník. Studenti v roli registrační agendy zároveň vybírají registrační poplatek, který slouží na finanční pokrytí občerstvení a sborníku. Protože máme v aule malou kuchyňku, není problém s občerstvením. Kdo chce, dostane o přestávce kávu, čaj, sušenky nebo domácí jednohubky. Před koncem konference všichni přítomní vyplňují jednoduchý dotazník, připravený zpracovatelem reflexe. Během dalších hodin výuky průběh konference společně hodnotíme (zpracovatel reflexe nás seznámí s výsledky svého šetření) a studenti píšou za pomoci sborníku, který vydali, písemnou práci na dané téma. Také já od studentů přijímám poměrně podrobnou zpětnou vazbu.

Cítíte dostatečnou metodickou podporu, abyste mohla klíčové kompetence efektivně rozvíjet?

Jak už jsem uvedla, metodická podpora je u nás velmi malá, navíc v posledních letech cítím silící tlak na návrat ke klasické výuce. Povinné testování na základní škole (bez jasných cílů), státní maturita (s několika vzájemně si odporujícími cíli), snaha některých úředníků k návratu k osnám, to vše ve mně vyvolává pocit, že si vlastně stát, jako objednavatel vzdělávací služby, neví rady s tím, co od škol očekává.

Při rozvíjení klíčových kompetencí je vhodné vedle hodnocení žáka učitelem průběžně zahrnovat do výuky i sebehodnocení žáků. Jak probíhá sebehodnocení vašich žáků?

Sebehodnocení se věnuji pravidelně při předávání vysvědčení (každého půl roku). Jedná se o komplexní sebehodnocení studentů, o které se snažíme u nás ve škole. Zároveň provádím pravidelné sebehodnocení ve svých hodinách, případně na závěr nějakého většího celku. Velmi mi v tomto pomáhá již zmiňovaný program RWCT, který už tuto složku v sobě zahrnuje. Jako příklad mohu uvést úplně jednoduchou aktivitu na závěr hodiny – tzv. pětiminutové pojednání. To pomáhá studentům utřídit si názory a myšlenky k tématu, které bylo na programu hodiny. Studenti uvedou nejdůležitější poznatek, který si z hodiny odnášejí, a vyslovují otázku, která pro ně zůstala nezdopovězena. Pokud taková pojednání od žáků vyberu, získávám přesnější představu o tom, jaké myšlenkové procesy ve třídě proběhly, a podle toho mohu naplánovat pokračování.

ROZVÍJENÍ KOMPETENCÍ JE VYSOCE INDIVIDUALIZOVANÝ PROCES

Ludmila Klejchová,
Gymnázium Duhovka

Změnil koncept rozvíjení klíčových kompetencí váš přístup k výuce?

Částečně ano. Při přípravách na vyučovací hodinu tak, aby žáci získali nejen určité znalosti, ale rozvíjeli při nich rovněž potřebné dovednosti. Snažím se vnímat vyučovací proces spíše jako sled konkrétních činností žáků, a nikoliv jako soubor výukových témat, která se „musí probrat“. Klíčové kompetence se nedají naučit, k jejich rozvíjení je potřeba propojit osvojování vědomostí se získáváním dovedností a postojů. Tento přístup mě nutně přivedl k mnohem většímu zapojení aktivizačních a kooperačních metod výuky. Dokonce bych řekla, že mizí tradiční schéma hodiny a aktivní práce se přesouvá z učitele na žáky. Zařazení průřezových témat do výuky mě rovněž přimělo k větší spolupráci a komunikaci s kolegy např. z ostatních přírodovědných oborů. Společně se snažíme, aby naše vyučovací hodiny na sebe co nejvíce navazovaly, doplňovaly se (např. při projektech) a žáci viděli stejné skutečnosti z více pohledů. V nejoslednější řadě, nové pojetí RVP mi umožnilo větší volnost ve výběru obsahu vzdělávání, mohu tak ve větší míře zohlednit potřeby a zájem žáků.

Mají podle vás školy v rámci výuky dostatečný prostor pro rozvoj klíčových dovedností?

K rozvoji ano, vždyť každá vyučovací hodina jakéhokoliv předmětu je příležitostí k rozvíjení jistých dovedností, především skrze činnosti žáků. Nicméně, celý proces osvojování dovedností nemůže být vázán pouze na výuku a je nezbytné ho přenést také mimo vyučovací proces, což je ovšem ještě snadnější. Žáci např. sami plánují a organizují školní exkurze nebo výlety, od počátečního nápadu, přes telefonickou nebo emailovou komunikaci, cenový rozpočet, časovou náročnost, nutné vybavení až po závěrečné zhodnocení.

Kterým klíčovým kompetencím by se v současné době měly školy věnovat přednostně?

Myslím, že to nelze říct takto všeobecně. Všechny klíčové kompetence, které stanovuje RVP, jsou důležité a je záhodno je rozvíjet. Záleží především na školním prostředí, konkrétní třídě a hlavně na daném žákovi. Rozvíjení kompetencí je vysoce individualizovaný proces. Každý žák má určitou kompetenci vyvíjenou na nějaké úrovni. Např. žák, který je z domova zvyklý plnit jisté pracovní úkoly, bude mít zřejmě ve větší míře rozvinutou pracovní kompetenci než jeho spolužák, který v domácnosti nikdy s ničím nepomáhal.

Můžete uvést konkrétní formu nebo metodu práce, kterou rozvíjíte klíčové kompetence při výuce svého předmětu?

Výuka dílčího biologického tématu (např. Vznik a vývoj života na Zemi, Minerály, Plazi) probíhá víceméně ve třech fázích.

V první fázi výuky seznamují žáky s daným tématem. Přemýšlíme a zaznamenáváme, např. pomocí myšlenkové mapy, co všechno s tématem souvisí, a která podtémata zahrnuje. Snažím se žáky pro danou látku nadchnout a motivovat je k dalšímu studiu, využívám k tomu přírodniny, obrázky nebo různé dokumenty, také chodíme do přírody nebo navštívíme různé instituce. Žáci v průběhu první fáze získávají rovněž základní odborné znalosti k tomuto tématu, a to v rámci tzv. klíčových hodin (např. klíčové hodiny k výše uvedeným tématům by mohly být *Práce s mikroskopem, Třídění minerálů, Vnější stavba těla plazů* a další). Počet těchto hodin, které však trvají asi 15 - 20 minut, záleží na daném tématu a také na potřebách žáků. Klíčové hodiny probíhají různou formou, zařazují výklad, vyprávění, práci s pomůckou, diskuzi nad textem a další.

Ve druhé fázi výuky žáci samostatně pracují na dílčím tématu, které si sami vybrali. Nejprve si stanoví cíl své práce a také formu prezentace svých výsledků. Dále si svou průběžnou práci časově rozvrhnou a rozdělí mezi jednotlivé členy skupiny. Potom již samostatně téma zpracovávají, shromažďují informace z různých informačních zdrojů, porovnávají je, třídí a zapisují. Druhou fází výuky žáci ukončí přípravou prezentace a vytvořením tzv. složky projektu, kde je veškerá práce žáků zaznamenána.

V závěrečné třetí fázi výuky žáci svou práci prezentují ostatním skupinám, a to formou vyprávění, představení svého produktu, dramatizace apod.

Ráda také využívám tzv. semináře, při kterých v kruhu na koberci diskutujeme o nějaké čtené (všichni žáci dostanou několik dní předem např. článek k přečtení) nebo žáci prezentují výsledky zadaných problémových úloh z matematiky. Při takovém semináři musí studenti rovněž dodržovat stanovená pravidla, např. „Na seminář přicházím připraven.“, „Dívám se na toho, kdo mluví.“, „Než se zapojím do diskuze, počkám, až domluví ten, kdo má právě slovo.“ atd.

Nejvíce se mi však osvědčila výuka přímo v přírodě. Při přírodovědném projektu Voda strávíme týden na terénním cvičení někde v mokřadním ekosystému, kde žáci např. pozorují různé mokřadní organismy v jejich přirozeném prostředí. Také organismy odchyťávají, pozorují je lupou nebo mikroskopem, zařazují je do systematických skupin, určují je podle atlasů a určovacích klíčů a zakreslují je.

Cítíte dostatečnou metodickou podporu, abyste mohla klíčové kompetence efektivně rozvíjet?

Co se týká teorie ano (např. materiály od VÚP). Chybí mi však nějaký sborník ověřených nápadů či návrhů aktivit a úkolů žáků, které rozvíjejí klíčové kompetence v daném vyučovacím předmětu.

Při rozvíjení klíčových kompetencí je vhodné vedle hodnocení žáka učitelem průběžně zahrnovat do výuky i sebehodnocení žáků. Jak probíhá sebereflexe vašich žáků?

Žáci hodnotí svou práci a její výsledky různými způsoby. Po ukončení nějakého projektu žáci vyplňují tzv. hodnotící list, v němž zhodnotí svou průběžnou práci na projektu, spolupráci ve skupině, aktivitu a samostatnost, získané odborné znalosti, splnění cílů, práci s informačními zdroji, tvorbu informačního plakátu (posteru), závěrečnou prezentaci výsledků a další. Hodnotící kategorie jsou vždy přizpůsobené konkrétnímu projektu. Kromě hodnocení sebe sama a dalších členů skupiny probíhá také hodnocení ostatními spolužáky. Ti se ústně vyjadřují k závěrečné prezentaci, která probíhá před celou třídou, a k posteru, k jeho informační hodnotě, praktickému využití a atraktivitě.

Při matematice žáci často pracují na pracovních listech (samostatně nebo v malých skupinách). Poté, co pracovní list dokončí, provedou kontrolu svého řešení a výsledků s klíčem. Tím se nejen učí pracovat s chybou, ale zároveň v průběhu kontroly probíhá jakési kritické hodnocení jejich práce.

KONFERENCE Počítač ve škole

26.-28.3. 2013 na Gymnáziu Vincence Makovského
v Novém Městě na Moravě

Témata letošní konference:

- Česko mluví o vzdělávání (Trendy, Koncepce, Metodika)
- Dotyková zařízení ve výuce (Tablety, Tabule, Mobilní telefony)
- Výukové aplikace současnosti (Desktopové aplikace, webové aplikace, Cloudy)
- Programování a experimenty (Algoritmizace, Robotizace, Experimentální jevy)

Počítač ve škole

Informační technologie ve výuce – efektivně, účelně, zajímavě
www.pocitacveskole.cz

Pro více informací: www.pocitacveskole.cz

*Neváhejte a přijďte se pochubit svými úspěchy
a inspirovat se, nabít se pozitivní energií
a upevnit si vědomí, že to jde ... když se chce:-)*

ZAJÍMAVÝ ZPŮSOB ROZVOJE KOMPETENCÍ PŘINESLO TAKÉ ZAVEDENÍ NOVÝCH TECHNOLOGIÍ

Patrik Kočí, Gymnázium a Střední odborná škola, Nový Jičín

Změnil koncept rozvíjení klíčových kompetencí váš přístup k výuce?

Rozvoj klíčových kompetencí je motivujícím krokem k plnění několika didaktických zásad, kterými se učitel řídí. Především se více věnuje komplexnímu rozvoji osobnosti žáka, spojení teorie s praxí a názornosti. Zavedení Pasco technologie, čidel ke kvantitativní analýze a terénních cvičení na naší škole bylo krokem k naplnění svých uvedených zásad ve větší míře. Při praktickém měření znečištění vody, vzduchu a půdy v několika lokalitách se žáci stávají potenciálními vědeckými pracovníky, kteří získávají reálná data, ta vyhodnocují, srovnávají, obhajují a prezentují. Uvedené kompetence získávají jednak díky teoretickému rozboru způsobu měření, ale především se s problémy a praktickými závěry setkávají v praxi u reálného měření. Před zapojením Pasco technologie byly kvantitativní závěry, analytické postupy a syntézy na slabé úrovni, ovšem změnou výuky získáváme reálná data znečištění chloridy, dusičnany, amonnými ionty, zákalu, pH, vodivosti a řady dalších parametrů.

Mají podle vás školy v rámci výuky dostatečný prostor pro rozvoj klíčových dovedností?

Prostor pro rozvoj klíčových kompetencí je významně závislý na Školním vzdělávacím programu dané školy a prioritách, které si škola stanoví. Velký význam má také postoj vyučujícího k poměru mezi teoretickou, analytickou, výpočetní a experimentální částí výuky. Myslím, že jde především o filozofii vyučujícího, jakým způsobem chce u žáků vytvořit komplexní rozvoj jejich dovedností. Při srovnání se západními zeměmi je náš styl výuky stále méně zaměřen na experimentování (srovnání Německo, Portugalsko, Francie), více se věnujeme teorii a prohlubujícím se problémům při řešení úloh v matematické části výuky. Zatímco experimentování, terénní cvičení, analýza dat se setkává u našich žáků s pozitivním ohlasem, tak oblíbenost přírodovědných předmětů je následně výrazně utlumena zavedením řešení úloh a příkladů. Pokud by byla výuka zaměřena jen na experimentování, vlastní závěry, analýzu dat, pak by i přístup a rozvoj kompetencí byl na lepší

úrovni. Jenže snížení poměru výpočetní části na úkor většího experimentování přináší problémy v oblasti výsledků vzdělávání. V praxi se setkáváme se snižující se schopností pochopit, analyzovat a správně vyřešit výpočetní úlohy a příklady.

Kterým klíčovým kompetencím by se v současné době měly školy věnovat přednostně?

Výběr prioritních klíčových kompetencí není možné obecně stanovit. Vždy je vhodné srovnat názory a potřeby žáků, doporučený rozsah učiva, učitelovu invenci a nadšení. Závěr by měl být kompromisem mezi uvedenými pohledy, protože „násilně“ řízený rozvoj kompetencí nemůže dosáhnout požadovaného efektu. Pokud je učitel vtažen do projektových činností bez vlastního nadšení a motivace, je výsledek nedostačující. Současná motivace učitele je však oblast k velkým zamyšlením a hlubším analýzám.

Můžete uvést konkrétní formu nebo metodu práce, kterou rozvíjíte klíčové kompetence při výuce svého předmětu?

Na naší škole jsme zavedli několik metod a forem práce, které jsme v testovacím modulu realizovali ve školním roce 2011/2012. Vytvářeli jsme školní cvičebnice, ve které jsme se snažili o propojení učiva s praxí, zapojení dokumentárních filmů, praktických výrob látek a experimentování ověřující znalosti v praxi. Abychom věděli, do jaké míry je cvičebnice pro žáky zajímavá, neustále byly jednotlivé strany před vydáním online konzultovány s žáky. Konzultace probíhaly tak, že se žák přihlásil pod svým unikátním přístupem do účtu v Google Apps EDU, vyplnil formulář k požadované straně cvičebnice. Autorovi strany – učitel – se v jeho účtu hromadily názory žáků (kritiky, pochvaly, cesty k vylepšení, doplnění informací, odkazy na weby), podle svého zvážení vyučující reagoval na poznámky, doplnil či opravil stranu. Dalším rozvojem kompetencí bylo užívání Pasco čidel v klasické výuce, laboratorních a terénních cvičení. Došlo k přechodu od klasické teoretické výuky k praktickému kvantitativnímu ověřování dat s mnohem větší přesností, než tomu bylo před zavedením Pasco technologie. Významnou změnou je i pochopení žáka, co je standardizace vzorku, kalibrace měřícího čidla, srovnávání a vyhodnocování hodnot, vztahení výsledků na blank vzorek. Práce v přírodě přinesla nový pohled na význam vědecké činnosti, prezentace dat poté uká-

zala, jak žáci dovedou poskládat množství vstupních informací do logického sledu a vytvářet vlastní závěry. Ukázky teoretického rozboru, stran cvičebnice, prací, grafů, závěrů a fotogalerie jsou k dispozici na webu <http://mossdva.gnj.cz> nebo anglický popis na webu www.moss2live.webnode.cz.

Zajímavý způsob rozvoje kompetencí přineslo také zavedení krátkých přírodovědných videí, které vytvářeli sami žáci. Při tvorbě vlastního videa žáci promýšlejí scénář, postupy, výsledky a uvědomují si, že každá jejich chyba bude zaznamenána a nejde se z ní již vymluvit. Také nelze jen tak opomenout chyby měření, které se při natáčení objevují, je nutné postupy a závěry popsat, obhájit a vysvětlit. Žákům se nabízí prostor zajímavě, akčně a poutavě ukázat na vědu, inspirovat svého učitele a ukázat mu, jak si představují výuku. Je ovšem nutné, aby byly správně určeny podmínky tvorby žákovských videí, může se stát, že z vědeckého obsahu zde bude minimum a půjde spíše o „home video“. Proto se snažíme zařadit soubor otázek, které má video zodpovědět, ale také přehled pojmů a teorie, o které by video na pozadí pokusů mělo informovat.

Cítíte dostatečnou metodickou podporu, abyste mohli klíčové kompetence efektivně rozvíjet?

Metodická podpora je díky různým institucím na velmi dobré úrovni. V našem okolí plní výborně svou funkci Krajské zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a informační centrum, Nový Jičín, p.o. Nabízí řadu kurzů, setkání, diskusí, metodických analýz a také soutěže motivující k další pedagogické činnosti a tvorbě.

Při rozvíjení klíčových kompetencí je vhodné vedle hodnocení žáka učitelem průběžně zahrnovat do výuky i sebehodnocení žáků. Jak probíhá sebereflexe vašich žáků?

Díky aplikaci Google Apps EDU a tzv. Google formulářům je velmi jednoduché zjistit od žáků jejich postřehy, názory, sebereflexi. Ovšem je pravdou, že k těmto aktivitám bychom měli sahat mnohem více a jsou zde rezervy, na kterých by se mělo pracovat.

Jak vdechnout život kompetencím?

Všechno se dnes ve vzdělávání točí kolem kompetencí. Ale k čemu nám vlastně jsou? Nebudu se vracet k definicím kompetencí, tomu už bylo věnováno spoustu textu. A snad už máme i sdílenou představu, o co se jedná. Nestačí ale přece tu tolik ceněnou kompetenci jen mít nebo ji právě rozvíjet. Není podstatnější to, jak s ní naložíme během života? Mít nějakou kompetenci jen tak - latentně je totiž asi více méně k ničemu. Nejde tedy jenom o to kompetence získávat, nějakým způsobem je „vlastnit“, ale také o to být si jich vědom a aktivně je ve svém životě používat. K těmto úvahám mě dovedla švýcarská metoda CH-Q, která podporuje vědomé rozvíjení kompetencí na základě silných stránek osobnosti. Celá metoda stojí na ose minulost-přítomnost-budoucnost. Na základě interpretace silných momentů v minulosti, si člověk formou auto-evaluace identifikuje své kvality a získané kompetence. Dále ve fázi práce se současností si své kompetence propojuje se svým hodnotovým žebříčkem a při práci s budoucností si stanovuje cíle „postavené na svých kompetencích“. Člověk se tak naučí těžit ze svých minulých zkušeností ve prospěch své budoucnosti.

V zásadě jde o to, netříštit síly a svou energii soustředit na to, co je člověku přirozené a nachází v tom seberealizaci. U metody CH-Q je důležité to, že zahrnuje všechny sféry života, jak profesní, tak vzdělávací, tak volnočasovou i osobní život. Ve všech těchto oblastech se člověk neustále učí něčemu novému, tedy nejen v rámci oficiálních vzdělávacích aktivit. Je zvláštní, jak dnešní škola opomíjí to, že se děti vedle školní docházky věnují aktivně sportu (kde se učí např. soustředit se, týmové spolupráci, respektu k pravidlům apod.) nebo chodí do Junáka (kde zase získávají dovednosti poradit si v různých situacích atd.) nebo čerpají zkušenosti ze sourozeneckého vztahu. Vždyť přece ve všech těchto situacích probíhá učení, které vlastně nikdy nekončí. Metoda CH-Q se přesně nazývá CH-Q - competence management, což zatím překládáme do češtiny jako mapování kompetencí a není to zdaleka přesné. Jde totiž o sebeřízení v oblasti kompetencí, o aktivizaci kompetencí. Ve Švýcarsku se tato metoda prosazuje nejen v oblasti vzdělávání dospělých, ale čím dál více se tento přístup zavádí i do škol, kde se stává

součástí jejich vzdělávacích programů. Žáci si tak v průběhu studia vytvářejí své osobní portfolio, kde shromažďují důkazy o svých kvalitách a kompetencích a na závěr obhajují svůj akční plán, kde prezentují, co udělají pro to, aby tyto své silné stránky v životě uplatnili. Je jisté, že člověk nemůže umět všechno, během života může být často konfrontován s neúspěchem. Ten, kdo si je vědom svých kvalit a opravdu osvojených kompetencí, má šanci držet pevněji oprať svého života ve svých rukou, než ten, který se zmítá ze strany na stranu v neustálé nejistotě, co si sám se sebou počít.

Vzhledem k tomu, že jsem měla příležitost si kurzem CH-Q sama projít, říkám si často, že je škoda, že člověk nemohl opouštět školu s tím, že tušil, jaký je jeho potenciál, že věděl, v čem se může realizovat a co mu dodává energii do života. Neznamená to, že se člověk má hnát za nějakou pevně stanovenou kariérou a ani že nemůže měnit v životě své plány. Pokud se pracuje vědomě s kompetencemi, musí být chápány jako něco, co je živé, ale zároveň i dobře ukotvené, aby to nebyl jen nějaký soubor nespécifických znalostí, dovedností a vlastností, které nijak neformují integritu osobnosti. Proto je tak důležité, aby nedílnou komponentou kompetencí byly hodnotové postoje, že to, co děláme (když uplatňujeme naše kompetence), tak tomu zároveň i věříme. A to vše dohromady je „competence management“.

Dítě tráví ve škole velkou část dne a tak by jeho čas měl být co nejvíce efektivně využíván

Vladka Křenková, ZŠ Propojení, Sedlčany

Změnil koncept rozvíjení klíčových kompetencí váš přístup k výuce?

Určitě zásadně ne, protože jsem se celou dobu svého pedagogického působení na žáky II. stupně snažila na těchto principech postavit koncepci své výuky. Všechny KK jsou postaveny na rozvoji osobnosti žáka a to je podle mě povinnost každého učitele, aby tak pracoval.

Mají podle vás školy v rámci výuky dostatečný prostor pro rozvoj klíčových dovedností?

Myslím si, že ano. Ale stojí to na dostatečné přípravě hodiny samotného učitele.

Kterým klíčovým kompetencím by se v současné době měly školy věnovat přednostně?

Všechny kompetence jsou důležité pro vybavení žáka na život. Jaké návyky získá v dětství, tak se bude profilovat a své návyky užívat celý život. Dítě tráví ve škole velkou část dne, a tak by jeho čas měl být co nejvíce efektivně využíván. Pro mě osobně je v této době důležitá kompetence komunikativní, sociálně personální.

Můžete uvést konkrétní formu nebo metodu práce, kterou rozvíjíte klíčové kompetence při výuce svého předmětu?

Vyučuji německý jazyk, využívám všechny kompetence.

K učení – jak se efektivně a správně učít slovní zásobu, pracovat s učebnicí, najít důležité, porozumět textu a vyhodnotit správnost otázek, principy „kritického učení“

K řešení problémů – situační hra v jazyce, krátký animační snímek – žáci řeší a navrhuji závěr (forma a tvorba otázek), dostanou téma př.EU – sběr, třídění, vyhodnocení, pro a proti EU, co já jako občan EU... Komunikativní – všechny formy práce v jazyce, rozhovory, vyprávění, popis, návod, vysvětlení, představení... Sociální a personální – práce ve skupině, práce pro celou skupinu – referát, jazykové hry, nastínění problému – hledání řešení Občanská – vhodná témata – EU, Ekologie, Ochrana památek, Regionální témata... Pracovní – vše co dělají při hodině je pracovní kompetence, budují si své jazykové a osobní portfolio, sběr a třídění materiálů.

Cítíte dostatečnou metodickou podporu, abyste mohla klíčové kompetence efektivně rozvíjet?

Myslím, že materiálů je dost, jak knižních, tak na stránkách NIVD, MŠMT a jiných portálech. Určitě bych nejvíce tyto formy efektivního učení zařadila do studijního plánu na VŠ Pedagogických fakult. Jak správně připravit hodinu, vytvořit projekt, zapojit jiné obory, přesvědčit a spolupracovat s ostatními kolegy, vedení práce, umět rozpoznat to hlavní, umět motivovat, to si myslím, že je současný problém. Změnit pohled a studium na VŠ komplexně.

Při rozvíjení klíčových kompetencí je vhodné vedle hodnocení žáka učitelem průběžně zahrnovat do výuky i sebehodnocení žáků. Jak probíhá sebereflexe vašich žáků?

To je velice důležité. Každé pololetí žákům dávám sebehodnotící test a mám ještě své jazykové portfolio, které si vyplňují a zakládají do svých portfolií. Sami sledují, kam se posunuli, co by ještě mohli vylepšit a kam směřuje jejich další jazyková cesta. Má vize je, že si toto portfolio nesou dál na SŠ a mohou pokračovat.

Ředitelská diskuse

tentokrát na téma

Klíčové kompetence

JAK SE VE VAŠÍ ŠKOLE DAŘÍ ROZVÍJET KLÍČOVÉ KOMPETENCE ŽÁKŮ A ŽÁKYŇ?

BOHUMIL ZMRZLÍK, ředitel ZŠ, Mendelova (Karviná)

Rozvoj klíčových kompetencí? Stále hledáme, jak na to.

Učitelé často vedle vzdělávacích cílů „učivových“ stanovují cíle kompetenční (chcete-li „dovednostní“). S ohledem na ně pak staví svou výuku: k nim směřují jednotlivé výukové situace, které pro žáky připravili, pro práci vybírají takové strategie, které k těmto cílům vedou. Díky nim žáci procvičují jednotlivé dovednosti, jež jsou předpokladem k rozvoji kompetencí.

Pojďme navštívit jednu takovou vyučovací hodinu. Po úvodní evokaci v ní žáci budou procvičovat nové učivo. Každý z nich si vybírá, zda bude pracovat sám, ve dvojici, nebo ve skupince. Podle toho se rozcházejí po učebně, kde je čekají instrukce k další práci. A opět volí, zda vytvoří k učivu přehlednou tabulku, nebo myšlenkovou mapu, nebo zda si ho procvičí tím, že pro spolužáky vytvoří sami nějaké cvičení i s klíčem k řešení. Ke konci hodiny pak s pomocí kritérií a indikátorů vyhodnocují, jak se jim úkol povedl. A pak reflektují, jak jim osobně vyhovoval způsob práce, který si dnes vybrali.

Učí se tak nejen věcnému učivu, ale získávají potřebné dovednosti, rozvíjejí svou kompetenci k učení.

Jindy ke kompetencím směřujeme přímočaěji: pomáhají nám např. aktivity osobnostní a sociální výchovy, které často využíváme na 1. stupni v předmětu „člověk a jeho svět“ a ve vyšších ročnících ve „výchově ke zdraví“. Právě v těchto předmětech je i prostor pro hodnocení (samozřejmě formativní) a zejména sebehodnocení toho, jak danou kompetenci, resp. některou dovednost, z nichž se kompetence skládá, žák zvládá.

Rozvoj klíčových kompetencí? Stále hledáme, jak na to. Určitě to má smysl.

JAROSLAV NÁDVORNÍK, ředitel 2. základní školy – Školy Provojení Sedlčany

Klíčové kompetence se obecně nejvíc projeví v činnostech, ve kterých žák používá své „multifunkční“ vybavení.

Klíčové kompetence spolu s tvorbou vlastního školního vzdělávacího programu byly alfou a omegou změny systému kurikulárního vzdělávání. Trochu nešťastně byly při spuštění školské reformy prezentovány kritiky změn jako pouhá náhražka cíle vzdělávání. Ba dokonce byly i v odborné veřejnosti pejorativovány jako upnutí se na postoje žáků, případně na jejich schopnost vše „okecat“, aniž by existoval základ vzdělání. Jinými slovy se kritizoval údajný nepoměrný příklon k jakýmsi nadstavbovým kompetencím bez základu starého poctivého učiva.

Není příliš těžké uhádnout, proč tomu tak bylo. Reforma se spustila bez řádné práce v terénu, bez dokonalého vysvětlování zejména učitelské veřejnosti, bez jejího vnitřního přijetí. Podcenil se tedy základní prvek systémové změny, podcenily se finance, reklama, čas... zkrátka vše, co jakýkoli proces změny, vzdělávání nevyjímaje, nutně potřebuje.

Na jednu stranu není tedy divu, že se i po mnoha letech tvorby, zkoušení a ověřování vlastních cest na svých školních vzdělávacích programech, a tedy i na definování školních klíčových kompetencí, objevuje program politické strany volající po jednotných osnovách se zásadním důrazem na učivo. Na stranu druhou ovšem vědomí nutnosti změny ve vzdělávání zapustily mezi bojovníky první linie, tedy mezi učiteli, své pevné kořeny. Klíčové kompetence jsou vnímány nepřímo jako přirozená součást změny vzdělávání. Mění se děti, mění se svět, musí se tedy nutně změnit i škola a obsahová hierarchie práce učitele. Kantor musí obstát, musí být zajímavý, musí nás vzdělávat v tom, co budeme v životě opravdu potřebovat.

Klíčové kompetence se obecně nejvíc projeví v činnostech, ve kterých žák používá své „multifunkční“ vybavení. Jsou to situace, ve kterých se snoubí učivo s dovednostmi, postoje s kreativitou, schopnosti se spolupráci.

Vím, že mnohé čtenáře, kteří volají po obecnějších příkladech, odrazují „nápady z praxe“. Nejsem ale pedagogický teoretik a nedovedu vstupovat na půdu, která náleží akademikům. Proto se omlouvám za následující příklady z naší školy, které se ukázaly v úrodě školních kompetencí jako jedinečné.

Žáci 9. ročníku, kteří by měli přinášet ovoce svého školního zrání, vystavujeme zejména ve 2. pololetí školního roku závažným testům. Je to období, ve kterém, řečeno slovy Šimka a Grossmanna, kázeň povolí a školní budova ztrácí na vzhledu... a ředitel školy se necítí bezpečný ani za dveřmi trezoru. Je to období, kdy žáci dávno vědí, na jakou školu se dostali a na mnoha školách se výuka zkrátka jen markýruje a v podstatě jde o přežití. Je to ale jedinečné období, kdy při vhodné motivaci se mohou z dětí vykresat poklady. Naši žáci se spíše zúčastní než nezúčastní několika následujících aktivit.

Obhajoba absolventských prací. Žáci zpracovávají „vědeckou“ práci, jejíž téma si vybrali z učitelské nabídky nebo přišli s vlastním nosným tématem. Práce obsahuje základní atributy odborných prací - úplnost obligátních náležitostí, sleduje se formální, stylistická a obsahová úroveň práce, její klíčové znaky. Většina prací obsahuje i výzkumnou a analytickou část (ankety, dotazníky, pozorování + různé formy vyhodnocování) včetně potvrzení nebo vyvrácení vlastní hypotézy. Nejsledovanější jsou samotné obhajoby, při kterých žák svou práci obhajuje před odbornou komisí, kde mu otázky kladou zejména odborníci na danou problematiku. Rodiče jsou zváni.

Toulky Prahou. Pod poetickým názvem se nazývá docela tvrdě dvou nebo třídenní putování po pražských památkách. Žáci si předem vyberou z 50 nabízených pamětihodností (stavba, socha, tech.památky, obraz, prostranství) tu, se kterou by ostatní chtěli seznámit. Společně si vytvoří smysluplnou trasu putování a u každé památky sdělují její základní data – popis, stáří, sloh, autora, různé konsekvence s dějina-

Diskuse probíhá i na webu a Facebooku Moderního vyučování. Připojte se se svým názorem!

mi nebo současným odkazem, případně jinou zajímavost – pověst apod. Hovoří spatra do mikroportu, mnohdy naslouchají i kolemjdoucí Pražané. Samozřejmostí je i večerní kulturní program nebo výstava stejně jako vyhledání a zamluvení restaurací, noclehu, objednání jízdenek, nastudování tras městské hromadné dopravy. Pro venkovánky práce nad hlavu.

Sportovní kurz. Jedná se o čtyřdenní pobyt žáků 9.ročníků v lokalitě u Slapské přehrady, kde probíhá souběžně tzv. Učení v přírodě 6.-8. ročníků. Tradiční i netradiční sporty (cyklistika, kanoe, střelba, slaňování, triatlon) se pojí s přípravou programu na závěrečný táborový oheň, s přípravou stezky odvahy pro mladší spolužáky, s vedením pobytového projektu při kterém řídí mladší žáci.

Řetězové provádění. Sedmidenní pobyt na zámku ve Vrchotových Janovicích, při kterém celou dobu včetně noci tráví na zámku s úžasným milieu české společnosti 19. století a zejména s osobností baronky Sidonie Nádherné. Žáci abstrahují vlastní průvodcovský text, ovládnou průvodcovské kompetence, vyrovnávají se s různými skupinami návštěvníků (školy, cizinci, důchodci), po večerech výtvarně tvoří a také pracují v parku.

Při čtení tohoto stručného popisu aktivit vyvstanou před vnímavým čtenářem zástupy klíčových kompetencí. Kompetencích v praxi, kompetencí formující žákovu profesní orientaci. Je dobře, že je můžeme probudit, je výborné, že je můžeme kultivovat.

Jitka Kmentová
ředitelka Gymnázia Na Zatlance v Praze 5

Na úvod bych ráda poznamenala, že osvojování klíčových kompetencí je nikdy nekončící celoživotní proces, takže působení školy je pouze jedním z dílků na životní cestě našich žáků. Náš školní vzdělávací program se snaží rozvíjet klíčové kompetence systematicky, myslím, že se nám daří podporovat kompetence komunikativní i personální, je těžké zaměřovat se na rozvoj kompetencí občanských. K rozvoji kompetence k řešení problémů přispívá např. zadání tzv. závěrečné práce, která učí studenty samostatně uchopit zvolený odborný problém a obhájit závěrečnou práci. Uvědomuji si stále více, že rozvoj klíčových kompetencí vyžaduje hodně času a systematickosti; naučit se nějaké nové informace je mnohem rychlejší a z pohledu krátkodobého dosahování cílů na první pohled úspěšnější.

Úspěšně naplňujeme např. téma mediální výchovy. Svoje pevné místo má u nás ve škole tzv. mediální týden, kdy se naši žáci mohou seznámit s prací médií a roz-

víjet např. kompetence k řešení problémů či občanské. Průřezové téma environmentální výchova je soustředěno mimo jiné do předmětu „člověk na Zemi“, který probíhá především formou projektového vyučování. Myslím, že průřezová témata jsou přirozenou součástí vyučovacích dní a že pro učitele je jejich zařazování samozřejmostí.

A „zkoušet“ klíčové kompetence je velmi obtížné, protože jejich osvojení prověří až reálné životní situace. Naše škola se snaží, abychom alespoň částečně vyžadovali takové výstupy práce studentů, které dokáží, že student si klíčové kompetence osvojil. Např. již zmiňovaná závěrečná práce ukáže, jestli má student pracovní návyky, jestli umí rozplánovat svoji práci, zda správně nakládá s informacemi, zda umí přesně formulovat myšlenky, zda dokáže hodnotit výsledky své práce, zda je schopen obhájit své názory a práci prezentovat na veřejnosti. Klasické školní zkoušení (myslím tím opakování naučených informací) však osvojení kompetencí neprověří. Nicméně do školy patří obojí, klíčové kompetence i pamětní učení, záleží jen na učitelích, jak vyváží poměr na miskách vah tak, aby absolventi škol byli samostatní lidé schopní zařadit se do pracovního procesu a dále úspěšně studovat.

Tvořivý učitel – interaktivní výuka na ZŠ

1. února 2013 byl zahájen nový projekt Tvořivý učitel – interaktivní výuka na ZŠ.

Projekt je zaměřený na rozvoj DVPP s důrazem na kvalitu a efektivitu vzdělávání a využívání ICT ve výuce ZŠ Jihomoravského kraje. V rámci projektu budou šířeny nové metodické postupy jak učit činnostně s interaktivní tabulí. Jedná se o velmi efektivní model práce s interaktivní tabulí, který důmyslně

kombinuje činnostní učení s interaktivní výukou.

Jak takové učení vypadá?

Učitel nebo vybraný žák zadá s pomocí interaktivní tabule práci. Žáci plní svým vlastním způsobem úkol zadaný na interaktivní tabuli, ale s pomocí jednoduchých pomůcek na lavici. Následně se s pomocí interaktivní tabule provede společně zpětná vazba. Při takovýchto činnostech je každý žák aktivně zapojen do výuky, a to minimálně třemi smysly. Průběžně dochází k individuálnímu objevování zá-

konitostí a vyvozování závěrů, diskuzi o pozorovaném, hledání různých variant řešení, vyjadřování

názorů atp. Každý žák má možnost opakovaně prožívat ve výuce úspěch. Takovou výuku považujeme za skutečně interaktivní.

Na první pohled to možná vypadá jednoduše, ale zapojit všechny žáky do smysluplné interaktivní výuky vyžaduje celou osobnost učitele, zkušenosti s prací s InT a znalost vhodných činnostních postupů. Primárním je přitom zapojení rukou žáků formou řazení, třídění, skládání a další činnosti s didaktickými pomůckami. Nezapustitelná je možnost komunikace žáků o tom, co dělají a možnost každého žáka objevit předkládaný jev samostatně. Závěrečná automatizace dovedností a vědomostí by také měla být pokud možno činností.

Říkal to už Komenský a J. Piaget empiricky prokázal, že aktivně a všemi smysly zapojení žáci si potřebně

vědomosti a dovednosti osvojují mnohem snáze než při klasickém učení formou výkladu, zapisování do sešitu a následného memorování. Sám Piaget označuje materiální činnosti s pomůckami za „genetický základ“ operačního a následně formálního myšlení. Komenský to vyjádřil slovy: „Šikovnost rukou se mění v šikovnost myšlení.“

Hlavní aktivitou projektu je realizace 20 akreditovaných vzdělávacích programů DVPP. Z toho 4 programy budou otevřeny v rámci letních škol. Výstupem projektu bude 360 proškolených učitelů ZŠ a 5 nových interaktivních metodických materiálů určených pro výuku matematiky.

Vzdělávací akce v rámci tohoto projektu budou díky podpoře ESF pro účastníky z Jihomoravského kraje zdarma. Termíny naleznete na stránkách www.tvorivaskola.cz v sekci Kalendář akcí. V případě zájmu o další informace nás kontaktujte na emailové adrese: info@tvorivaskola.cz.

Projekt Tvořivý učitel – interaktivní výuka na ZŠ je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.
Doba realizace projektu: 1. 2. 2013 – 31. 1. 2015
Reg. č. projektu: CZ.1.07/1.3.41/02.0008

Věda pro lepší život

V současné době se v České republice široce diskutuje otázka podpory přírodních a technických věd, k níž se v nedávné době zavázal i ministr školství Petr Fiala. Pod tímto souslovím se však skrývá mnohem více – nejde jen o podporu vybraných „předmětů“, jde o zaměření se na inovace a na dovednosti, které našim absolventům stále ještě mnohdy schází. O tom všem jsme si povídali s Antoniem Payanem, výkonným ředitelem firmy Bayer pro ČR a Slovensko.

V současné době často slycháváme, že bychom měli podporovat výuku matematiky a přírodních věd, že právě v těchto oborech mají absolventi možnost získat zajímavé uplatnění na trhu práce. Vaše společnost v této oblasti působí – zaměřujete se na zdravotnictví, zemědělství a výrobu materiálů. Jaký očekáváte v těchto oborech vývoj v nejbližší budoucnosti?

Za klíčový způsob, kterým lze zabezpečit nejen budoucnost společnosti, ale v globálnějším měřítku také budoucnost veškerého obyvatelstva naší planety, považujeme inovace.

Jako inovativní společnost jsme se již před 150 lety zavázali věnovat se inovacím, které jsou základním faktorem našeho systematického přístupu a také našeho úspěchu. Avšak abychom tomu dobře rozuměli, inovace nejsou jen otázkou peněz. Inovacím se lze věnovat pouze v případě, že máme lidi s potřebnými nápady a vášní. Inovace vyžaduje zvědavost spolu se zápallem pro změnu a neustálé zlepšování. Je to něco, co je potřeba učit a podporovat. Takto zaměřené vzdělání je tedy pro každého, kdo chce být úspěšný v oblastech přinášejících významný potenciál pro budoucnost, nezbytností.

Inovace vyžaduje zvědavost spolu se zápallem pro změnu a neustálé zlepšování.

Ve vašem názvu máte motto „věda pro lepší život“. Je možné nastínit oblasti, kterým se vaše vědecké týmy věnují? V IT oblasti je například pozornost věnována technologiím, které si laik v současné době umí těžko představit. Platí něco podobného i u vás?

Zatímco k základním nutnostem a potřebám patří zdraví a výživa, klíčovými výzvami naší doby jsou energie, zdroje a bezpečnost. Musíme kontinuálně pracovat na udržitelných řešeních, která tyto problémy reflektují a která berou také v potaz ochranu životního prostředí. Pro oblast přírodních věd jako takových existuje z hlediska budoucnosti - a také potenciálu pro budoucí kariéru mladých lidí - řada velkých výzev. Pro představu uvedu několik příkladů: rozloha zemědělské půdy se každým dnem zmenšuje, světová populace se rychle rozrůstá, potřebujeme být mobilní, vlaky a automobily se musí stát

Každý, kdo je připraven pro inovační dovednosti, vybaven řádnými komunikačními a jazykovými schopnostmi a zároveň otevřený tomu zůstat mobilní a flexibilní vůči změnám, má pro budoucnost obrovský potenciál.

lehčími, aby podporovaly ochranu klimatu, dopravní prostředky (např. vlaky a lodě atd.) musí sloužit déle, stále více nových budov je potřeba stavět s menšími emisemi, nebo ideálně s nulovými emisemi. Materiály musí být lehčí, udržitelné a přesto energeticky efektivní, je nutno rozvíjet využití odlišných zdrojů energie (jako např. v našem projektu využití CO₂ ve výrobním procesu – Dream Production projekt).

V rámci urbanizace, rostoucích městských populací a zvýšené potřeby mobility a zároveň při potřebě úspory energetických zdrojů, nastane velká potřeba energeticky efektivních řešení. Ve všech těchto oblastech vidíme velký potenciál. Proto aktivně pracujeme na vývoji efektivních řešení pro zlepšení kvality života s ohledem na naše poslání: Věda pro lepší život.

Antonio Payano, první zprava na startu běhu Run for Safe Drinking Water u Česko Německé školy v Praze

Mnoho lidí stále nechápe, že chemie je potřebná všude, jde o základní podstatu našeho každodenního života

Je podle vás možné žáky a studenty na takový vývoj připravit? Učitel na základní či střední škole má jen těžko přístup k informacím o nejnovějším vývoji a praxi... Co by jim tedy podle vás měla dát škola do vínku, aby je pro tyto obory zaujala a pomohla jim v budoucím uplatnění?

Ano, máte pravdu – nejprve je zde osobnost učitele a skutečnost, jak je schopen nadchnout studenty nebo žáky pro určitou oblast. Vidíme mnoho učitelů, kteří mají svou práci velmi rádi a často se sami, bez jakékoli podpory dále vzdělávají. Jsou ochotni sledovat nejnovější trendy ve svém oboru, ve kterém vzdělávají mladou generaci. Zde vidíme velkou potřebu spojení a propojení dvou sektorů – průmyslového se vzdělávacím. A taková spolupráce je prospěšná pro obě strany.

Pokud se podíváme na obecný úhel pohledu české veřejnosti na naši průmyslově-podnikatelskou oblast, můžeme vidět, že chemie je zde bohužel velmi často vnímána jako něco primárně špatného pro životní prostředí a také pro zdraví. Proto mnoho lidí nechápe, že chemie je potřebná všude, jde o základní podstatu našeho každodenního života. Ve farmaceutické oblasti - farmacii a zdravotnictví - je chápání chemie o něco lepší. Avšak stále je mezi mladými lidmi velmi málo lidí, kteří by si uvědomovali skutečnost, že například úspěch zemědělství a zajištění úrody závisí na chemii – zemědělci potřebují s pomocí našich znalostí a know-how vědět, jak zajistit úrodu a vytvořit hodnotu pro celou společnost.

Vy osobně jste chemii vystudoval. Co vás na ní upoutalo?

Vždy mě fascinovala věda a techno-

logie, takže po střední škole jsem začal studovat biotechnologii, poté jsem po několika odbočkách skončil ve farmaceutické společnosti. Když jsem začal pracovat v laboratoři, cítil jsem, že to není zrovna ten pravý typ práce pro mě, a tak jsem se aktivně chopil příležitosti, která se mi nabízel v Berlíně. Šlo o manažerský program, který odstartoval moji kariéru, během níž jsem měl možnost projít různými pozicemi. Jsem rád, že pracuji v odvětví, kde mám možnost přispívat k významnému zlepšování nových řešení reagujícími na výzvy, se kterými se svět potýká.

Současný systém podporuje výraznou touhu být jako jednotlivec úspěšný v různých testech a srovnáních. V naší společnosti je však důležitější týmová spolupráce a týmový úspěch.

V českém školství probíhá diskuse o tom, jaký je správný mix znalostí a dovedností, kterými by měli žáci disponovat. Vy osobně máte přehled z celého světa. Jak byste doporučil namíchat koktejl znalostí a vědomostí, na straně jedné, a dovedností (soft skills) na straně druhé?

Pokud můžeme pozorovat v rámci našich iniciativ v ČR, můžeme vidět, že tento systém je ještě stále silně orientován na množství znalostí místo schopnosti efektivní a konstruktivní spolupráce, týmové podpory a ochoty přizpůsobovat se změnám. Můžeme také vidět, že současný systém podporuje výraznou touhu být jako jednotlivec úspěšný v různých (zejména písemných) testech a srovnáních. Ve společnostech, jako je naše, je však více než toto přínosem týmová spolupráce a týmový úspěch. A také nadšení pro společné týmové úkoly, schopnost prezentace a správná komunikace.

Znalosti jsou i nadále důležité, ale ještě důležitější je schopnost komunikovat

a spolupracovat na obtížných otázkách, podporovat tým, být konstruktivní a kreativní

Zůstaneme-li u zmíněných „soft skills“. Které považujete vy osobně za důležité a škola by je měla v dětech rozvíjet v průběhu celého vzdělávání?

Rád bych vyjádřil potřebu zaměřit se na schopnost vedení a týmové spolupráce. Pro efektivní spolupráci v týmu je důležité, aby lidé cítili podporu a pochopení. A také schopnost prezentovat, komunikovat, správně se vyjadřovat, být schopen skutečně konstruktivně a otevřeně spolupracovat, překonávat problémy a překračovat svoje zóny pohodlí, pokud je to třeba. Taková osoba pak obvykle v sobě najde dostatečné dovednosti a nadání a vše běží tak, jak má. Pro každého, kdo chce být v budoucnosti úspěšný a konkurenceschopný, je důležitá připravenost a ochota být flexibilní a mobilní a také schopnost dobře komunikovat v cizím jazyce.

Někteří žáci si přejí, aby ve své profesi mohli cestovat po světě, spolupracovat se zahraničními týmy... Často proto jdou studovat spíše společenských vědy. Nebo by měli takovou možnost i ve vámi sledovaných oborech?

V naší společnosti nalézají uplatnění absolventi přírodovědných oborů, medicínských nebo ekonomických. V rámci své pozice jsou pak většinou zapojeni do práce a projektů v mezinárodních týmech. To v sobě již obnáší spolupráci s kolegy a kolegyněmi v zahraničí, poznávání jiných kultur a způsobů práce, stejně jako řízení týmů v zahraničí.

Soustředíme se na základní a střední školy, kde chybí příklady z praxe, které by mohly žáky nadchnout pro oblast přírodních věd a inovací

Vaše společnost úzce se školami spolupracuje v rámci programu Věda má budoucnost, který je zaměřen na základní a střední školy. Řada firem naopak upřednostňuje spolupráci s vysokými školami, která již produkuje konkrétní výsledky a přímo propojuje studenty a firmy. Proč jste se však ve vaší společnosti rozhodli zaměřit na nižší úroveň vzdělávání? A vnímáte tuto spolupráci jako jednosměrnou podporu či pomoc školám, nebo je přínosná i pro vaše zaměstnance?

Domníváme se, že na úrovni vysokých škol již není zásadní přesvědčovat ty, kdo se již pro daný obor rozhodli. Proto se soustředíme na základní a střední školy, kde chybí takové konkrétní příklady z praxe, které by mohly přimět žáky ke změně přístupu a získat v kritickém věku jejich nadšení pro oblast přírodních věd a inovací.

Mnohé známé výzkumy a srovnání (např. PISA) z posledních let ukazují, že aby česká společnost zůstala v Evropě i celosvětově konkurenceschopná, bude potřebovat mnohem více mladých lidí orientovaných na přírodní vědy a nové technologie. Požádali jsme zkušené odborníky, aby pro nás

vypracovali analýzu toho, kde lze již nyní zlepšit nebo pozitivně ovlivnit skutečný problém s nedostatkem zájmu o přírodní vědy. Výsledek jasně ukazuje, že klíčovou oblastí, kde lze získat zaujetí pro tyto oblasti a kde je zároveň dlouhodobým problémem výrazný nedostatek konkrétních příkladů spojených se skutečným životem, jsou základní školy. Proto přinášíme školním kolektivům konkrétní příklady z naší praxe, ukazujeme prostředí naší vysoce inovativní, mezinárodní společnosti, představujeme naše odborníky a jejich fascinující úkoly. Zároveň zdůrazňujeme, že u těchto společností, jako je např. Bayer, je nutné, aby mladí lidé dokonale ovládali cizí jazyk a byli ochotni stěhovat se za prací v rámci regionu nebo dokonce po celém světě. O to vše se můžeme podílet v rámci konkrétních příkladů z mnoha našich oborů činnosti – ochrana plodin a rostlin, zdravotnictví, vývoj high-tech materiálů nebo výzkum, což jsou všechno oblasti představující velký potenciál do budoucna.

Více informací: www.bayer.cz,
www.vedamabudoucnost.cz
nebo www.bayer.com

Dr. Antonio Payano (nar. 1971 v Dominikánské Republice) se v rámci své doktorandské práce specializoval na průmyslovou chemii. Než v roce 1996 nastoupil do Shering AG, působil v NeXstar Pharmaceuticals, kde pracoval na své diplomové práci v rámci biotechnologického programu na University of Colorado. Ve firmě Bayer začal Antonio pracovat jako Management Trainee v Berlíně a UK. Poté pracoval na obchodních a strategických pozicích v oblasti péče o zdraví ve firmě Bayer v Peru, v Mexiku a v USA. Před příchodem do firmy Bayer v ČR v roce 2011, působil ve firmě Bayer ve Španělsku na pozici Business Unit Head Oncology a později na pozici Business Unit Head Specialty Medicine, v roce 2009 nastoupil na pozici Head of Business Unit General Medicine. V ČR převzal Antonio Payano nejdříve pozici Bayer HealthCare Representative a byl zodpovědný za vedení divize Bayer HealthCare Pharmaceuticals. K této odpovědnosti mu od dubna 2012 přibyla nová role, Managing Director firmy Bayer v rámci skupiny zemí Česká republika a Slovensko. Dr. Antonio Payano věnuje svůj volný čas především rodině, mezi jeho záliby patří sport a četba knih.

DOBŘÁ ŠKOLA

DÍTĚ

CO SE V DOBRÉ ŠKOLE DĚTI UČÍ?

UČITEL

JAK SE MĚNÍ ROLE UČITELE?

RODIČ

JAK VYTVOŘIT ROVNOPRÁVNÝ, PARTNERSKÝ VZTAH MEZI ŠKOLOU A RODIČI?

WWW.DOBRA-SKOLA.CZ

aisis

MŠMT

2012

Jak lze také rozvíjet klíčové kompetence

Klíčové kompetence se u žáků dají jen velmi těžko skutečně rozvíjet klasicou výukou v tradiční škole vyučující většinou pouze frontálním způsobem výuky. Na základě našich dlouholetých zkušeností jsme přesvědčeni, že sezením v lavici a zapisováním si do sešitu se děti nic z klíčových kompetencí nenaučí. Děti musejí mít možnost spolu komunikovat, diskutovat, něco prožít, něco si vyzkoušet, společně řešit i skutečné problémy.

Když jsme v širším vedení školy diskutovali, jak opravdu systematicky rozvíjet u všech žáků ve všech třídách školy odpovídajícím způsobem klíčové kompetence, napadlo nás zpracovat komplexní program rozvoje kompetencí. Velmi vhod nám proto přišla výzva číslo 1 pro grantové projekty v rámci OPVK v Pardubickém kraji. Zpracovali jsme tedy projekt a měli jsme to štěstí, že byl schválen a podpořen částkou 3 352 780 Kč. Projekt Program rozvoje kompetencí je zaměřen především na intenzivní vzdělávání pedagogického sboru školy i jeho jednotlivých učitelů.

Pedagogové školy projdou v průběhu dvou let systematickým vzděláváním zaměřeným na projektové a kooperativní vyučování, osobnostně sociální výchovu, efektivní komunikaci a vedení dětí při programech zaměřených na rozvoj klíčových kompetencí. Na vzdělávací semináře bude navazovat mentoring ve vyučovacích hodinách a supervize na výukových seminářích a sportovních kurzech.

V rámci projektu bude zároveň připraven a podrobně popsán komplexní program vedoucí k rozvoji klíčových kompetencí žáků základní školy. Program bude zahrnovat systém výukových seminářů, kurzů a projektových dnů, jejichž cílem je u žáků 1. - 9. ročníku efektivně rozvíjet klíčové

kompetence. Program bude založen na aktivní práci skupiny i jednotlivce, bude obsahovat aktivity na upevňování vztahů, řešení zátěžových situací, rozvoj schopnosti přijímat zodpovědná rozhodnutí, nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků a také činnosti na zvyšování sebedůvěry všech žáků.

Celý program bude složen z devíti metodických příruček pro jednotlivé ročníky. V každé metodice budou podrobně popsány programy pro daný ročník – výuko-

vé semináře v přírodě pro žáky, sportovní kurzy a projektové dny včetně nejvhodnějších způsobů jejich realizace.

V rámci projektu si škola vyškolila své vlastní učitele, kteří následně všechny programy budou s dětmi realizovat. Proto se ani učitelé neučí rozvíjet klíčové kompetence jen teoretickým studiem, ale projekt obsahuje praktické semináře zážitkové pedagogiky, při kterých si učitelé projdou a vyzkouší většinu aktivit připravovaného programu. Programy pro žáky budou postaveny z velké části i na outdoorových aktivitách, neboť zážitková pedagogika je pro rozvoj klíčových kompetencí, podle našich dlouholetých zkušeností, jednou z neefektivnějších metod.

Díky realizaci projektu získala škola i kvalitní vybavení nezbytné pro výukové semináře v přírodě a sportovní kurzy. Po ověření pedagogů naší základní školy bude celý komplexní program následně nabídnut všem základním školám v Pardubickém kraji.

Program rozvoje kompetencí je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Zdeněk Brož
ředitel Základní školy Chrudim,
Dr. J. Malíka 958

Evropské jazykové portfolio je přínosem pro učitele i žáky

Připravila: Lucie Šnajdrová,
Národní ústav pro vzdělávání

Učíte se nebo vyučujete cizí jazyky? Chtěli byste si o své úrovni znalostí cizích jazyků vést záznam nebo hledáte nové podněty k výuce cizích jazyků? Využijte elektronické Evropské jazykové portfolio (e-portoflio), které je zdarma přístupné na www.evropskejazykoveportfolio.cz. Tato aplikace Vám např. pomůže zaznamenat úroveň Vašich jazykových znalostí pomocí sebehodnocení, zjišťovat dosažené pokroky nebo ukládat doklady o jazykových dovednostech (certifikáty, projekty atp.).

E-portfolio bylo vytvořeno v roce 2012 a je přizpůsobeno věku uživatele (žáci do 11 let, 11 - 15 let, 15 - 19 let a dospělí). Nově vzniklá aplikace je k dispozici nejen v českém jazyce, ale také v angličtině, němčině, francouzštině, španělštině a italštině. Nejprve je třeba se na www.evropskejazykoveportfolio.cz zaregistrovat, a to buď jako žák, nebo jako učitel. Portfolio se skládá ze čtyř částí:

V jazykovém životopise je možné zaznamenat všechny zkušenosti s cizími jazyky a kulturami, které uživatel získal ve škole, v práci, doma nebo v zahraničí. Obsahuje také možnost sledovat, jak se uživatel učí a jaké strategie při učení se cizím jazykům mohou pomoci.

V části **Co už umím** najdete konkrétní deskriptory popisující jednotlivé úrovně jazykových dovedností od A1 do C2. Pomocí nich můžete zjistit, co již v cizích jazycích umíte, anebo stanovit vlastní cíle, čeho chcete ještě dosáhnout. Vybrané popisy jsou doprovázeny ilustrativními cvičeními, ve kterých si dovednosti můžete přímo vyzkoušet.

V části nazvané **Moje sbírka** je možné ukládat písemné práce, výsledky projektů, nahrávky, videa nebo oficiální dokumenty, které dokládají Vaše znalosti a dovednosti v cizím jazyce (osvědčení o absolvování jazykového kurzu, diplomy, certifikáty, ocenění z jazykových soutěží apod.). Je možné sem rovněž ukládat dokumenty, které chce uživatel sdílet s učitelem a prostřednictvím aplikace s ním komunikovat.

V **Jazykovém pasu** si můžete vytvořit a vytisknout jazykový pas (jeden z dokumentů Europassu), pomocí kterého může

te prezentovat svou aktuální dosaženou úroveň cizojazyčných dovedností a znalostí, např. při přestupu na jinou školu nebo při pracovním pohovoru.

EJP podporuje vícejazyčnost a poznávání jiných kultur

Vízi Evropské unie je, aby každý občan hovořil alespoň dvěma cizími jazyky, a to na komunikační úrovni. V aplikaci evropského jazykového portfolia (EJP) si můžete zaznamenat své dovednosti a pokroky ve všech cizích jazycích, které se učíte nebo ovládáte. „E-portfolio podporuje nejen výuku cizích jazyků a schopnost lidí v různých jazycích komunikovat, ale vede je i ke schopnosti vnímat a všimát si různorodosti lidí v jiných zemích a tím k respektování jiných kulturních norem a hodnot a předcházení kulturním stereotypům a předsudkům,“ vysvětluje Michala Čičváková z Národního ústavu pro vzdělávání. Využití portfolia při výuce je rozmanité a záleží na fantazii učitele. Petra Lexová například použila e-portfolio při výuce žáků 9. tříd na základní škole, konkrétně jazykový životopis pro zaznamenání zkušeností z pobytů v zahraničí. Žáci vyplňovali údaje, kde byli, čeho si tam všimli, jak se tam lidé zdraví, oblékají, jak tráví volný čas. Žáci jsou při takové výuce vedeni k tomu si uvědomit, že návštěva cizí země nesouvisí jen se znalostí jazyka, ale je třeba si uvědomit i kulturu dané země.

E-portfolio vede žáka také k větší samostatnosti a schopnosti převzít zodpovědnost za vlastní učení. V rámci aplikace si žák sám vybírá strategie učení, určuje si cíle a monitoruje vlastní proces učení. Také se naučí hodnotit vlastní dovednosti – a to pomocí Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SERR) vytvořeného Radou Evropy. Tento rámec tvoří tabulka, která definuje šest jazykových úrovní od nejnižší úrovně A1 po nejvyšší C2, přičemž úroveň A odpovídají znalostem uživatele základů jazyka, úroveň B znalostem samostatného uživatele a úroveň C zkušenému uživateli. V neposlední řadě si žáci zlepšují používáním e-portfolia své IT dovednosti.

Užitečná pomůcka pro učitele

E-portfolio představuje pro učitele základních, středních škol i jazykových kurzů příležitost k novým metodám, formám a výukovým strategiím cizojazyčné výuky,

které odrážejí potřeby žáka a které hlavně žáky baví a motivuje je. Učitelé mohou prostřednictvím e-portfolia také spravovat své třídy nebo editovat žádosti o sebehodnocení žáků. Pedagogové si tu mohou ukládat různé materiály a také komunikovat

se svými žáky a sdílet s nimi materiály, jako jsou testy, projekty, domácí úkoly atd. To pomáhá především při individuální komunikaci učitele s jednotlivými žáky a je dobrou příležitostí pro práci se slabšími žáky.

E-portfolio nabízí:

- interaktivní komunikaci mezi učitelem a žákem/studentem;
- prostor (Moje sbírka), do něhož mohou uživatelé nově vkládat veškeré elektronické dokumenty, audiodokumenty, videa, která mohou s ostatními uživateli i sdílet a mohou je různě upravovat;
- učební poradenství, které spočívá v tom, že učitel může komentovat vybrané dokumenty v sekci Moje sbírka a sebehodnocení žáka/studenta v sekci Co už umím;
- jazyková cvičení, která jsou navázána na jednotlivé deskriptory;
- snadnou aktualizaci a dostupnost dat uživatele;
- sledování učebního procesu.

Elektronická verze EJP byla vytvořena v rámci projektu EJP v praxi, realizovaném v letech 2010-2012 Krajským centrem vzdělávání a Jazykovou školou s právem státní jazykové zkoušky (KCVJŠ), Plzeň ve spolupráci s Národním ústavem pro vzdělávání. Projekt je financován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR. Více informací najdete <http://metodicky-web-ejp.rvp.cz> a www.europass.cz

Hospodaření nanečisto

Mikroekonomické projekty na gymnáziu Duhovka

Je celkem běžné, že dnešní vysokoškoláci si během studia vydělávají téměř na cokoliv, jezdí vlastním vozem, létají na výlety do zahraničí. Někteří se orientují ve světě finančních produktů, obchodu a trhu lépe než jejich rodiče. Schopnost postarat se o sebe a „umět si vydělat“ jsou dnes podmínkou společenského úspěchu. Jakou roli v přípravě na praktický život může sehrát gymnázium?

Dosažení ekonomické a sociální nezávislosti je znakem dospělosti a jisté zralosti. Ve vzdělávacím systému Marie Montessori hraje získávání praktických dovedností směřujících k ekonomické nezávislosti důležitou roli. Osmileté gymnázium Duhovka, které principy Montessori uplatňuje, vede studenty k osvojení těchto dovedností prostřednictvím mikroekonomických projektů.

Studenti získávají nejprve teoretické základy v hodinách Výchovy k finanční gramotnosti, jež je zařazena do výuky v primě a kvartě. „Seznamujeme studenty s peněží, jejich funkcí a finančními produkty, stranou nezůstává ani problematika hospodaření domácnosti a zodpovědného zadlužování. K oblíbeným praktickým cvičením patří výhodné nakupování a využití případného výtěžku. Určitou motivační roli sehrává i účast v soutěži Finanční gramotnost, kterou vyhláší MŠMT,“ uvádí Tomáš Kučera z gymnázia Duhovka, který předmět vyučuje.

Jsmo v primě a rozjíždíme byznys

Malá ruční výroba pro úzký okruh odběratelů, přímý kontakt se zákazníkem, sdílení rolí při realizaci podnikání či společné rozhodování o tom, jak využít dosažený zisk – to jsou příležitosti, při kterých si studenti gymnázia mohou podnikání vyzkoušet na vlastní kůži. Dostávají tak velký prostor pro seberealizaci. Nejprve přicházejí s vlastními návrhy, společně s pedagogy připraví plán projektu, který již poměrně samostatně realizují. Studenti z Duhovky mají v portfoliu akce jako příprava a prodej občerstvení na dnech otevřených dveří, vánoční akademii nebo třídních schůzkách či výroba a prodej dárkových předmětů.

Raz dva rozvaha

Profesorky Adéla Gutová a Lenka Nadvědová shrnují svůj postup v projektech do několika bodů.

Před zahájením projektu je třeba provést malou ekonomickou rozcvičku: vypracovat rozvahu, naplánovat zajištění potřebného materiálu a zdrojů. Po celou dobu jsou veškeré výdaje a příjmy důkladně zaznamenávány do účetnictví.

Studenti pracují v malých skupinách, v nichž si rozdělí úkoly a naplánují návaznost činností. Většinou zastává někdo ze studentů i roli koordinátora. Platí pravidlo, že při dalším projektu si studenti střídají role, aby si každý postupně vyzkoušel všechny role, které tento typ projektů nabízí. Studenti v průběhu zjišťují, jak důležitá je vzájemná komunikace a spolehlivost proto, aby na sebe jednotlivé činnosti navazovaly a záměr se povedl včas a bez chyb.

Vlastní realizace záměru – nákup surovin, příprava, výroba a následný prodej – jsou nejnáročnějšími etapami projektu. Studenty baví zejména praktická výroba: pečení perníků, příprava občerstvení, výroba dárkových předmětů. „Studenti mě mile překvapili v kuchyni se umí pěkně otáčet,“ vzpomíná Adéla Gutová, která pomáhala studentům sekundy s projektem „Občerstvení na vánoční setkání gymnázia“.

Pak přichází nejdůležitější část projektu – prodej, při němž studenti rozvíjí především zejména sociální dovednosti. Profesorka Gutová popisuje obchodní zkušenosti sekundů následovně: „Studenti to vzali doopravdy vážně, například se řídili heslem: „Šaty dělají člověka.“ Nepodcenili ani estetickou úpravu prodejního pultu. Jako prodávající byli usměvaví a komunikativní, pyšní na vlastní výrobky. Museli přitom reagovat na ne jeden zálužný dotaz či řešit neobvyklou situaci.“

Nakonec studenti celou akci vyúčtují.

„V závěrečné diskusi bylo zajímavé jejich vyhodnocení, jaký výrobek se jim vyplatil, jaký se dobře prodával, co příště udělají jinak a co se naopak stane tradicí,“ uzavírá profesorka Gutová.

Nejen pro sebe

Když je vše sečteno a podtrženo, studenti přemýšlejí a rozhodují o tom, jak dále

využijí vydělané prostředky. A právě zde se otevírá další prostor.

Část vydělaných peněz směřuje na další investice do rozvoje obchodu, část do třídního fondu jako odměna za dobře vykonanou práci. Využije se například na školní výlet. Zbývající část peněz věnují studenti na charitativní účely. Zájem o druhé a touha pomáhat je pro ně totiž přirozenou součástí života. Vyhledají dobročinný projekt, který se rozhodnou podpořit. Aktuálně se studenti rozhodli, že výtěžek z velikonočního jarmarku pošlou na pomoc dětem s Downovým syndromem.

Díky těmto projektům poznávají studenti hodnotu peněz a hodnotu lidské práce, začínají se orientovat ve světě provázaném s financemi a postupně získávají ekonomickou nezávislost.

200		
100		
proce	50	
VÁKLADY	VÝNUSY	WSELEK HOS:
403 Kč	1199 Kč	796 Kč
10236 Kč	1995 Kč	+ 97114 Kč
		17674 Kč

Vytváříme společný jazyk pro popis pracovních, kvalifikačních a vzdělávacích standardů

Najít společný jazyk pro popis toho, co vyžaduje trh práce, resp. zaměstnavatelé, a co je předmětem ať již počátečního či dalšího vzdělávání, je bezesporu výzva, které se experti budou věnovat ještě řadu let. O vazbě mezi Národní soustavou povolání, která je databází povolání na trhu práce, Národní soustavou kvalifikací, která popisuje potřebné kvalifikace, a vzděláváním, resp. rámcovými vzdělávacími programy jsme si povídali s Miroslavem Procházkou, ředitelem sekce pro veřejnou správu ve společnosti Trexima, dříve ředitelem Národního ústavu pro vzdělávání.

Ač se nyní věnujete spíše pohledu zaměstnavatelů, dlouhodobě jste působil i v oblasti vzdělávání a reformu zaměřenou na podporu klíčových kompetencí jste zblízka sledoval a ovlivňoval. Jak se nyní díváte na stav rozvoje klíčových kompetencí?

O klíčových kompetencích se dnes hodně debatuje a všichni toto téma nějakým způsobem zdůrazňují. Osobně o nich uvažuji ve třech rovinách: koncepční, operační a praktické. Koncepční rovina znamená „co by se vlastně mělo“, operační „jak by se to mělo dělat“ a ta praktická pak „co již děláme“. Kompetenci si překládám jako schopnost něco dělat, být v jazyce českém je běžný i jiný význam. Záměrem vzdělávání vždy bylo, že když něco učím, pak na konci procesu vzdělávání (učení) by člověk měl něco konkrétního umět dělat. Pravda však je, že školy historicky - a v současnosti tomu také tak je - fungují trochu jinak. Spíše mají pocit, že když něco odučím, tak to žák/student umí, což tak ale bohužel asi úplně není. Odškrtnutí odučené látky v osnovách nestačí.

Klíčové kompetence tedy reagují na tento rozpor?

Ano, ale nejen klíčové kompetence, vůbec přístup založený na kompetencích jako cílovém výsledku vzdělávání. Začalo se přemýšlet o rozporu mezi odučenou látkou a skutečnými „kompetencemi“ žáků a studentů. Nejdříve v rovině koncepční jako diskuse o „learning outcomes“. Osobně si myslím, že do jisté míry byl tento přístup ve vzdělávání přítomen vždy, nicméně to vyplývalo implicitně, přičemž nyní se explicitně říká, že výsledkem učení je to, že člověk má umět něco dělat. Tato koncepční rovina se pak operacionalizuje, přičemž její realizaci u nás vznikly rámcové a školní vzdělávací programy, kde byly důležité dva akcenty. První spočívá v jasném vymezení zodpovědnosti mezi centrem (státem) a školou. Druhý klade těžiště na to, co se má na konci vzdělávání umět a ne na objem a obsah odučené látky.

Jak na tento posun podle vás reaguje praxe?

Myslím si, že učitelé na všechn tento pohyb, kde se to hemží pojmy jako klíčové

kompetence a průřezová témata, často - v určité sebeobraně před zahlcením - reagují mávnutím ruky, že jich se to netýká, neb oni přece mají učit. Ovšem zejména v intelektuálních profesích, což učitelství bezpochyby je, přemýšlení o tom, proč co dělám, by mělo být někde úplně na začátku a mělo by jím všechno prostupovat.

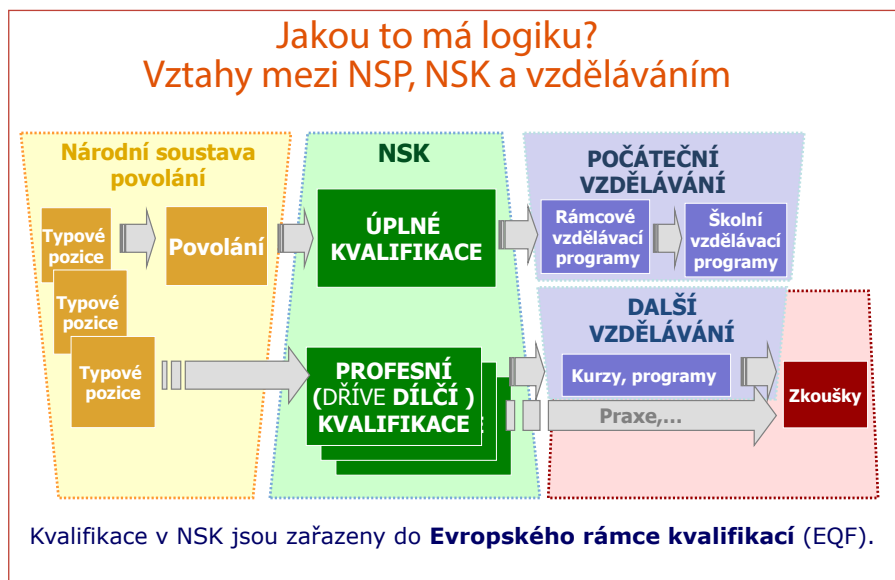
Rozumím tomu tak, že reforma směřující ke klíčovým kompetencím byla v pořádku, ale realizace je špatná?

Hlavní problém realizace spočívá v tom, že prakticky nepomáhá rozvinout zmíněnou počáteční ideu, která byla nastíněna v Bílé knize. Tzn. že na koncepční rovině je vše v pořádku, v rovině operační můžeme diskutovat, zda byla provedena dobře nebo ne (zda jsou dobře napsané RVP), a v rovině realizační nedospěla reforma ke správným koncům. Stát podcenil podporu reformy jak z hlediska komunikace vůči pedagogické i široké veřejnosti, tak z hlediska materiální a metodické podpory. Školy v tom byly nechány osamoceny.

Měli bychom se však zaměřit na vaši současnou působnost - rozvíjíte Národní soustavu povolání, kde se to jen hemží pojmem „kompetence“. Abychom se v tom však nejprve vyznali - jaká je vazba mezi Národní soustavou povolání (NSP), Národní soustavou kvalifikací (NSK) a tím, co vyučují školy?

Základní idea je opět jednoduchá: nejprve popíšeme, co je potřeba v práci - tj. Národní soustava povolání, což je popis potřeb trhu práce z hlediska pracovních míst. Když poté přemýšlíme, jaké lidi na tato místa potřebujeme, překlápíme NSP do kvalifikací, resp. Národní soustavy kvalifikací, kde je již jasné řečeno, jaké lidi je potřeba (respektive, co konkrétně mají umět), a tudíž i jaké požadavky klademe na školy a na vzdělavatele. Role tzv. kompetenčního modelu, kterému též říkáme centrální databáze kompetencí, je vytvoření společného jazyka pro popis pracovních, kvalifikačních a vzdělávacích standardů.

Nyní tedy v rámci Národní soustavy povolání i Národní soustavy kvalifikací společně vzniká kompetenční model, který je strukturovaný do třech typů kompetencí - měkkých, obecných a odborných. Množina měkkých kompetencí není rozsáhlá a je hodně statická, kdežto soubor odborných kompetencí je velký a naopak se velmi dynamicky rozvíjí. Právě zde se totiž odrážejí všechny odborné dovednosti, které souvisí se všemi pozicemi na trhu práce, což je nyní asi 16.000 kompetencí. Snaha je, aby vše bylo popsáno společným jazykem a aby si tak aktéři na všech rovinách - trhu práce, vzdělavatelů a učitelů porozuměli.

Rozpor v tom, jak dát dohromady konkrétní kompetence na straně jedné, a obecné přenositelné klíčové kompetence na straně druhé, představuje největší umění pro nastavení celého vzdělávacího systému a vzdělávacích programů

Jaká je realita mezi tím, co říkáte, tj. existující vazbou NSP – NSK – vzdělávacím/školami, na straně jedné, a praxí, na straně druhé? Jak to ve skutečnosti funguje?

Myslím si, že vůči školám toto zatím moc nefunguje - snad i proto, že hlavním tvůrčím motivem při vzniku NSK bylo rozpochybovat nejprve další vzdělávání. Proto se MŠMT dnes snaží o to, aby vztah mezi danou kvalifikací a příslušnými kompetencemi byl těsnější. Tento vztah je sice koncepčně deklarovaný, ale prakticky dosažený není. RVP vznikaly v době, kdy se o tomto vztahu ještě ani neuvažovalo, resp. NSP i NSK byly teprve ve fázi přípravných úvah. Jiná rovina je, zda školy o koncových výstupech přemýšlejí. Já myslím, že ano, že řada škol takto funguje. Mnoho škol vyhledává sociální partnerství s konkrétními firmami, a tak získávají informace, které potřebují. Vzdělávání má ale i jiné funkce než připravit jedince na jednu bezprostřední konkrétní pozici v práci. Člověk se bude muset uplatňovat na trhu práce po celý svůj život. A tak rozpor v tom, jak dát dohromady konkrétní kompetence na straně jedné, a obecné přenositelné klíčové kompetence na straně druhé, představuje největší

umění pro nastavení celého vzdělávacího systému a vzdělávacích programů.

Schopnost a vůle se učit je tou nejdůležitější kompetencí

Když se podívám na samotné měkké kompetence (terminologií Národní soustavy povolání), dává žákům první impuls již základní škola?

Rozhodně ano, i když opravdu první impuls dostávají nepochybně už dříve. Mnohé kompetence se prolínají a prostupují celým vzdělávacím systémem. Například schopnost a vůle se učit je podle mého názoru tou nejdůležitější kompetencí. Pokud dítě vyjde ze základní školy s pocitem, že stojí za to se dále učit a vzdělávat, tak to vlastně stačí. Nicméně se však obávám, že tento přístup v dítěti škola nejen nerozvíjí, ale často dokonce potlačuje. Zvědavost a snaha učit se nové věci, která v dětech přirozeně existuje, je školou samozřejmě usměrňována, někdy však pohříchu až příliš...

Je vůbec možné „vyzkoušet“, zda děti mají nebo nemají tyto „měkké“ dovednosti? Jak to poznáme, když je hodnotíme?

Upřímně řečeno necítím se být expertem právě na oblast hodnocení výsledků vzdělávání. Jisté ale je, že hodnotit (chcete-li testovat) měkké kompetence je těžší, než většinu ostatních. Určitě existuje řada metodických postupů či testů, ale nějaký jasný a srovnatelný rámec školy k dispozici nemají. Nadějně je, že existuje řada

iniciativ, které podobné přístupy vytvářejí, včetně metodické pomoci žáků a učitelům. Za všechny bych například uvedl projekt Kompetence pro život společnosti RPIC-ViP z Ostravy. Více takových!

V NSP jste vcelku detailně popsali měkké kompetence, a to včetně patřičných úrovní. Existuje něco podobného i pro školy?

Myslím, že ne úplně. A školy si na to také často stěžují. Je sice popsán cílový stav, který má žák umět, ale ten může mít různé úrovně. Do takových detailů to však pro školy již rozpracováno není.

RNDr. Miroslav Procházka, CSc.

Vystudoval Matematicko-fyzikální fakultu Univerzity Karlovy – obor matematika.

Nejprve působil jako výzkumník ve Výzkumném ústavu vodohospodářském. Na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy působil jako poradce I. náměstka ministra. 5 let pracoval v Ústavu pro informace ve vzdělávání jako ředitel divize analýz a informací. Od r. 2001 byl ředitelem Národního ústavu odborného vzdělávání. V roce 2011 byl jmenován ředitelem Národního ústavu pro vzdělávání (do září 2011). Od konce roku 2011 působí ve společnosti Trexima spol. s r.o., nyní jako ředitel sekce pro veřejnou správu. Je ženatý, má 3 děti, 2 vnučky. Jeho hlavním koníčkem je literatura a sport (tenis, fotbal), libůstkou pak Osvobozené divadlo Voskovce a Wericha.

První dětská laboratoř v ČR: Kids' Lab Abrakadabra

Chemie může být pro děti inspirativní

Na konci listopadu 2012 otevřela společnost BASF ve spolupráci s Národním technickým muzeem první dětskou chemickou laboratoř Kids' Lab Abrakadabra v České republice. Zařízení se tak stává součástí celosvětového vzdělávacího projektu BASF a je v pořadí 35. Kids' Labem na světě. Smyslem projektu je popularizovat oblast chemie prostřednictvím zajímavých pokusů a udělat ji snazší a zábavnější u dorůstající generace. Cílovou skupinou jsou žáci základních škol ve věku od 6 do 12 let.

Projekt Kids' Lab se snaží nalézt cesty, jak zaujmout děti a z chemie udělat populární vědu. BASF se rozhodla jít cestou Komenského hesla „škola hraou“ a její zařízení umožňují dětem vyzkoušet si tuto vědu pomocí experimentů. Rok co rok se do již existujících Kids' Labů dostává více než 35 000 dětí z celého světa. „Jsme velmi rádi, že touto dětskou laboratoří otevíráme dveře mnohým základním školám a jejich dětem, které dosud neměly možnost ověřit si své teoretické znalosti v praxi“, uvedla Edita Hippová, jednatelka společnosti BASF spol. s r.o..

Laboratoř nacházející se v prostorách Národního technického muzea v Praze má maximální kapacitu 26 míst a je

otevřena všem základním školám v České republice. Jediné, co je nutné udělat, je přihlásit se na webových stránkách Národního technického muzea (<http://www.ntm.cz/doprovodne-programy/kids-lab-abrakadabra>).

Projekt Kids' Lab je dlouhodobý a tento rok nabízí dětem program dvouhodinového modulového experimentu s tématem „voda“, což jim umožní zrealizovat dva pokusy – zadržování vody a výzkum vody. Díky těmto pokusům se děti naučí, že jevy z jejich každodenního života jsou založené na chemii, která je nejen vzrušující, ale i užitečná.

Národní technické muzeum není jen pouhým hostitelem chemické laboratoře, ale základním článkem celého řetězu: zařadilo program Kids' Lab Abrakadabra do svých stávajících populárně vzdělávacích programů nabízených dětem základních škol. I v roce 2013 se chystá na své osvětové činnosti v oblasti přírodních věd navázat, a to stálou a ojedinělou expozicí „Chemie všude kolem nás“, jejímž smyslem je poukázat na úlohu chemie v každodenním životě člověka.

„Abychom vzbudili zájem o studium techniky, přírodních věd, tedy i o chemii, na středních a vysokých školách, je nutné začít už u co nejmladší generace. Proto program dětské laboratoře

Kids' Lab v Národním technickém muzeu velmi vítáme“, řekl generální ředitel NTM Karel Ksandr.

Význam projektu Kids' Lab je jednoznačný a doplňující se s aktivitami Národního technického muzea – chemie je všude kolem nás, denně se setkáváme s tisíci výrobky, které – aniž o tom jako laici

víme – existují jen díky chemii. Protože ani v budoucnu význam chemie nebude klesat, musí si tento obor získat stálé místo u studentů. Nebude-li odborníků, nebude ani modernizování. Víze „trvale udržitelného rozvoje“ je například bez příspěvku chemie de facto neuskutečnitelná.

První dětská chemická laboratoř Kids' Lab spatřila světlo světa v sídle BASF v Ludwigshafenu v roce 1997. BASF věří v to, že právě těmito drobnými, ale podstatnými krůčky se chemie postupně etabluje jako oblíbený předmět u dětí.

Investice, která se vyplatí

„Domníváme se, že škola není jen továrna na vědomosti, ale měla by působit i v oblasti inteligence emoční. Věříme, že tím přispíváme k tomu, že z našich studentů vyrostou lidé, se kterými bude naše budoucnost stále lepší a se kterými se konečně vymaníme z našeho čechákovství.“ To byl jeden z důvodů, který pedagogové z Gymnázia Kladno uvedli na otázku, proč chtějí, aby se jejich škola zapojila do projektu Active Citizens. Stejně jako dalších třináct škol se rozhodli účastnit komunitního dění ve své obci a přitom rozvíjet měkké dovednosti (soft skills) svých žáků.

Projekt *Active Citizens* zaměřený na komunitní vzdělávání na středních školách je financovaný z prostředků Operačního programu vzdělávání pro konkurenceschopnost. Realizuje ho organizace British Council ve spolupráci se vzdělávacím programem Varianty společnosti Člověk v tísni. Zapojení do projektu přináší školám

možnost, jak účinně rozvíjet klíčové kompetence žáků, a zároveň příležitost, aby se jejich škola stala významným hráčem v životě obce, a tím si získala i prestižní postavení. Jedinečnost projektu spočívá především v tom, že staví na metodologii ověřené při realizaci komunitních akcí již v několika desítkách zemí světa a že žáci mají příležitost učit se řadě měkkých dovedností v reálných situacích.

Začít od sebe

Vychází se ze skutečnosti, že mají-li samotní žáci chtít něco ve svém okolí změnit k lepšímu, musí se nejprve zaměřit na sebe, na vlastní osobnost. Měli by porozumět své vlastní identitě a kultuře,

pochopit, jak se utváří a mění v čase a jak může být vnímána rozdílnými pohledy. Důležité je uvědomit si, co máme společného s ostatními, a oceňovat odlišnosti. Důraz je proto dáván na rozvíjení schopnosti sebereflexe a vnímání sebe sama jako součásti širšího celku, v němž přicházíme do interakce s ostatními.

Žáci se učí komunikačním dovednostem, které jim nejen pomohou vhodně se prezentovat, dobře formulovat své myšlenky a obhajovat své názory, ale umožní jim zapojit se aktivně do diskuzí, při nichž společně hledají oblast, v níž by rádi dosáhli ve své obci nějakého zlepšení. Aby se tak skutečně stalo, je důležité, aby dokázali oslovit i další aktéry v obci a vyzvali je ke spolupráci. Musí tudíž umět nejen dobře argumentovat pro své nápady, ale také vyjednávat a vést dialog. Skrz vlastní prožitky si uvědomují, jakou sílu mohou mít otázky, které kladou, a jak může být pozitivní přístup v tázání silným nástrojem změny. Oslovovat další aktéry či významné osobnosti ke spolupráci se učí i využíváním mediálních komunikačních prostředků – připravují informační dopisy a letáky, které sami graficky zpracovávají.

Ze školních lavic k projektovému managementu

Žáci, kteří se zúčastnili společného workshopu na podzim 2012, zmínili, že považují za velmi užitečné udělat si SWOT analýzu, která jim pomůže díky identifikování silných a slabých stránek, hrozeb a příležitostí určit, na co konkrétního by se měli ve svých komunitních projektech zaměřit. Stejně tak oceňují dovednost formulovat si cíl podle pravidel SMART. S formulací cíle souvisí i poznání, jak významné je zapojit od samotného počátku ty, kterých se má změna týkat nejvíce, a jak nezbytné je umění sociální empatie. Seznamují se s participativními přístupy v plánování a realizaci projektů, snaží se získat co nejvíce informací o cílové skupině, vcítit se do ní a podívat se na svět jejíma očima. Při samotném plánování a přípravě komunitní akce získávají žáci zkušenost s vymýšlením vhodné strategie. Mají příležitost rozvíjet svoji kreativitu. Týmová práce jim umožňuje rozdělit si role podle činností, které jim jsou blízké, současně však vyžaduje podřídit se týmovým dohodám. Mohou tak být vystaveni řešení konfliktů, s nimiž si musí poradit. Vzhledem k tomu,

že ne vždy jde všechno podle původního plánu, přichází na to, jak je výhodné být flexibilní, umět se rychle adaptovat na změny a nové podmínky.

Komunitní projekty jsou organizačně a logisticky náročné akce. Žáci tudíž mají možnost při jejich realizaci vyzkoušet si svoje organizační schopnosti, tzn. umět si především dobře zorganizovat čas, určit si, co jsou priority a snažit se plnit úkoly ve stanovených termínech.

Dobře vykonaná práce

Důkazem o dobře investovaném čase a energii je nejen pocit dobře vykonané práce, ale také to, když je oceněna dalšími lidmi, vzbudí ohlas u širší veřejnosti a stane se případně impulsem k dalším pozitivním změnám. V tom může žákům pomoci spolupráce s médiem, sami mohou napsat reportáž do místního tisku, přizvat novináře, regionální rozhlas či televizi.

„Studentům dává účast na projektech sebevědomí. Pociť, že já mám věci ve vlastních rukou. Když investuji svůj čas, výsledky se dostaví,“ říká Iva Dobiášová,

středoškolská profesorka z Gymnázia Mnichovo Hradiště, která se svými žáky realizovala komunitní projekty již několikrát. Sami žáci pak mají pocit, že se mnoho nového dozvěděli, dokážou se nyní podívat na řadu věcí z různých úhlů pohledu, společná práce je stmelila dohromady, obohatila o nové zážitky a jsou vybaveni dovednostmi a zkušenostmi, které se jim v životě budou hodit.

Do jaké školy budou chodit vaše vnoučata

Dílny v rámci kampaně Česko mluví o vzdělávání vám umožní podívat se do budoucnosti

Diskusní kampaň Česko mluví o vzdělávání, kterou iniciovala obecně prospěšná společnost EDUin, odstartovala 17. ledna a potrvá do konce července. Má svoje stránky ceskomluvi.cz a jejím smyslem je propašovat do obecného povědomí myšlenku, že k lepšímu vzdělávání nám nepomůže větší „přísrnost na žáky“, ale že nám chybí jasný, pojmenovaný a srozumitelný cíl, kam chceme dojít. Právě proto se nám tak obtížně hledá cesta a bloudíme – nemáme jasno, jak by měla vypadat státní maturita a k čemu by přesně měla sloužit, nevíme, jak by přesně měli vypadat absolventi škol, aby byli v životě úspěšní, nevíme, zda máme zrušit víceletá gymnázia a přesunout všechny děti do jedné školy, nebo jít nějakou zcela jinou cestou.

Co otrávil učitele

Cíl není žádná abstraktní libůstka pro intelektuály, ale velmi praktické opatření pro každodenní život. Právě neexistence jasných a obecně sdílených cílů vzdělávání vede k tomu, že každý nový ministr či ministryně otočí kormidlem podle svých představ, aniž je jasné, kam loď vlastně pluje. Právě tyto časté změny kurzu jsou hlavním důvodem rostoucí otrávenosti učitelů a dalších lidí, kteří se ve vzdělávání pohybují. Mají, často oprávněný, pocit, že vynakládají energii zbytečně, pracují měsíce či roky na něčem (třeba školních vzdělávacích programech), co při další politické změně spadne pod stůl nebo na dno ministerského šuplíku. Je to mimořádně demotivující. Proto dvě hlavní hesla kampaně znějí: **Věnujme šest měsíců debatě o tom, kam chceme ve vzdělávání dojít. Hledejme způsob, jak zařídit, aby každý ministr a ministryně nezačínali znovu od nuly.**

Přemýšlíme o budoucnosti

Když jsme hledali, jak uvažovat o cílech pro vzdělávací politiku, inspirovali jsme se britskou metodikou FutureLab, v níž vědci formulovali tři možné budoucnosti, kam se bude společnost v Evropě vyvíjet. Součástí kampaně tedy bude řada seminářů v regionech pro místní politiky, úředníky a lidi z neziskovek, které jim umožní nahlédnout za obzor a bavit se o tom, která budoucnost by jim lépe vyhovovala. Takový pohled zcela přirozeně motivuje k debatě o tom, kam chceme dojít, tedy o cílech vzdělávání. Pro představu, jak takový seminář vypadá, ve stručnosti představíme ony tři možné budoucnosti, společnost za dvacet pět let. Pokud máte pochybnosti, zda se naplní, stačí si říct, jak vypadala společnost a vzdělávání před 25, 50 či 75 lety. Asi málokdo řekne, že byla stejná jako dnes. Vzhledem k tomu, že v posledním desetiletí změny přicházejí stále rychleji, je prakticky jisté, že změna za příští čtvrtstoletí bude zásad-

ní. Tady jsou možnosti.

Tři světy

První budoucnost má heslo **Věř si!** Jde o společnost, kde převládne přesvědčení, že za svůj život je každý zodpovědný sám. Role a vliv státu se zmenšuje, individualizace je na vzestupu. Je tu velká míra osobní svobody, ale také rizika. Druhou budoucnost charakterizuje slogan **Snaž se někam patřit!** Společenský vývoj způsobuje rozpory mezi skupinami obyvatelstva. Existují různá pojetí života, která zastávají různé skupiny obyvatel sdružených tu v církvi, tu v nějaké vlivné neziskové asociaci. Patřit k nějaké skupině je pro životní úspěch zásadní. Lidé, kteří si chtějí zachovat svou identitu, hledají ochranu právě u církve, hnutí či firmy. Třetí budoucnost říká **Hledej spojení!** Tentokrát vede vývoj k chápání společných zájmů jako nadřazených nad zájmy osobními. Všichni cítí, jak jsou závislí na druhých. Riziko, jemuž čelí jedinec či skupina, se týká všech. V české společnosti to může připomínat ideologii reálného socialismu,

ale to je omyl. Pokud se podíváme na ekonomicky a společensky úspěšné severské státy Evropy, mnoho rysů této budoucnosti tam najdeme už dnes.

K čemu nám to bude

Ostatně to platí o všech uvedených možných budoucnostech. Jejich rysy nacházíme už v současnosti a u nás. Vývoj některou z těchto cest je velmi pravděpodobný a je rozhodně na místě se zamyslet, kterou z nich považujeme za příznivější. Semináře Víze vzdělávání v rámci kampaně Česko mluví o vzdělávání je jednou z cest k takovému uvažování. S lehkou nadsázkou se totiž dá říct, že pokud jsme dnes nespokojení s tím, kam jsme ve vzdělávání došli, je to do značné míry proto, že jsme si před dvaceti lety jasně neřekli, kam to vůbec chceme dojít. Tehdy nám připadalo, že naše školství je ve srovnání se světem výborné a stačí, když takové zůstane. Že to byl velký omyl, je dnes už jasné. Neopakujme stejnou chybu podruhé.

Co všechno se stalo a stane v rámci kampaně Česko mluví o vzdělávání

- Start 17. ledna 2013. Pro debatu jsme vymezili poměrně dlouhý čas, téměř půl roku. Spuštění webu www.ceskomluvi.cz, kde bude celou dobu přístupný archiv všech témat, diskusí, videí a prezentací.
- Dohoda s médii o podpoře ČMoV.
- Dohoda s ministerstvem školství na propojení kampaně se souběžně probíhající přípravou dokumentu Strategie 2020, která má představit možnou budoucnost vzdělávací politiky v České republice.
- Schůzka se zástupci šedesáti neziskových organizací z oblasti vzdělávání (9. ledna v Centru DOX), kteří slíbili účast v kampani a její podporu.
- Schůzka se zástupci firem, přímo řízených organizací ministerstva školství a státních úřadů (31. ledna v ZŠ Vodíčková v Praze). Debata o rizikových místech kampaně a návrzích na její vylepšení.
- Zveřejnění několika videí, která je možné šířit po internetu a prostřednictvím sociálních sítí, a tak upozorňovat na existenci kampaně. Síťování se ukázalo jako velmi účinný způsob, jak oslovit veřejnost.
- Web nabízí písemné diskuse o tom, co má umět dítě na konci deváté třídy. Chceme tak otevřít téma, jaký má být poměr znalostí a dovedností a co člověk v životě opravdu užije.
- V únoru odstartuje série workshopů v jednotlivých krajích, kde budou zástupci místní veřejné správy, neziskovek a vzdělávání debatovat o vzdělávání budoucnosti. Využíváme převzatou britskou metodiku FutureLab, záznamy a obrazové sestřihy budou dostupné na ceskomluvi.cz a pro ty, které zaujme metodika seminářů, nabízíme tuto „technologii“ k bezplatnému užití, včetně seminářů pro potenciální lektory.
- Připravili jsme osm debatických témat z různých oblastí vzdělávání, o nichž se bude postupně diskutovat po celou dobu kampaně. Vybírali jsme je tak, aby byly jejich výstupy zajímavé pro média.
- Doprovodné akce Zažij vzdělávání jinak a Dialogy by měly na kampaň upozornit ve veřejném prostoru
- Končíme 31. června a budeme usilovat, abychom mohli výsledky kampaně prezentovat například v rámci semináře v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR.

O čem se bude diskutovat

Představujeme osm diskusních témat, která chceme probrat během šesti měsíců kampaně. Vybírali jsme je tak, aby byla dostatečně konkrétní pro veřejnost a média, ale zároveň v sobě obsahovala i obecné otázky po smyslu a cílech vzdělávání.

Téma 1: Co lze udělat pro větší přitažlivost technických oborů? A je to vůbec třeba?

- Má veřejné vzdělávání zajišťovat pracovníky pro firmy? Je to jeho úloha?
- V jaké podobě by bylo možné zavést polytechnickou výchovu do základních a středních škol? Proč vymizely dílny, pozemky, vaření?
- Víme, proč máme nedostatek kvalifikovaných řemeslníků a technické inteligence?
- Jak by se měly změnit učební obory, aby přestaly být „poslední volbou“?

Téma 2: Jak zvýšit zájem dětí a studentů učit se nové věci?

- Víme, proč naše děti škola tak často nebaví?
- Kdy, kde a jak se učíme? Co při učení potřebujeme? Co při učení prožíváme?
- Jakou roli hraje v ochotě učit se předškolní vzdělávání?
- V čem je škola pro učení jedinečná a kde už ji nahradil okolní svět?

Téma 3: Máme rušit víceletá gymnázia?

- Za jakých podmínek by bylo možné, aby i u nás všechny děti chodily do patnácti do jedné školy?
- V čem je časné dělení dětí na schopné a méně schopné prospěšné a v čem ne?
- Jak je možné, že ty země, kde je selekce dětí minimální, dosahují v mezinárodním srovnání výborných výsledků?

Téma 4: Jak udělat z učitelské profese ceněné povolání?

- Kde a do čeho je v systému vzdělávání nejefektivnější investovat?
- V čem jsou silné a slabé stránky pedagogických a učitelských fakult?

- Jak by měl vypadat kariérní systém, aby byl pro učitele užitečný a motivující?
- Jaké další profese a pozice by měly být na škole zastoupené, aby se učitelům lépe učilo?

Téma 5: Jak máme ověřovat, co se děti ve školách naučily?

- Za jakých podmínek se lze ve škole obejít bez známek?
- Bylo by dobré zavést kromě státní maturity i státní zkoušky na konci prvního a druhého stupně základních škol?
- Jak by mělo vypadat hodnocení, po němž se schopnosti dětí opravdu zlepšují?
- Jak, kým a na základě čeho by měli být hodnoceni učitelé a ředitelé škol?

Téma 6: Kdo má řídit školy? Ministerstvo, nebo kraje a obce?

- Kde jsou slabá a silná místa krajského a obecního řízení ve školách?
- Kdo by měl rozhodovat o jmenování ředitelů a na základě jakých podkladů?
- Jaké by měly být pravomoci ředitelů a kdo by měl rozhodovat o platech učitelů?

Téma 7: Co se musí změnit na vysokých školách?

- Pro které profese je opravdu nutné vyšší než středoškolské vzdělání?
- Podle čeho posuzujeme, zda máme vysokoškoláků hodně nebo málo?
- Jak by mělo vypadat financování vysokých škol?

Téma 8: Jakou společnost má náš vzdělávací systém vytvořit a podporovat?

- Co má vzdělávání způsobit? Mají školy ještě vliv na podobu společnosti?
- O jakou společnost stojíme? Pro kterou ze tří „budoucností“ byste hlasovali?
- Je škola přípravou na život nebo už samotným životem? Jak to ovlivňuje podobu vzdělávání?

Všechna témata i s podotázkami najdete na www.ceskomluvi.cz

Inspirace z Walesu : asistenti ve školách

Připravila: Jana Korábová, autorka působí na Cathays jako jazykový asistent v programu Comenius

Do českých škol se postupně dostávají asistenti, ať již k jednotlivým žákům, nebo jako asistující učitelé. Jak se s asistenty pracuje a kterým žákům se asistenti věnují na Cathays High school popisuje v rozhovoru Emma Doidge, koordinátorka asistentů na střední škole v Cardiffu.

Emma Doidge (25) v roce 2008 absolvovala psychologii na univerzitě a začala působit na Cathays High school jako asistent učitele. V současné době je koordinátorkou a školitelkou asistentů na stejné škole. Cathays High school je státní střední školou v Cardiffu, vzdělávající žáky podle waleského kurikula.

Emmo, mohla bys, prosím, popsat Cathays High school?

Cathays je celkem velká škola a tím pádem máme i dost žáků se specifickými potřebami. Máme dvacet asistentů, kteří pracují s žáky s lehkými poruchami učení a další, kteří pracují s autistickými žáky a dále bilingvní asistenty pro žáky, kteří zatím neovládají dobře angličtinu. Takže zde působí celkem asi 30 asistentů, což se může zdát hodně, ale tento počet je daný faktem, že jsme škola ve velkém městě, a tak máme hodně žáků, kteří potřebují podporu asistenta.

To je zajímavé. Stává se někdy, že si rodiče žáka se specifickými potřebami vyberou Cathays právě proto, že zde může mít jejich dítě asistenta?

V UK si rodiče školu nevybírají, pokud nejde o soukromou školu. A Cathays je státní. Ale i ostatní školy mají mnoho asistentů a pokud rodiče požádají o asistenta, zpravidla ho ke svému dítěti dostanou.

Pokud tedy rodiče požádají o asistenta, kdo rozhodne, zda může žák asistenta získat?

Učitel nebo praktický lékař může žáka doporučit k psychologovi a ten pak rozhodne, zda žák asistenta potřebuje a má-li se mu asistent věnovat ve všech hodinách. O návštěvě psychologa také mohou rozhodnout rodiče. My nejčastěji dostaneme informace ze základní školy, když k nám žáci v 11 letech přicházejí. A pak máme také školního psychologa.

A kým jsou asistenti placeni?

Škola má v rozpočtu platy pro 20 asistentů, kteří jsou asistenty učitele – tedy ti, kteří pomáhají v hodinách. Asistenti, kteří pracují s jedním žákem na plný úvazek jsou placeni zvlášť, neboť škola dostane další peníze podle počtu žáků, kteří

asistenta potřebují. Takže máme například 4 asistenty k autistickým žákům, atp. A pak jsou ve škole dobrovolníci, často studenti humanitních oborů, kteří chtějí získat praxi, nebo se ucházejí o pozici asistenta, až dostudují. Ti chodí do školy zpravidla jeden den v týdnu na několik hodin.

Mluvili jsme o autismu, ADHD, nebo o žácích, kteří nemají angličtinu jako první jazyk. Ale pokud by měl být ve škole například žák, který je slepý, mohl by být na Cathays vzděláván, nebo jsou v UK nějaké speciální instituce?

Měli jsme žáka, který byl hluchoněmý, takže jsme k němu měli asistenty, kteří ovládali znakovou řeč a byli s ním po celou dobu výuky. Ale zařazení těchto dětí na běžnou školu či jejich umístění do speciálního vzdělávacího proudu většinou záleží na individuálních případech a na míře znevýhodnění. A také na rozhodnutí rodičů: někteří preferují, aby bylo jejich dítě vzdělávané na běžné škole s asistentem a někteří dávají přednost škole, na které působí specialisté.

A kam tento žák pokračoval po Cathays?

To už si nepamatuji, ale většinou se tito žáci vyučí a najdou zaměstnání díky některému z projektů pro znevýhodněné. Žák může využívat pomoci asistenta až do konce své vzdělávací dráhy, pokud je to třeba.

Takže pak i asistent získá například kuchařskou průpravu! Jaké máte na Cathays nároky na asistenty a jak je těžké asistenty najít?

Asistent nemusí mít žádnou zvláštní kvalifikaci. Nicméně v současné době je to celkem žádaná práce, takže je výhodou mít absolvovanou psychologii, nebo získat titul v nějakém sociálním oboru. Co se týče kompetencí, zmínila bych dvě věci: musí mít široké obecné znalosti, neboť často pomáhají žákům nejen s gramotností, ale také s konkrétními předměty. A pak musí umět rychle navázat dobrý vztah s žáky, neboť pro ně tu jsou a ne každý asistent zvládne pracovat s teenagery. Takže je dobré mít nějaké zkušenosti s mladými lidmi, například z dobrovolnických organizací.

Byla jsem překvapená, jak žádaná práce je ve Walesu i učitelství.

Ano a to s tím velmi souvisí, neboť to jsou často mladí učitelé, kteří chtějí začít jako asistenti a později na stejné škole zůstanou jako učitelé. Získají tak zkušenosti se žáky, místo aby čekali, až se někde uvolní místo učitele. A pro školu je to velká výhoda, neboť získá velmi dobře kvalifikované asistenty.

Máte pro asistenty školení nebo jiný systém vzdělávání?

Přesně tak. Na Cathays absolvují v prvním roce kurz, který jim dá základní vhled a v dalších letech jsou motivováni, aby si našli kurzy podle svého zaměření. Například asistent autisty může docházet na přednášky do autistického centra, někteří asistenti si vybírají z jednotlivých přednášek na univerzitě, nebo jim doporučí literaturu k samostudiu. Asistenti sami často pochopí, že pokud mají dost znalostí, mohou žákovi lépe pomoci a jejich práce je pak efektivnější a pro ně samotné snazší. Takže je po kurzech celkem velký zájem. Nicméně tento systém vzdělávání má každá škola jiný. Například některé školy zvou specialisty přímo do škol a přednášky se pak účastní všichni asistenti, ale také učitelé.

Mohla bys popsat, jak přesně asistent učitele pracuje?

To záleží na pozici asistenta. Některé asistují konkrétním žákům a jsou s nimi proto ve většině hodin, sedí poblíž něj a pomáhají mu, překládají mu, podle potřeb dítěte. Někdy žáka berou z lekce, aby s ním pracovali jinými metodami, nebo má žák pro daný předmět sestavený zvláštní plán. V tomto případě je vždy asistent expertem na žákovo znevýhodnění. A pak jsou asistenti, kteří pomáhají učitelům ve třídách, kde je víc žáků s lehkými poruchami učení. Potom záleží na učiteli, jak s asistentem pracuje. Většinou podporujeme učitele, aby sdíleli s asistentem svou přípravu předem, takže asistent může do hodiny dost zasahovat. Některé asistenti ale sami neučí, nebo učitelé nesdílejí své přípravy, takže potom asistenti pomáhají slabším žákům, znovu jim vysvětlují zadání, motivují je v práci, udržují kázeň ve třídě atp. Vypadá to jako drobná práce,

ale i tato forma asistování je pro učitele velmi přínosná, protože ve třídách je kolem 30 žáků.

Ano, pozorovala jsem, jak moc asistent pomáhá, i když nemá ve třídě žádného specifického žáka. Ale přece: když je asistent u jednoho žáka, jak je to přijímáno zbytek třídy? Nepředstavuje pak asistent pro žáka takový danajský dar?

To si nemyslím. Právě proto, že jsou i asistenti, kteří pomáhají všem žákům, není přítomnost asistenta brána jako něco nežádaného. Mít asistenta nepředstavuje pro žáky žádné znevýhodnění v kolektivu.

A ještě k práci asistenta: učí někdy asistenti sami?

To je různé. Jsou totiž 4 úrovně asistentů. Pokud je asistent na prvních dvou úrovních, neměl by učit celou třídu, ale může vzít některé žáky z hodin, pokud se domluví s učitelem (to jsou například bilingvní asistenti). Na úrovni 3 a 4 může učit třídu. Ale vždy záleží na konkrétním učiteli, jak s asistentem pracuje. Takže asistent může učit skupiny, nebo vést část hodiny, což je dobré například při diskuzích, protože žáci získají odlišné pohledy od dvou učitelů. A potom jsou asistenti, kteří pomáhají žákům s gramotností, takže vezmou žáka

z některých hodin a mají s ním individuální hodinu.

Děkuji za rozhovor, Emmo.

Zajímavé odkazy :

- Popis waleského systému na stránkách eurydice : <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/United-Kingdom-Wales:Overview>
- Obecná struktura přípravy asistentů a učitelů ve Walesu : <http://educationcymru.org/node/6>

Extra třídy se pouštějí do realizace svých projektů

Program Extra třída se objevil vloni. Přišel s myšlenkou, aby třídy posledních ročníků ZŠ vymyslely, připravily a zrealizovaly svoje projekty. Co má být cílem těchto projektů? Cokoliv, co podpoří kvalitu života v místě, kde se škola nachází. V prvním kole programu se sešlo 24 projektových záměrů,

mě..., učí žáci místní babičky pracovat na počítači a ty je na oplátku seznamují s tím, jak zacházet s jehlou a nití a vytvářet různé výrobky z recyklovaného materiálu. V Brně (ZŠ a MŠ Husova 17) zase vymysleli žáci projekt Mládí a stáří spolu vytváří, kde děti spolupracují s domovem pro seniory

kteří všechny splnily požadovaná kritéria a mohly být podpořeny grantem od Nadačního fondu Tesco. Obecně prospěšná společnost EDUin, která program Extra třída připravila a koordinuje, od něj očekává, že u žáků podpoří samostatnost, zodpovědnost a originální myšlení a že zároveň získají zkušenost s projektovým řízením, propagací svého nápadu apod. A zdá se, že výsledky prvního kola tato očekávání potvrzují. Extra třídy přišly s opravdu pestrými škálami projektových nápadů. Například v Dolním Žandově prostřednictvím projektu, který nazvali Babičko, nauč

Naděje. Výstupem projektu bude výstava společných výtvarů a knížka příběhů o životě seniorů. Na těchto dvou příkladech lze ilustrovat, že mezigenerační komunikace může být žáky vnímána jako zásadní společenské téma. Projekty Extra tříd se zabývají ale ještě spoustou dalších témat jako například lepším využitím školního pozemku ve prospěch místních lidí (na-

příklad projekty Vezměte rýč, krtince pryč nebo Venkovní učebna s Přírodním arboretem), nebo se pokoušejí obnovit zaniklé tradice (projekty Hody v Deblíně nebo Velikonoční stůl a zvyky pro DC Veská a MŠ Sezemice), jinde realizují veřejně prospěšné aktivity typu vybudování komunitního centra (v Kosmonosích) nebo dětského hřiště či workout parku. Není zde prostor vyjmenovat všechny projekty, které Extra třídy vymyslely, ale určitě stojí za to podívat se do galerie projektů na web www.extratrida.cz, kde můžete ocenit nápaditost a empatii dnešních náctiletých.

Důležité je na závěr zmínit, že další výzva se připravuje na přelom května a června 2013 a zapojit se mohou jen školy, které mají značku Rodiče vítání (www.rodicevitani.cz).

Připravila: Silvie Pýchová

Heterogenní prostředí je pro děti to nejlepší

Připravil: Tomáš Habart
 ČOSIV a Varianty - Člověk v tísni

Jedním z cílů České odborné společnosti pro inkluzivní vzdělávání je propojovat vstřícné školy, které dokazují, že společné vzdělávání širokého spektra žáků neznamena snížení kvality výuky. Na podrobnosti jsme se zeptali Mgr. Bc. Jiřího Trundy, ředitele pražské ZŠ Vratislavova a Mgr. Vladimíra Foista, ředitele ZŠ Poběžovice. Obě školy jsou zapojené do vznikající „Sítě inkluzivních škol“ podpořené Open Society Fund.

Ministr školství považuje za důležité, aby i náš vzdělávací systém zaručoval poskytování rovných šancí. O tento cíl, neboli o otevření školy všem dětem, usilujete i Vy. Co vás k tomu vede a jakými prostředky tento cíl naplňujete?

J. Trunda:

Skutečnost, že je škola otevřena všem dětem stejně, považuji za samozřejmost, kterou netřeba zdůvodňovat. Podle mého přesvědčení by mělo být povinné zdůvodnění stavu, kdy tomu tak není. To, že škola plní v současné společnosti vedle funkce vzdělávací ještě řadu jiných funkcí (např. socializační, integrační, personalizační), je fakt. Škola, jejíž žáci nereprezentují celé spektrum dané generace, nemůže tyto funkce naplňovat kvalitně. Pedagogické nástroje musí být pestré, v maximální možné míře individualizované. Stereotyp selhává. Bez pedagogické diagnostiky to nejde, přizpůsobování žáků učivu a metodě je nesmysl už od Komenského. Výběr strategie, metody i organizační formy s ohledem ke specifickým žáků je nezbytnost. Klíčovým faktorem je ovšem učitel, profesionál, který je vedle oborových znalostí a pedagogických vědomostí i schopností, vybaven také profesními postoji, které mu umožní jednat i v těžkých situacích ve prospěchu žáků. Jde o to mít trpělivost ony všeobecně známé pedagogické nástroje uplatňovat – den za dnem, rok za rokem. A už vůbec se nedomnívám, že je v zájmu žáků nedůslednost, či rezignace na náročnost.

V. Foist:

Nevidíme jinou možnost, jak do budoucna stabilizovat vývoj společnosti v regionu, než poskytnout rovné šance na vzdělání všem dětem. Naše škola se nachází v pohraniční oblasti, kde složité historický vývoj velmi dramaticky ovlivnil složení obyvatelstva a společné vzdělávání dětí s komunikačními a etnickými rozdíly představuje jedinou možnou cestu. Chceme zamezit dalšímu prohlubování společenské netolerance a segregaci. Rádi bychom upevnili vazbu mezi dětmi z různých společenství a zahrnuji do našich aktivit i rodiny dosud žijící na okraji společnosti tak, aby se postupně úspěšně zařadily do života města i jeho okolí. Výchova a vzdělání hrají v tomto procesu klíčovou úlohu a proto se snažíme vytvořit

ve škole programy, které dokážou zapojit co nejvíce dětí, bez ohledu na původ nebo sociální či zdravotní handicap, do hlavního vzdělávacího proudu. Pomáháme najít jim obor, v němž mohou dosáhnout úspěchu. Snažíme se využívat a vyhledávat veškeré dostupné formy asistence, integrace i individuální podpory, věnujeme velkou pozornost nastavení klimatu školy a spolupráci s rodinami.

Dají se podle vás definovat obecná doporučení, která pomohou otvírat školu nejen dětem, ale i rodičům a dalším obyvatelům v sousedství bez ohledu na specifickou situaci každé školy?

J. Trunda:

Škola poskytuje vzdělávací službu. Chceme, aby tato služba byla kvalitní, aby o ni současní i potenciální klienti stáli. Musíme jim tedy naslouchat. Samozřejmě se ve specifickém prostředí veřejného školství nemůžeme mechanicky přizpůsobovat tomu, co uživatelé námi poskytovaných služeb říkají, musíme naslouchat také proto, abychom věděli, které aspekty naší práce jim musíme lépe, či jinak vysvětlit. Když ovšem opravdu pozorně nasloucháme, dovíme se velmi často věci, které nám pomohou dělat nejen správné věci, ale dělat je i správně. Víte, mé kolegyně, mí kolegové, já, my nejsme jenom učitelé, jsme rovněž obyvateli a v drtivé většině případů také rodiči, no a snažíme se v roli pedagogů chovat tak, jak bychom v oněch jiných rolích chtěli, aby se škola chovala k nám. Zní to banálně? Ale tak to je.

V. Foist:

Každá škola bez rozdílu má možnost pokusit se o maximální individualizaci výuky, každá škola může hledat nové metody a formy práce pro žáky se speciálními potřebami stejně tak, jako je možné využívat rozvojové programy a granty pro hledání nových cest vedoucích ke zvýšení výkonu vzdělávacího procesu. Účinnou zbraní je právě posílení zájmového vzdělávání a postupné posilování pozitivních motivačních kroků směrem k sociálně vyloučeným nebo znevýhodněným rodinám. Velmi důležitá je komunikace s veřejností a neustálé jasné vysvětlování jednotlivých opatření směrem ke všem zúčastněným. Organizace společných akcí a vlastní realizace podpory spolupráce mezi rodinou a školou

závisí na vůli i záměrech vedení škol i jejich zřizovatelů.

Přinesly vám snahy o začleňování širokého spektra dětí konkrétní změny, ať již přímo ve škole mezi pedagogy a mezi žáky, nebo ve vztahu k rodičům? Podle čeho si vyhodnocujete, zda se vám Vaše úsilí daří?

J. Trunda:

Ve škole, v níž pracuji, má začleňování širokého spektra dětí dlouhou tradici a nesouvisí s mým příchodem. Stále častěji se stává, že za mnou přijdou rodiče i velmi nadaného žáka, kteří mají zájem o přijetí na naši školu a jako důvod uvádějí právě skutečnost, že jsme školou „pro všechny děti“, protože jsou přesvědčeni, že právě heterogenní prostředí je pro rozvoj jejich ratolestí nevhodnější. Co se týče vyhodnocování naší úspěšnosti, to je, stejně jako přístup a metody, individualizované. Samozřejmě potěší, když žákyně, která k nám přestoupí na začátku osmého ročníku, protože má v původní škole všechny možné problémy, se v půlce devátého ročníku umístí v obvodním kole olympiády v českém jazyce jako nejlepší ze všech žáků deseti základních škol. U jiného žáka se ale třeba podařilo, že přestal zadržávat a vybudoval si rozumnou sebedůvěru. Co je víc?

V. Foist:

Před několika lety jsme řešili složitou situaci, kdy mladí lidé – převážně jedinci vyřazení z hlavního vzdělávacího proudu – vytvářeli patologická uskupení s velmi problémovým chováním. Zamezili jsme dalšímu vyřazování dětí, intenzivně pracovali s rodinami, podpořili zájmové vzdělávání, začali spolupracovat s neziskovými organizacemi a státní správou. Následně výrazně klesl počet řešených případů výchovné komise i počet nekontrolovatelných absencí. Postupně jsme mohli zařadit i péči o nadané žáky. Pedagogové si uvědomili účinnost asistentů i školního poradenského pracoviště, výrazně otevřeli vlastní pojetí výuky a zvýšila se jejich motivace ke zvyšování odbornosti. Troufám si tvrdit, že tolerantnější vnímání v dětských kolektivech se ze školního prostředí přeneslo i do světa dospělých.

Co je dneska šikk?

ŠIKK jsou školské inkluzivní koncepce krajů. S nápadem oslovit krajské úřady ke spolupráci na vytvoření strategie společného vzdělávání všech dětí přišla Nadace Open Society Fund Praha. Tato mezinárodní nadace již dala na zvýšení kvality vzdělání České republiky 1,2 miliardy Kč.

jete semínka na poli a víte, že všechny nevzdejdou, ale nevíte předem, která z nich to budou. Hlavní cílem je dovést děti k tomu naučit se být šťastný a spokojený. Slaví s dětmi každý sebemenší úspěch, každý pokrok a těmito postupnými dílčími zážitky je vedou k tomu, že mohou být spokojeným vědcem, úředníkem či prodávčem. Důraz je na to, jak se děti cítí. Po návratu ze studijní cesty jsme pověřili výzkumný tým provedením analýzy současného stavu škol v Karlovarském kraji; zmapování vzdělávacích potřeb dětí, rodičů, učitelů a ředitelů. Zjištění z této analýzy jsou v současné době zpracovávána do závěrečné zprávy. Na základě pojmenování problémů, slabých a silných stránek, vypracuje zmíněná pracovní skupina strategii pro vzdělávání všech dětí ve školách hlavního vzdělávacího proudu. Už teď se nám rýsuje, že to bude hlavně spočívat v cíleném vzdělávání učitelů a komunikaci s rodinou. Zajímavé je, že výzkum vyvrací některé široce rozšířené mýty o inkluzi, jako třeba, že musíme snížit počty dětí ve třídách či navýšit počty asistentů. Školy, které již dnes úspěšně začleňují děti se speciálními vzdělávacími potřebami mají běžně 25 dětí ve třídě a sem tam nějakého asistenta.

Věříme, že koncepce inkluzivního vzdělávání pro Karlovarský kraj bude schválena radou zastupitelstva a pracovní skupina bude hlídat její naplňování.

Karlovarský kraj byl první, který souhlasil s realizací koncepce, která by vedla k inkluzivnímu vzdělávání. V první fázi jsme hodně diskutovali a vyjasňovali si, co se vlastně inkluzí myslí a co může přinést. Na Karlovarsku je 18 sociálně vyloučených lokalit s počtem 3500 – 4000 lidí a 34 základních škol. Velká část romských dětí zde končí v praktických školách. Podle zprávy České školní inspekce z roku 2010 má Karlovarský kraj podíl romských žáků na počtu žáků s diagnózou lehkého mentálního postižení 48,5 %, což je druhý nejvyšší po Ústeckém kraji, kde je to 53 %.

V pracovní skupině, kterou jsme sestavili, se sešli lidé, kteří se běžně nepotkávají, a přece všichni reprezentují školství a vzdělávání v Karlovarském kraji: ředitelé různých typů škol, pracovníce pedagogicko-psychologických poraden, úřednice ze školských odborů jak na městské, tak na krajské úrovni, česká školní inspekce, odborníci z akademické sféry, zástupci nevládních organizací a rodičů znevýhodněných dětí. Již tímto propojením vznikla fantastická síť s neuvěřitelnou energií. Příklady dobré praxe, jak začlenit romské, zdravotně postižené či jinak znevýhodněné děti do běžných škol jsme jeli zjišťovat do britského města Leicester. Pětidenní studijní cesty se zúčastnilo deset lidí z Karlovarského kraje. Navštívili jsme čtyři školy, vyslechli třináct prezentací a debatovali s dvaceti sedmi odborníky.

„Každá cesta začíná prvním krokem, každý

závod má svojí startovní čáru, nevzdáváje to, chce to jen čas, troufni si na vyšší cíle...“ zpívají děti v základní škole v Leicesteru a mezi nimi i české a slovenské děti romského původu. V tom je asi největší rozdíl mezi školami u nás a v Anglii. Naši učitelé většinou nevěří, že by romští žáci měli na víc než na učňovské obory. Tam ale věří v potenciál každého žáka. Asi jako když se-

LEAP CZ, s.r.o.

Lifelong English Achievement Project

Řada z nás má větší či menší zkušenosti s výukou angličtiny na našich školách, ať už v roli žáka, rodiče či pedagoga. Mezi školami se však objevují čím dál větší rozdíly v pojetí a způsobu výuky a v užití dostupných anglických výukových programů. O jednom z nich, který má velký úspěch a těší se oblibě jak mezi žáky a jejich rodiči, tak mezi samotnými vyučujícími, nám napsala a o své dobré zkušenosti se s námi podělila ředitelka programu Deanna Barešová.

Co je LEAP?

Název LEAP znamená Lifelong English Achievement Project a jeho posláním je pozitivním a motivujícím způsobem zasvětit české žáky do studia anglického jazyka v mateřské škole a na prvním stupni základní školy, a postupně získávat a zvyšovat sebedůvěru žáků studiem v prostředí plném pochopení, podpory a inspirace. Do budoucna LEAP plánuje vytvoření obdobných programů pro studenty na druhém stupni základní školy a na střední škole a také pořádání jazykových kurzů pro dospělé. LEAP je partnerskou organizací British Council a s jeho pomocí organizuje zkoušky Cambridge Young Learners English tests pro žáky, kteří programy LEAP navštěvují. LEAP také pomohl školám, na nichž programy v současné době běží, stát se členy Asociace cambridgeských škol v ČR.

Kdo je do LEAP zapojen?

LEAP je společným úsilím EFL (English as a Foreign Language) odborníků, certifikovaných vyučujících anglického jazyka, oddaných českých asistentů a pracovníků školy.

LEAP spolupracuje s mateřskými a základními školami, které mají zájem a které si přejí nabídnout svým žákům možnost výuky angličtiny s rodilými mluvčími s použitím nejmodernějších a neefektivnějších metod výuky. LEAP se snaží ze všech sil vytvořit anglické programy, které by vyhovovaly specifickým potřebám jednotlivých škol. Programy jsou určeny pro zájemce, jejichž angličtina je na jakékoli úrovni, včetně úplných začátečníků. Všechny programy LEAP jsou plně financovány z poplatků za výuku, které hradí rodiče.

Co mohou žáci od LEAP získat?

LEAP věří, že interakce s rodilými mluvčími pomáhá dětem postupně vstřebávat jazyk podobně jako se malé dítě učí mluvit od svých rodičů. Již po několika měsících děti reagují na pokyny v angličtině, jsou schopny odpovědět na jednoduché dotazy a jejich slovní zásoba se přirozeně rozšiřuje. LEAP programy jsou natolik silné, aby dětem během jejich studia umožnily získat pevný jazykový základ, který jim umožní spolu s dalším studiem dosáhnout úrovně jazyka srovnatelné s rodilými mluvčími.

Prostřednictvím LEAP programů získávají děti větší sebedůvěru při mluvení a poslechu, což jim pomáhá bez zábran používat angličtinu v každodenním životě.

Co může škola od LEAP získat?

LEAP programy mají dobrou pověst a školy, které je zavedly, získávají možnost přilákat do svých zařízení více žáků a získat tak finanční i jiný prospěch, který s sebou zvýšení populace žáků přináší. I když škola již vysoce kvalitní povinnou výuku angličtiny nabízí, stále mnoho rodičů hledá školu, která nabízí více hodin výuky angličtiny týdně a výuku s rodilým mluvčím. Kromě toho školy získávají prospěch i z možnosti spolupráce mezi rodilými mluvčími a vyučujícími povinné angličtiny. Tato spolupráce ideálně představuje bohatší přístup k výuce žáků, které obě strany učí. Díky LEAP programu má celá škola prospěch z multikulturních aktivit a komunitních projektů, které jsou otevřené nejen pro žáky, kteří LEAP programy pravidelně navštěvují.

Týmový přístup LEAP k výuce

Existují v podstatě dva hlavní přístupy používané při výuce cizích jazyků. První z nich zakazuje jakékoli používání mateřského jazyka, druhý akceptuje použití mateřského jazyka na různém stupni a v různých situacích. Programy LEAP v mateřské škole a na prvním stupni základní školy se ztotožňují s druhým přístupem, totiž že někdy může nebo by mělo být mateřského jazyka použito, aby bylo vyučování efektivnější. Toto je jedním z důvodů proč programy LEAP používají týmovou metodu výuky, kdy jak učitel (rodilí mluvčí), tak i jeho asistent (rodilí Češi) mluví ve třídě převážně anglicky (hraní rolí a používání dalších typů technik založených na názorném předvedení), i mnoho dalších neverbálních technik výuky, ale za určitých okolností, kdy to velmi pomůže a ušetří čas, použijí češtinu. Asistenti jsou dobře proškoleni a ví kdy, jak a jestli vůbec mateřský jazyk použít. Používání češtiny bude častější u studentů s nejnižší úrovní jazyka (vědomí toho, že ve třídě je učitel, který rozumí česky, představuje pro děti pocit bezpečí a dovoluje jim učit se lépe a s větší sebedůvěrou). U pokročilých dětí se česky nemluví vůbec s výjimkou přípa-

dů, kdy je vyučovaná látka velmi složitá a máme pocit, že je lepší strávit jednu minutu vysvětlováním v češtině než 20 minut vysvětlováním pouze v angličtině, čímž bychom ztratili při hodině drahocenný čas. Nemáme pocit, že použití trochu češtiny udělá z našich studentů „lenochy“ nebo že pak budou očekávat český překlad všeho, čemu nerozumí... naopak, pokud je mateřský jazyk použit přiměřeně, myslíme si, že může předejít frustraci a demotivaci jak u studentů, tak i u učitele.

Vyučující LEAP:

Rodilí mluvčí, pochází většinou ze Spojených států nebo z Velké Británie. Všichni mají vysokoškolské vzdělání, mají TEFL nebo jiné obdobné osvědčení pro výuku anglického jazyka a mají předchozí zkušenosti s prací s dětmi. Každý z nich prochází rozsáhlým přijímacím řízením vedeným ředitelkou programu, v jehož rámci se účastní pohovoru, navštíví několik různých tříd a poté sám pod dohledem ředitelky programu prakticky třídu vyučuje. Kromě svých odborných a jazykových znalostí a dovedností přináší s sebou do vyučovacího procesu také svoji kulturu, národní tradice a zvyklosti, a také specifický přístup ke vzdělávání.

Všichni asistenti jsou rodilí Češi s výbornou znalostí anglického jazyka. Mnoho z nich pobývalo nebo často cestovalo do anglicky mluvících zemí. Asistenti také mají předchozí zkušenosti s prací s dětmi a musí být schopni podílet se na chodu třídy a používat týmové techniky výuky. Asistenti umožňují a zprostředkovávají komunikaci mezi dětmi a vyučujícími, ale nejsou ve třídě tlumočníky. Díky asistentům je navzájem úzký kontakt s třídním učitelem a vychovatelkami a je tak umožněna vzájemná spolupráce.

Anglické výukové programy, které v současné době běží

ELF (English Learning & Fun) je unikátní výukový program anglického jazyka určený speciálně pro předškolní děti v mateřských školách. Tento program běží na dvou mateřských školách v Praze 3, na MŠ Na Vrchole od roku 2009 a MŠ Buková od roku 2010. Kvalifikovaní rodilí mluvčí společně s českou asistentkou vedou výuku tak,

aby byla pro malé děti zábavná, efektivní a příjemná. Ve dvou 45-minutových lekcích týdně se děti nejen naučí mnoho "základních věcí", ale získají také neocenitelné zkušenosti s výukou a prací s rodilými mluvčími. Lekce jsou zaměřené tak, aby byly zábavné a motivující a aby první zkušenosti, které dítě s výukou angličtiny získá, byly pozitivní. ELF také pomáhá malým dětem lépe se připravit na budoucí výuku angličtiny na základní škole. Výzkumy ukazují, že děti mají přirozenou schopnost učit se jazyky a tato činnost je nijak nepřetěžuje. Naopak, výuka cizího jazyka je součástí celistvého vývoje dítěte a rozvíjí u dětí mnoho dalších schopností a dovedností, např. vizuální vnímání, rozvíjí motorické dovednosti a logické uvažování. ELF je přípravou pro další z programů LEAP nazvaný English Across the Subjects (EATS).

EATS (English Across the Subjects) je pětiletý nadstavbový vzdělávací program se specifickým stylem výuky anglického jazyka. Jeho cílem je pomoci vybudovat základ pro novou generaci českých dětí tak, aby pro ně komunikace v angličtině byla při-

rozenější. EATS dětem v mladším školním věku také poskytuje pozitivní zkušenost s jinými tradicemi a kulturami a vtiskne jim pozitivní přístup jak k sobě samým, tak k lidem, ostatním kulturám. Tento program běží při Základní škole V Zahrádkách v Praze 3 od roku 2004. Jeho cílem je poskytnout dětem od první do páté třídy vysoce kvalitní výuku anglického jazyka s rodilými mluvčími. Program EATS spolupracuje se základními školami, které mají zájem se profilovat jako školy nabízející svým žákům progresivní program výuky angličtiny v rámci nadstavbového vzdělávacího programu. Vychází z metody CLIL. Učebnice používané při výuce jsou mezipředmětové, tj. dotýkají se lehce témat z jiných oblastí např. matematiky, prvouky, zeměpisu, výtvarné výchovy, dramatické výchovy apod. Program EATS je zaměřen na přípravu žáků ke zkouškám Cambridge Young Learners English na úrovních Starters, Movers a Flyers, a proto používá učebnice obsahující učivo, která je předmětem zkoušek. Samotné zkoušky CYLE se každým rokem konají na půdě školy ve spolupráci s organizací British Council. Jsou určeny pro děti ve věku od 7 do 12 let a představují ideální úvod malých i větších školáků do světa cambridgeských zkoušek zejména tím, že je pozitivně motivují k dalšímu studiu angličtiny. Zkoušky jsou sestaveny tak, aby byly pro děti zábavné a co nejméně stresující. Jsou organizovány syndikátem Cambridge ESOL (English for Speakers of Other Languages), který je součástí britské univerzity Cambridge a jsou napojeny na tzv. Společný evropský referenční rámec pro jazyky (Common European Framework of Reference - CEFR). CEFR je dokument Rady Evropy, který umožňuje porovnávat jazykovou úroveň studentů dosaženou v různých zemích a v různých vzdělávacích systémech. Definiuje šest úrovní a umožňuje tak srovnávat různé zkoušky, učebnice, kurzy apod.

Program EATS je nastaven tak, aby vyhovoval dětem všech stupňů pokročilosti včetně úplných začátečníků. Výuku o rozsahu 4 hodin týdně vedou rodilí mluvčí za podpory česky mluvících asistentů v malých skupinkách (max 10 dětí). V každé skupině jsou děti, jejichž angličtina je přibližně na stejné úrovni. EATS si klade za cíl vytvořit příjemné prostředí, kde se děti seznamují s anglickým jazykem v jeho mluvené formě tak, aby v následujících ročnících mohly postupně pronikat do tajů jeho psané podoby, gramatiky apod. Dvě hodiny výuky jsou zaměřeny na anglickou konverzaci prostřednictvím interaktivních divadelních her, scének, dialogů, výukových her a projektů, jejichž hlavním cílem je zlepšit mluvený projev a poslech. Další dvě hodiny výuky jsou zaměřeny na práci s učebnicemi.

Hodnocení žáků a spolupráce s rodiči:

Žáci jsou v hodinách hodnoceni průběžně slovní formou. K hodnocení domácích úkolů a testů (testy se píšou vždy po dokončení sekce v učebnici) nepoužíváme tradiční známky od 1 do 5. Po dokončení první poloviny učebnice obdrží rodiče emailem hodnocení za 1. pololetí. Na konci školního roku obdrží rodiče hodnocení za obě pololetí v tištěné formě a žáci získají EATS certifikát o úspěšném dokončení ročníku. O pokroku a prospěchu žáka informujeme rodiče individuálně, „klasické“ třídní schůzky nepořádáme. EATS se snaží ze všech sil jednat a spolupracovat s rodiči velice otevřeně a s respektem. Informace o tom, jakou učební látku žáci při hodinách angličtiny probírají, naleznou rodiče vždy nejpozději druhý den po vyučovací hodině na našich webových stránkách.

Program EATS dále nabízí rodičům během školního roku zdarma semináře pro rodiče, jejichž náplní jsou témata související s tím, jak rodiče mohou pomoci svým dětem s výukou mimo školu. Vůči rodičům

a žákům zařazeným do programu cítíme velkou odpovědnost za zajištění bezpečného, pozitivního a efektivního prostředí, ve kterém jsme schopni splnit své cíle učít děti angličtinu, učit je sebeúctě a pomáhat jim stát se pozitivní součástí společnosti.

Všichni rodiče, žáci i vyučující musí při vstupu do EATS programu podepsat „Dohodu mezi školou a rodinou“ (School-Family Compact). V této dohodě se vyučující zavazuje, že zajistí vysoce kvalitní učební plán a výuku, bude se snažit motivovat žáky k učení, bude mít vysoká očekávání a bude pomáhat každému žákovi rozvíjet lásku k učení, bude pravidelně komunikovat s rodinami o pokrocích žáka, a vytvoří příjemné, bezpečné a starostlivé prostředí pro výuku. Žáci se zavazují, že budou dodržovat třídní pravidla a postupy, budou se chovat slušně a budou se snažit pracovat ze všech sil. Navíc se žáci během prvních týdnů výuky angličtiny zapojují do programu zaměřeného proti šikaně. Rodiče se v této dohodě zavazují, že poskytnou svému dítěti klidné místo a čas na vypracování domácích úkolů, podpoří své dítě

a pomohou mu s učením tím, že se budou aktivně zajímat o to, co se dítě ve škole učí, v případě potřeby budou komunikovat s vyučujícím nebo ředitelkou programu. Kde to bude možné, zapojí se do aktivit Organizace rodičů při EATS programu a budou se účastnit seminářů pro rodiče.

LEAP Anglické kluby po vyučování představují pro děti zábavný a efektivní způsob, jak procvičovat anglické jazykové dovednosti. Kluby jsou určeny pro všechny děti, které navštěvují první až pátou třídu a jsou vedeny pouze rodilým mluvčím. Jsou otevřené pro všechny děti z okolí, to znamená, že do nich mohou chodit i děti, které nenavštěvují EATS program či hostitelskou základní školu. Podle nabídky/poptávky nabízíme různé druhy Klubů pro děti různého věku a různé jazykové úrovně např. English Sports Club, English-in-Action Club, a English Magazine Club.

LEAP Charitativní projekt začal v polovině školního roku 2010-2011 jako spolupráce mezi EATS týmem (všichni vyučující a administrativa), EATS Organizací rodičů, studenty

EATS programu, jejich českými třídními učiteli a pěti partnerskými organizacemi: **Domov Sue Ryder** (péče o seniory), **Kaňka o.s.** (péče o postižené děti a jejich vzdělávání), **Helpes o.s.** (výcvik psů pro postižené), **Dialog** (adopce dětí z Afriky) a **Kolping** (azylový dům pro matky s dětmi).

Cílem tohoto projektu je naučit naše žáky být součástí širší společnosti, ve které jsme zodpovědní nejen sami za sebe. Pokud pomůžeme postarat se o ty, co naši pomoc potřebují, budeme všichni žít ve šťastnějším, bezpečnějším a zdravějším světě. Zapojením do charitativní činnosti se v dětech začíná rozvíjet a upevňovat smysl pro empatii. Účastníci projektu si bezprostředně uvědomují hodnoty, které charitativní a dobrovolná činnost přináší do jejich života. Získávají větší sebedůvěru a vidí, jakou radost a naplnění jim přináší pomoc těm, kteří to potřebují. Každé z dětí se dozví, že opravdu může pozitivním způsobem změnit život někoho jiného, a že se může učit od těch, kteří svůj život věnují pomoci druhým.

Každá z organizací je partnerem jednoho z pěti ročníků. Při výběru jsme vzali na vědomí věk dětí, aby jim partnerství s vybranou organizací přineslo co nejvíce výchovných a pozitivních zkušeností. Celý projekt probíhá jako cyklus s několika fázemi, kterými děti vždy projdou. Naším cílem je nadále spolupracovat s pěti stejnými charitativními organizacemi, aby děti v každém novém ročníku poznaly další z nich.

Pokud chcete získat více informací o LEAP programech, kontaktujte prosím paní **Deannu Barešovou**, ředitelku, tel: 608 238 133, e-mail: dbaresova@yahoo.com

Deanna Barešová B.S.

Pochází z Half Moon Bay u San Franciska, kde vystudovala žurnalistiku a politologii se zaměřením na ruštinu a politiku střední a východní Evropy. Od roku 1993 žije v Praze. Vyzkoušela si roli zahraniční dopisovatelky a také lektorky na Univerzitě Karlově. Profese učitelky se jí stala osudnou a angličtinu vyučuje již dvacet let. V současné době je ředitelkou LEAP CZ programu na pražských základních školách. Svůj volný čas věnuje převážně rodině a svým zájmům, ke kterým patří četba, sport a cestování. Deanna je vdaná a má dvě děti.

DNEŠNÍ FINANČNÍ SVĚT

Moderní vzdělávací program na podporu finanční gramotnosti
Součást širšího výukového programu Dnešní svět

Ekonomická a finanční témata na podporu finanční gramotnosti mají být zakotvena v praktické výuce i na základních školách, v praxi však dosud není k dispozici dostatečná škála výukových a metodických materiálů. Právě základní škola je přitom nejnvhodnější prostředím pro co nejširší uplatnění těchto témat ve výuce, protože jedině na základní škole lze oslovit nastupující generaci v celé její šíři. **Vzhledem k aktuální úpravě RVP ZV**, jejíž součástí je průřezové zařazení finančních a ekonomických témat pro rozvoj finanční gramotnosti do vzdělávání v základních školách, bude nutné provést určité změny i v jednotlivých ŠVP. **Vzdělávací program Dnešní finanční svět** přispívá k podpoře implementace finančních témat do praktické výuky především na druhém stupni základních škol. Nejnovější vydání **Školního atlasu Dnešní finanční svět**, stejnojmenná **metodická příručka pro pedagogy** a chystaná **série workshopů** programu Dnešní finanční svět na základních školách je reakcí na aktuální situaci. Komplexní vzdělávací program Dnešní finanční svět realizuje Česká spořitelna a obecně prospěšná společnost TERRA-KLUB od minulého školního roku.

Vzdělávací program Dnešní finanční svět je součástí širšího dlouhodobě provozovaného programu **Dnešní svět**, do něhož spadají vydávání stejnojmenného časopisu pro pedagogickou veřejnost, mnohaletá úspěšná edice **Školního atlasu dnešní svět** (v tištěné a digitální verzi, se schvalovací doložkou MŠMT), masově rozšířená

vědomostní soutěž Eurorebus s osmnáctiletou tradicí pro žáky základních a středních škol (v seznamu oficiálních soutěží MŠMT), nejnověji i připravovaný program Dnešní energetický svět a další. Uvedené výstupy programu jsou dlouhodobě využívány více než dvěma tisíci základních a středních škol v ČR. Časopis Dnešní svět vychází šestkrát ve školním roce a na začátku letošního školního roku byla jako jeho příloha Metodická příručka Dnešní finanční svět k dispozici zdarma. Účastníci programu Dnešní svět – školy, které využívají některý z uvedených výstupů, jsou zapojené v některé z uvedených aktivit – mají cíleně celou řadu výhod. Atlas je od listopadu 2012 možné objednat v e-shopu TERRA-KLUBU nebo přímo zakoupit v maloobchodní síti. Peníze z prodeje jsou určeny rozvoji dalších projektů na podporu finanční gramotnosti.

Speciálně proškolený lektorský tým nyní připravuje workshopy programu Dnešní finanční svět pro pedagogy základních škol a víceletých gymnázií. Tématem bude finanční vzdělávání a možnosti začleňování těchto témat do praktické výuky ve světě poslední úpravy oficiálního RVP ZV ze strany MŠMT. Tým bude od konce února prezentovat začleňování finanční tematiky do ŠVP, a to i s využitím programu Dnešní finanční svět a nově vydaného Školního atlasu na konkrétních školách v regionech. Cílem je program představit i mimo Prahu, na školách v menších městech, kde podobné akce zpravidla nikdo nepořádá. Bezplatný seminář Dnešní finanční svět s akreditací MŠMT proběhl již v minulém školním roce.

Další z řady výhod je např. bezplatná realizace workshopů programu Dnešní finanční svět v jednotlivých základních školách v druhém pololetí letošního školního roku. V minulém školním roce proběhl pro vyučující, kteří doprovázejí svoje úspěšné žáky ve veřejných Krajských kolech vědomostní soutěže **Eurorebus** (až 5000 účastníků po celé ČR), bezplatný seminář Dnešní finanční svět (akreditovaný MŠMT). Vychází průřezový učební materiál programu Dnešní svět – Školní atlas dnešního světa – je v kombinaci tištěné a digitální verze tradičně dodáván ve slevových „balíčcích“. Všechny uvedené výstupy mají internetovou podporu na www.dnesni-svet.cz a www.dnesni-financni-svet.cz, kde jsou k dispozici zdarma i speciálně vytvářené materiály pro DUM.

Za pozornost stojí i již zmíněné digitální verze uvedených výstupů, které jsou vydávány na speciálně vyvinuté platformě

Digitálního systému „SADS“ (viz Školní atlas dnešního světa), a které přináší přímé uplatnění na interaktivních tabulích s celou řadou rozšiřujících prvků jako např. speciální animace vybraných jevů v jejich časoprostorovém rozložení.

Celý program Dnešní svět je dlouhodobě realizován neziskovou obecně prospěšnou společností TERRA-KLUB s důrazem na propojování výukových oborů. Výstupní materiály programu jsou koncipované jako průřezové, aby mohly být široce uplatňovány v řadě tradičních předmětů s didaktickými a metodickými návody pro přímou aplikaci do výuky a s návody k ověřování získaných znalostí.

Práce učitele je velmi náročná. Zvláště v dnešní dynamické době, která klade stále vyšší nároky na celkovou orientaci v problémech, kdy elementární faktografická znalost je jen nutným předpokladem k chápání souvislostí a vztahů. Finanční gramotnost je nesporně aktuální celospolečenská nutnost. Cílený a systematický rozvoj finanční gramotnosti žáků základních škol může být zároveň účinným a žádoucím krokem pro posilování finanční gramotnosti i jejich rodičů, prarodičů... Program Dnešní finanční svět se o to snaží.

EUROPE IS OUR PLAYGROUND

Projekt eTwinning

Připravila Šárka Oplová,
koordinátorka projektu

Projekt Europe is our playground na ZŠ Lobkovicovo Praha 3 je název česko-portugalsko-francouzského eTwinningového projektu, kterého jsme spoluzakladateli. Žáci a učitelé ze třech koutů Evropy se již druhým rokem setkávají na společném virtuálním hřišti (playground). Děti jsou přirozeně motivovány učit se nejen cizí jazyk skrze své cizokrajné kamarády, se kterými si chtějí hrát, komunikovat, dělat legaci a vzájemně si porozumět, ale také se seznámí s národními zvyky a tradicemi jiných kultur.

Je možné do projektu zapojit děti, které s jazykem teprve začínají?

Na naší škole se do projektu v loňském roce zapojili prvňáčci, kteří se v rámci volitelného předmětu začali učit anglicky. Ukazuje se, že učit se proto, abych si mohl více hrát a domluvil se s tím, kdo mne zajímá, je výborným hnacím motorem pro pokrok nejen v jazyce, ale také ve znalostech reálií zemí našich partnerů. Prvňáčci od začátku roku průběžně intenzivně shromažďují informace a doplňují je spolu s novými slovíčky do mapy Evropy, kterou mají stále na očích. A tak se pro ně stalo samozřejmostí, že portské se pěstuje v povodí řeky Douro, kdo byl Vasco de Gama nebo jak se získává korek.

Jak konkrétně vypadá naše hraní na dálku?

První hodinu anglického jazyka prvňáčci dostali dopis psaný jazykem, kterému nerozuměli. Přeložili ho za pomoci slovníku a paní učitelky. Byl to dopis od dětí z Evropy, které by se s námi chtěly kamarádit! Prvním úkolem bylo vypátrat, z které země jsou. Naštěstí jsme měli několik indicií

rodičů a prarodičů vypátrali, že se jedná o nejzápadnější stát Evropy.

Dětské hřiště (playground) je místem, kde se lidé (děti, rodiče) setkávají – seznamují se, povídají si, hrají si, tvoří, pozorují druhé, přírodu - stromy, ptáky, vytvářejí vztahy. Naše virtuální hřiště jsme také rozčlenili dle aktivit, které se zde odehrávají a jsou samozřejmostí na každém dětském hřišti.

Lavička (bench) – zde jsme se seznamovali, na videu se podívali, jak na nás portugalská kamarádi mávají a představují se. Samozřejmě jsme se naučili pozdravit a představit se a poslali video z našeho hřiště (playground) do Portugalska.

Sandbox (pískoviště) – tady jsme vykopávali kus národní historie – my tradičního portugalského kohouta, oni českého lva. Oni vytvořili divadelní zpracování pověsti O Bruncvíkovi, které nám následně poslali. Tak nás portugalské děti učily o naší historii! Zpracovali jsme téma nespravedlnosti dle portugalské pověsti o nespravedlivě odsouzeném na smrt, kterého zachránil až zázrak - pečený kohout kokrhající na talíři soudce.

z dopisu – moře, mořeplavce, korkový dub, víno – naše první anglická slovíčka – a tak jsme s pomocí map, glóbu, encyklopedií,

Lunchbox (krabička na svačinku) – tady si vyměňujeme a píšeme recepty, vytváříme si vlastní kuchařky (což děti dělají s daleko větším nadšením než píšou do písanky), pečeme, ochutnáváme, porovnáme košíček Červené Karkulky v Portugalsku a Francii. Naším kamarádům moc chutnaly vanilkové rohlíčky!

Birds and trees (ptáci a stromy) – vzájemně se inspirujeme výtvarnými aktivitami v jednotlivých ročních obdobích (např. krásou podzimních listů), péčí o naše ptačí kamarády, vyrábíme budky, krmení, do hromady společných her jsme přihodili „Pan čáp ztratil čepičku“ a poddiskutovali o portugalské péči o čapí hnízda. Naučili jsme se spoustu her, v adventním čase si spolu zahráli na Anděly, poté se radovali z došlých vánočních přání a vlast-

noručně vyrobených andělů, skáčeme přes švihadlo v rytmu společně naučených říkanek, zkusili jsme tančit národní tance, hrajeme si s panenkami v národních krojích našich partnerů.

Velkou událostí byla videokonference, kdy jsme si díky interaktivní tabuli mohli dohromady pohrát naživo.

Děti rozdělené do třech týmů si zahrály tichou poštou, Portugalci házeli naší krásnou českou mincí se lvem a my hádali panna nebo orel, také jsme společně stavěli Svatovítskou katedrálu z dřevěné stavebnice, kterou děti na obou stranách objevily pod vánočním stromčkem.

Bylo to moc příjemné setkání. Děti zjistily, že si spolu opravdu můžou hrát a dokonce se domluvit na základních pravidlech.

projektové spolužáky.

V současné době připravujeme ukončení projektu.

V březnu proběhne nejprve portugalský a poté francouzský týden, kdy se zapojí kantoři a žáci napříč předměty i ročníky, dokonce i paní kuchařky, které připraví menu dle návrhů našich portugalských a francouzských přátel!

Filmový tým složený z žáků 9. ročníků bude všechny aktivity, které na škole budou probíhat, dokumentovat a následně na hodinách informatiky a angličtiny zpracovávat.

Všechna videa, foto, popis jednotlivých aktivit je možné si prohlédnout na webových stránkách naší školy: www.lobkovicovo.cz

Historie zemí našich kamarádů nás letos inspirovala k celoroční hře, kdy po vzoru světoznámých mořeplavců objevujeme nové světy v našem MOŘI POZNÁNÍ. Děti si postavily vlastní lodě a rozdělené do týmů - posádek, sbírají zkušenosti na ostrovech, které jsou převážně z říše dětské fantazie (ostrov Trpělivosti, ostrov Legrace, ostrov Oduštění), ale nechybí zde ani několik ostrovů, které můžeme najít i na mapě našeho světa jako např. Vánoční, Velikonoční a samozřejmě portugalská Madeira, francouzská Korsika, kde jsme se kromě jiného naučili několik francouzských slov. Své poznatky, mapky, příběhy (tvůrčí psaní) zaznamenávají do lodních deníků. Tajnou šifrovanou (matematickou) abecedu, kterou používáme ke komunikaci mezi posádkami, a kterou také naučíme naše

Práci na projektu považuji za velmi přínosnou pro žáky i pro mě osobně. Dozvěděli jsme se něco o nás samotných, našich sousedech, vylepšili jazykové dovednosti, využili jsme možnosti ICT k přiblížení lidí, národů, kultur. Projekt prostupoval všemi předměty 1. stupně. Děti pracovaly s obrovským úsilím a nadšením, zároveň se velmi aktivně zapojili i někteří rodiče. Na konci minulého roku byly děti příjemně překvapeny a zaslouženě odměněny, projekt získal v Portugalsku Národní cenu.

Mgr. Šárka Oplová

Absolvovala PF UJEP, obor učitelství prvního stupně. Po skončení studia započala svou učitelskou dráhu na ZŠ v Ústí nad Labem. V roce 1995 přijala pracovní-studijní nabídku v Londýně, kde byla jeden rok. Do roku 2000 učila na ZŠ Lupáčova Praha 3, po MD v letech 2006 - 2008 působila na Dino Elementary School a po další MD, od roku 2012 pracuje jako učitelka 1. stupně na ZŠ Lobkovicovo na Praze 3. V období jejich mateřských dovolených se stala dobrovolnicí OS Nová Trojka, kde se podílela na kreativním programu pro předškoláky. Šárka je vdaná a má tři děti.

ABY NÁŠ PRVNÁČEK DOBŘE PSAL

Řada budoucích prvňáčků a jejich rodičů má za sebou zápis do 1. tříd. Teď je potřeba se na školu připravit. Jednou z důležitých věcí je vybrat správné potřeby na psaní. Výběr psacích pomůcek pro prvňáky je dnes opravdu veliký. Přesto, jaké jsou ty nevhodnější? Na naše otázky odpovídá PeadDr. Yveta Heyrovská, speciální pedagožka s praxí v diagnostických ústavech a v pedagogicko-psychologické poradně. V současnosti vede soukromou praxi se zaměřením na výchovu a poradenství v oblasti speciální pedagogiky. Autorka akreditovaných diagnostických, rehabilitačních a reedukačních metodik pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, členka společnosti Dyslexie, Asociace soukromých poradenských pracovníků a Asociace speciálních pedagogů a lektorka pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Jednou z možností je pořídit dětem ergonomické pero Stabilo Easy Original. Je toto pero vhodné pro nastávající prvňáčky a proč?

Já osobně opravdu doporučuji ergonomické pomůcky. Ze zkušeností víme, že proces psaní velmi usnadňují. Je ale důležité při výběru věnovat dětem dostatek času, zajít do kamenných obchodů a ponechat dítěti možnost si pomůcky vyzkoušet. Je potřeba respektovat individuální potřeby dítěte. Na zmíněném peru preferuji těžiště u hrotu a snadno vyměnitelnou náplň s kulíčkovým hrotem.

Děti si osvojují správný úchop tužky, resp. pastelky již v mateřské školce. Jak vypadá správný úchop? Jaké jsou nejčastější chyby, které u dětí vidíme?

Za správný úchop považujeme tzv. špetkovitý úchop při praváctví či leváctví. Znamená to, že dítě drží pero, tužku, pastelku apod. pouze ve třech prstech s tím, že palec s ukazovákem jsou proti sobě a prostředníček podpírá nástroj zespoda, chcete-li, nástroj leží na posledním článku prostředníčku. Důležitá je pozice palce, ukazovák má pouze „příklepnou funkci“. Ptáte-li se na nejčastější nedostatky: přemýkne-li se např. prostředníček nahoru, jedná se o tzv. hrstičkovitý úchop a ten už může trochu problém dělat. Je to poměrně častý jev u dětí, stejně jako špetkovitý úchop s prohnutým ukazovákem - může značit spasmus v ruce dítěte. Uvedla jsem pouze příklady, problematika je složitější.

Pokud jde o otázku výběru tužek/pastelek. Je důležitá tloušťka a tvar? Na trhu je ucelená řada ergonomických psacích potřeb značky Stabilo, která zahrnuje tužky i pastelky. Jak byste se vyjádřila k těmto konkrétním produktům?

Ergonomické pomůcky nemohou nikomu škodit. Jsem preventista. I když respektujeme individuální potřeby dítěte, lze obecně doporučit od 5 let tužku a pastelku v šíři 9 mm. Zmíněná ucelená řada zn. Stabilo má širokou nabídku.

Jak přistupovat k dítěti levákovi a pravákovi? Co je třeba podchytit již ve školce a co ve škole? Na co by učitel neměl zapomenout ve třídě? (rozesazování do lavic, sklon sešitu)

Nejprve by bylo vhodné, aby dítě před vstupem do 1. třídy vědělo, kterou rukou bude psát, malovat, stříhat apod. V odborných kruzích není v tomto jednotná, ale mám-li vyjádřit svůj názor, vyhraněnost ruky je před vstupem do 1. třídy nutná. Není-li dítě vyhraněné, přehazuje např. nástroje v rukou (včetně příboru), neumí si představit, co s ním bude paní učitelka v plno početném kolektivu dělat. Naše elementaristky jsou velmi zkušené, ale tímhle bych je nezatežovala. Paní učitelky v mateřské škole a rodiče doma by měli zachytit tuto bezradnost dítěte a kolegové v pedagogicko-psychologických poradnách jim v takových případech již fundovane poradí, která ruka je pro školní účely vhodnější. Do 1. třídy tedy nastupuje dítě s leváctvím nebo praváctvím. U všech dětí platí zásada, že mají mít na psaní prostor. Není tedy možné posadit např. pravouké dítě do levé poloviny lavice a levoru-

kého spolužáka do pravé části, aby měly děti lokty u sebe. To ale nosíme dřív do lesa, tohle naše paní učitelky mnoho let vědí, znají a aplikují. Sklon sešitu je diskutabilní, zde hraje roli ještě dominance oka, typ písma dle výukového programu apod.

Je ještě vhodné dítě přeučovat z leváka na praváka?

Běžně ne a ani opačně. Jsou však případy, např. stavy po úrazech apod., kdy nám mnohdy nic jiného nezbyvá. Vše se však posuzuje individuálně a věřte mi, že velmi pečlivě zvažujeme každý krok a hledáme varianty psaní.

Kdy je nejlepší doba řešit problém dítěte s úchopem tužky, plynulost psaní?

Podle množství poznatků, které dnes máme, je vhodné preventivně začít hned, jak dítě projeví zájem o malování, nebo když mu tuto činnost začneme nabízet. Je to stejné, jako když dítě zvládá první krůčky a my mu ladíme „první botičky“. Opravdu bych vsadila na prevenci. Pokud máme již řešit problém, je vhodné se mu aktivně věnovat v předškolním období celkově, nejspozději rok před školou.

Jaké jsou formy nápravy?

Nejprve zkusíme ergonomický program podle věku dítěte a opravdu se věnujeme prevenci. Pokud je problém diagnostikován, postupujeme podle typu problému. V některých indikovaných případech přistupujeme i k rehabilitaci. Chtěla bych ještě upozornit, že mnohdy přicházejí děti s tzv. grafomotorickými problémy a při analýze jejich problému odhalíme skrytou oční vadu. Tady pak spolupracujeme s očními lékaři a ortoptiky. Mnohé příznaky, které můžeme u dětí pozorovat, jsou pro oba problémy společné.

Rozhovor připravila:
Marcela Vodičková
www.stabilo.cz

Zahraniční inspirace

Termín nekognitivní dovednosti (non-cognitive skills) slouží pro označení dovedností, jako je motivace, výdrž, sebeřízení, sociální dovednosti, emocionální inteligence, tedy faktory, které ovlivňují úspěch žáka ve studiu, ale nepatří mezi dovednosti kognitivní, které jsou spojovány s tradičními předměty jako např. matematika, mateřský jazyk a jsou předmětem testů. Pedagogové i výzkumníci se zamýšlejí nad tím, **zda a jak lze nekognitivní dovednosti měřit.** Pracuje se např. s pojmem „sebeřízené učení“ (nebo „sebouřízené“ - self-regulated learning). Bylo zjištěno, že z dovedností spojovaných se sebeřízeným učením mají na pokrok žáků největší vliv úroveň stanoveného cíle, vytrvalost, úsilí a dovednost pracovat efektivně. Dalším krokem k měření nekognitivních dovedností je práce A. Duckworth, která pracuje na vývoji standardizovaného měření dovednosti označované jako „výdrž“ (grit), kde výdrž na rozdíl od sebeřízení je zaměřena na vytrvalost ve sledování dlouhodobých cílů. Slabinou jednoduchého dotazníku, který vyvinula na měření výdrže, může být to, že výsledek je závislý pouze na tom, co o sobě dotázaný chce odpovědět. I přesto výsledky ukázaly, že na základě dotazníku lze předpovědět úspěch studenta v budoucím studiu. <http://montrose42.wordpress.com/2013/01/29/grit-and-other-non-cognitive-skills-can-you-measure-them/>

A. November, který působí jako konzultant pro využití technologií ve vzdělávání, poukazuje ve svém článku na to, jaká nebezpečí se skrývají v nepromyšleném nákupu digitálního zařízení (tablet, počítač) pro každého žáka. Problém spočívá v tom, že využití tabletu nebo počítače se stává určujícím pro výuku, pro školení učitelů, rozšiřování technických podmínek apod. Vybavit každého žáka digitálním zařízením však nestačí a samo o sobě to výuku nezajistí ani nezlepší. Zavedení technologií musí především provázet změna způsobu vyučování a učení. Autor navrhuje změnit **slogan one-to-one (jeden tablet/počítač na žáka) na one-to-world** s důrazem na to, že díky technologiím se žákům otevírají nové možnosti poznávání a učení, pozornost se přesouvá z technologického zařízení na nové způsoby výuky, na její obsah a cíle. Za nejslabší článek přechodu k vyučování v prostředí, kdy každý žák má digitální zařízení, pokládá autor školení vedoucích pracovníků. Měli by být vyskoleni tak, aby zvládli následující úkoly: 1. předložit jasnou představu o tom, jak umožnit všem žákům napojení na dostupné zdroje, 2. sami jít příkladem svými postoji a činy, 3. podpořit další odborné vzdělávání učitelů po stránce pedagogické, nejen práce s technologiemi, 4. zajistit, aby práce s technologiemi byla provázána se standardy, 5. zajistit, aby technologie nebyla chápána izolovaně, ale jako součást kurikula. Digitální technologie lze využít k rozšíření možností vyučování jako prostředek, nikoliv chápat jejich využi-

tí ve vzdělávání jako cíl sám o sobě. [http://www.eschoolnews.com/2013/01/29/why-schools-must-move-beyond-one-to-one-computing/?](http://www.eschoolnews.com/2013/01/29/why-schools-must-move-beyond-one-to-one-computing/)

Pro velmi kreativní osoby jsou charakteristické dva specifické přístupy k práci, které se odrážejí v jejich celkovém chování. 1. Při řešení problému jsou schopni zmožbilizovat více mozkových podnětů než lidé méně kreativní, myslí v širších souvislostech. Z toho vyplývají následující postupy v práci: **A.** Velmi kreativní jedinci nejprve úkol/problém dobře promyslí, nespokojí se s prvním či zřejmým řešením, hledají i zdánlivě nesouvisející možnosti a cesty k řešení, **B.** kreativní lidé jsou zvědaví a pohrávají si s představami, které opravdu nejsou běžné, **C.** při pohrávání s myšlenkami mohou spontánně narazit na dobrý nápad. 2. Velmi kreativní jedinci méně dbají na konvence v myšlení, na to, aby se neodlišovali ve svých nápadech od ostatních, jejich mozek provádí méně „autocenzury“. **A.** Neznamená to, že se cíleně staví proti existujícím normám, pouze se rozhodnou pro jinou cestu, **B.** Někdy mohou jednat méně čestně, protože jsou schopni najít pro své jednání mnoho neobvyklých zdůvodnění, která jsou pro ně rozhodující. **C.** Neplatí, že by se velmi kreativní lidé vyznačovali nějakými společnými vnějšími charakteristikami, jako je vzhled nebo sociální chování. http://www.creativitypost.com/psychology/characteristics_of_highly_creative_people

Pomáhej: nový program na podporu benefičních akcí organizovaných dětmi a mládeží

Připravil: Štěpán Zelinger,
Nadace VIA,
stepan.zelinger@nadacevia.cz

ČSOB a ERA ve spolupráci s Nadací VIA otevírají program Pomáhej, určený neformálním skupinám dětí a mládeže, které sbírají finanční prostředky pro dobrou věc. Cílem je povzbudit mladé filantropy a přiblížit českou společnost stavu, kdy je dárcovství každodenní součástí života. Dvanáct projektů může získat pobídkový grant, zdvojnásobující všechny dary až do celkové výše 10 000 Kč, a drobný finanční příspěvek na aktivity doprovázející sběr darů. Tři týmy mají navíc šanci získat cenu za výjimečný projekt ve výši 50 000 Kč.

Program je určen pro děti a mladé lidi ve věku od 7 do 26 let, každý tým musí získat zaštitění plnoletého garanta. S jeho pomocí naplánují benefiční akci, jako např. divadelní představení, koncert, závod, turnaj, módní přehlídku či společný úklid okolí školy. Učí se přitom pracovat v týmu a přesvědčit okolí, že právě jejich akce je výjimečná a že stojí za to pomáhat.

„Celková suma peněz, kterou Češi věnují průběžně nebo jednorázově na aktivity neziskových organizací, dobročinné iniciativy nebo sbírky pro dobrou věc, rok od roku pomalu roste. Rádi bychom podpořili ak-

tivity mladých lidí, které z vlastní iniciativy podnikají ve prospěch svého okolí,“ říká Ondřej Škorpil, ředitel Kanceláře generálního ředitele ČSOB a Alena Králíková, manažerka Společenské odpovědnosti ČSOB.

O podporu se projekty v programu Pomáhej mohou ucházet ve dvou kolech. V prvním kole půjde o stručné nápady, tzv. záměry. Ve druhém kole, kam bude vybráno dvacet nejzajímavějších, se podrobně rozpracované projekty utkají znovu. Hodnotící komise bude při jejich hodnocení klást důraz na vlastní iniciativu, kreativitu a dobrovolnickou práci.

„Chceme, aby se děti a mladí lidé potkali s filantropií co nejdříve. Myslet na druhé, pomáhat jim a dělat něco pro své okolí má být běžnou součástí našich životů a pokud tomu nový program Pomáhej pomůže, budeme rádi,“ říká Jiří Bárta, ředitel Nadace VIA.

Uzávěrka pro odevzdání formulářů záměrů je 28. února.

Veškeré informace k vyhlášení a formulář naleznete na <http://www.nadacevia.cz/pomahej-2013> Pro bono partnery programu jsou společnost SCIO a obecně prospěšná společnost EDUin.

Učíme se pro volný čas

Na jaře 2012 získaly Lužánky – středisko volného času v Brně, finanční podporu z Evropských fondů pro projekt s názvem O krok dál. Tento projekt je zaměřen na další vzdělávání pedagogů a pracovníků střediska volného času v nejrůznějších oblastech.

Jeho cílem je zvýšení jejich počítačové gramotnosti, firemní kultury, znalosti zdravotnických základů a poskytování první pomoci a dalšího odborného vzdělání. Výstupem bude kromě zvýšení vzdělanosti pracovníků také vznik řady akreditovaných kurzů, pracovních listů a metodických materiálů. Nepřímo povede projekt ke zlepšení a zvýšení kompetencí dětí a mládeže, se kterými pracovníci střediska volného

času Lužánky pracují v oblasti zájmového vzdělávání a volnočasových aktivit.

V této chvíli již proběhlo několik kurzů počítačových dovedností, zdravotnický kurz první pomoci a také velmi úspěšný kurz Glass art, zaměřený na práci se sklem a uměleckou tvorbu. Před námi jsou kurzy zaměřené na umělecké dovednosti – tanec, film, divadlo, kurzy pro řídicí pracovníky na téma motivace, řízení a hodnocení, kurzy pro pedagogy, zaměřené na práci s problémovými dětmi a také na rozvoj jejich „měkkých dovedností“.

Projekt O krok dál probíhá v SVČ Lužánky od dubna 2012 do března 2015 a zúčastnit by se jej měli všichni naši interní i externí

pracovníci. Ukončen bude společnou konferencí – burzou nápadů, které v rámci projektu OKD vznikly a jejichž šíření dál bude přínosem jak pro pracovníky střediska volného času, tak především pro jeho klienty. Jeho název O krok dál vystihuje to, co bychom chtěli, aby nám projekt, podpořený Operačním programem Vzdělání pro konkurenceschopnost, přinesl – posun aspoň o krok dál.

Připravila: Rena Poláková,
metodička projektu Školní čtenářské kluby,
irena.polakova@novaskola.ops,
www.ctenarskekluby.cz

Kdo otevře bránu?

Mohou čtenářské kluby pomoci rozvíjet kompetence pro šťastný a úspěšný život?

Přesně před rokem se v pražském hotelu Olšanka setkalo okolo 50 učitelů a knihovníků. Neznali se. Obvykle přijeli po dvojicích z 13 měst České republiky. Sešli se, aby se společně připravili na roli vedoucích čtenářských klubů, které zanedlouho měly na jejich školách vzniknout. Společné rozhovory o knize jsou běžnou součástí života řady lidí v anglosaském světě, scházejí se maminky, senioři i žáci a povídají si o knize, kterou společně přečetli. Naše čtenářské kluby se tímto nechali inspirovat, nicméně se v praxi v ledaščem liší. Primárně se zaměřujeme na mladší školní a předškolní děti, které pocházejí ze sociálně nepodnětného prostředí či mají nějakou specifickou poruchu učení, které mají přístup ke vzdělání znevýhodněn. Kluby působí při základních školách a v ideálním případě je vede učitelka a knihovnice z blízké knihovny. A jaké jsou výsledky? Pojdme do jednoho z klubů nahlédnout.

Odpolední setkání v Hlavečnicku, v malé obci Pardubického kraje

Parkují před školou - budovou, která se již zdálky vyjímá mezi venkovskými domky jako důstojný památník prvorepublikové víry v nezastupitelnou výchovnou a vzdělávací roli školy. Najdu učebnu s nápisem „Čtenářský klub“. V 13 hodin vběhnou do třídy děti z místní mateřské školy, přidají se k nim i tři žáci první třídy. Některé z dětí běží ke knihovničce, usedají na koberec a spontánně si prohlížejí knihy. Po chvíli vytvoří spolu s vedoucími klubu kroužek. Povídají si, jak se v předchozích dnech měli a děti vyprávějí o knížce, kte-

rou doma přečetli. Přečetli. Většinou samy číst neumějí a předčítali jim rodiče, nebo si děti alespoň knížku prohlížely. Některé vyprávějí o obsahu, ukazují obrázky, jiné jen jednou dvěma větami zmiňují, co se jim při četbě líbilo. Některé děti jsou již neklidné a za chvíli si společně zahrají hru. Po „sušenkové svačince“ jim vedoucí Tereza čte Medvídku Pú, děti zakreslují do předem připravené mapy, koho všeho Pú navštívil v Stokorcovém lese. Dva z chlapců z kroužku odcházejí a hrají si na koberci. Knihovnice Helena jim ukáže knihu o pravěkých zvířatech, a zatímco Tereza s dětmi kreslí mapu, si s chlapci knížku prohlíží. I ony pozorně naslouchají. Na závěr si děti vyberou knihu pro domácí četbu, zakřičí závěrečný pokřik a odcházejí.

Nic nového pod sluncem

Vždyť se vlastně nic nedělo! Rozhodně ne nic výjimečného a neobvyklého. Děti si povídaly a o knížkách a pak si nějaké odnesly domů. Čtenářské kluby skutečně nenabízejí nic objektivního, jen využívají prostých postupů – zájmu o děti a nabídky atraktivních činností – činností spojených

s knihou. A zatím se zdá, že „verba movent, exempla trahunt.“ Vedoucí klubu, kteří četbu považují za důležitou, promyšlené aktivity, pěkné barevné knihy a možnost si je v klubu přečíst či prohlédnout, přitáhly několik desítek dětí, z nichž si mnohé přinesly do svých domovů vůbec první dětskou knihu. Je až s podivem, jak prosté postupy fungují. Některé děti vypadají v klubech jako premianti, posleze se dozvíte, že ve třídě jsou spíše zakřiknuté, a teprve kluby jim umožnily se více projevit a postupně rozmluvit a rozečíst. Je možné, že právě podchyčení dětí v senzitivním věku pro rozvoj čtenářství jim umožní zamilovat si knihy na celý život, nebo alespoň do první čtenářské krize v období dospívání. Zájem o knihy si děti přinášejí z rodiny. A pokud ho tam nenajdou, je zřejmě škola jediné místo, která jim v cestě poznání knižního světa může pomoci.

To, že k tomu nestačí příběhy ze slabikáře a čítanky, je nasnadě.

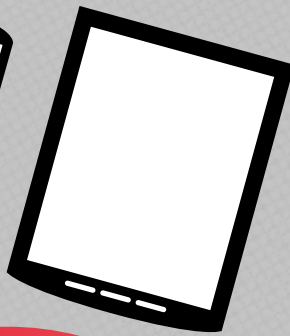
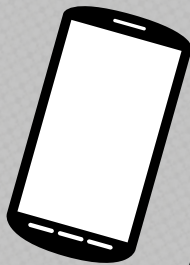
Bez čtenářské gramotnosti, dovednosti proloukat se textem, přemýšlet o něm, nalézt v něm podstatnou informaci, není celoživotního vzdělání. Kompetenci k učení školní čtenářské kluby rozvíjejí nepřímo, právě zprostředkováním četby jako radostného zážitku. A zatím se zdá, že úspěšně.

Brána ke vzdělávání: školní čtenářské kluby posilující rovné příležitosti dětí a žáků se SVP, CZ.1.07/1.2.00/27.0003
Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.
Přidaná hodnota společenství – „Investice do rozvoje vzdělávání“

flexi
BOOKS

www.flexibookstore.cz
www.fraus.cz

FRAUS

Kdykoli a kdekoli **Studium**

interaktivní učebnice
3. generace Flexibook

Víte, že naše **interaktivní učebnice**, které vydáváme od roku 2007, jsou **nejpoužívanějšími interaktivními učebnicemi v ČR**? Nabízíme vám už **3. generaci** těchto učebnic nazvanou **Flexibooky**, které jsou určeny nově **pro mobilní zařízení** — iPady a chytré telefony. To umožňuje jejich využití skutečně **kdykoli a kdekoli**.

Co Flexibook nabízí?

- atraktivní design
- řadu motivujících prvků — interaktivní cvičení, multimedia (audio, video, animace) a další interaktivní prvky
- rychlou změnu formy i didaktiky výuky

Proč využívat Flexibooky?

- sdělují látku nebo informaci více způsoby (obraz, zvuk, animace)
- díky odkazům na další informace na internetu umožňují základní poznatky vnímat v širších souvislostech a logických vazbách
- dávají větší samostatnost při získávání dalších informací
- nabízí žákům a studentům pracovat s nástroji, které jsou jim blízké
- představí nové technologie jako důležité pomocníky pro vzdělávání i budoucí profesí

Na jakých zařízeních můžete Flexibooky využít?

- interaktivní tabule
- počítač
- iPad
- dataprojektor
- notebook
- iPhone

Více informací? Prohlédnout si?
Vypůjčit? Zakoupit?

www.flexibookstore.cz

Předplatte si časopis **Moderní vyučování** a získajte zdarma jeho digitální verzi **pro všechny učitele a rodiče**

Je doba sdílení! Předplatné časopisu přichází v současné době s novinkou v podobě možnosti neomezené distribuce digitální verze časopisu mezi učitele a rodiče.

Předplatné si můžete objednat:

- na webu modernivyucovani.cz
- e-mailem na postabo.prstc@cpost.cz
- telefonicky na bezplatné lince 800 300 302

Záleží jen na Vás.

Každý školní rok obdržíte 5 tematických čísel vytvářených podle aktuálních témat a trendů. Moderní vyučování otevírá také nové možnosti diskuze mezi řediteli, učiteli, odborníky a rodiči.

Je to jednoduché. Zaregistrujte se na digi.modernivyucovani.cz. Jakmile Vaše škola předplatné má nebo si jej objedná, je zařazena do naší databáze. Učitelé a rodiče z Vaší školy se mohou připojit a zdarma číst.

Celoroční předplatné, jehož součástí je digitální podoba a vstup do archívu předchozích vydání, je nyní k dispozici za 295Kč. Toto předplatné umožňuje desítkám učitelů a stovkám rodičů přístup k obsahu, který jim poskytne přehled o dění a trendech v moderním vzdělávání.

Otázky pro vzdělávání

 Promethean
Authorised Distributor

Odpovědní systém ActivExpression 2 dokáže zkvalitnit výuku o více než 30%!

ActivExpression je odpovědní systém nové generace, který umožňuje každému studentovi vyjádřit se jak volbou některé z šesti možností, tak i slovem, ve větách nebo dokonce matematickým vzorcem. Díky systému ActivExpression budete mít celou třídu pod kontrolou. Režim práce vlastním tempem Vám umožní individualizovat výuku s ohledem na nadané studenty i na ty, kteří potřebují Vaši pomoc.

Proč ActivExpression?

Komunikace – nabízí vyučujícím příležitost okamžitě ověřit porozumění látky a přizpůsobit výklad získané zpětné vazbě.

Spolupráce – podporuje diskuzi a spolupráci ve třídě tím, že studentům a vyučujícím umožňuje okamžité zobrazení odpovědi a možnost jejího dalšího rozboru. Režim práce vlastním tempem podpoří výuku nadaných i méně zdatných studentů.

Design – navržené tak, že připomíná mobilní telefon, což vytváří dojem něčeho známého a usnadňuje používání.

Správa výuky – umožňuje export výsledků do aplikace Microsoft Excel, testy jsou tedy „opravené“ ihned po jejich dokončení.

Zeptejte se na možnost bezplatného zapůjčení, získáte bonus 4.800 Kč! Více informací na níže uvedeném emailu či u všech regionálních ActivPartnerů.

Dobrý tip na školní výlet do největšího lanového centra v ČR!

INFO: 777 899 888 www.tarzanie.cz

TARZANIE®
HORSKÝ LANOVÝ PARK RÁZTOKA

VOLNÁ
VSTUPENKA
Platí pouze pro pedagogický dozor doprovázející
školní výlet. Rezervace nutná na www.tarzanie.cz
Platnost do 29.6.2013. Kopírování povoleno.

TARZANIE®

HORSKÝ LANOVÝ PARK RÁZTOKA

Tarzanie se nachází v Beskydech, v obci Trojanovice pod známým výletním místem Pustevny.

- ✓ vhodné pro žáky I., II. stupně a střední školy
- ✓ certifikované lanové centrum podle norem EU
- ✓ profesionální instruktoři
- ✓ snadná dostupnost hromadnou dopravou
- ✓ 8 let zkušeností s vedením programu pro školy
- ✓ 100% jištění certifikovaným vybavením
- ✓ na každých 10 žáků jeden učitel zdarma!
- ✓ infolinka zdarma- volejte 800TARZAN
(rezervace a aktuální volné termíny pouze na internetu www.tarzanie.cz)

Při včasné
rezervaci
akční
cena.

Platí jen
do
naplnění
termínů.

NAJDI, CO HLEDÁŠ!

Vědomostní soutěž pro třídy 2. stupně ZŠ
a víceletých gymnázií

Rádi byste získali pro svoji školu
počítačovou učebnu? Soutěžte nejen
o učebnu, ale i o spoustu zajímavých cen!

Krastyho přítel pan Zelený si Česko zamiloval a plánuje nastoupit do české školy.
Pomozte mu se na ni připravit. Startujeme 18. 3. 2013.

<http://najdi.seznam.cz>
Registrujte se od 1. 2. 2013

ZAČÁTEK SOUTĚŽE
18. 3. 2013

REGISTRACE
OD 1. 2. 2013

ABÁKU®
KOMBIČNĚ STRATEGICKÁ HRA
www.abaku.seznam.cz

aquapalace
praha

sprint
trading

SCIO
vodňárenství pro budoucnost

BONTON
FILM

SEZNAM.CZ